

ในฐานะผู้อ่านสารคดีเรื่องนี้เป็นคนแรกๆ ผมยังคงไม่กล้าประกาศในเชิงอวดโอ่ แทนคนเขียนหรือผู้จัดพิมพ์ว่า นี่คือนิยายชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณค่าและน่าสนใจเล่มหนึ่งที่ได้รับการนำเสนอในรอบปีนี้ แต่ในฐานะคนอ่านที่เคยศึกษาเรื่องการเขียนสารคดีมาบ้าง ผมเชื่อมั่นว่า “เสียงจากโลกเจียบ” ของ วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง คือหนึ่งในสารคดีไม่กี่เรื่องที่ได้ทำหน้าที่ของมันอย่างน่าภาคภูมิใจ ในฐานะที่ได้ “เปิดพื้นที่” ของคนหูหนวก ซึ่งเป็นกลุ่มคนชายขอบอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมขนาดใหญ่ให้ปรากฏสู่การรับรู้ของสังคม

ไพฑูรย์ ัญญา

นักเขียนซีไรต์ ปี ๒๕๓๐

คนหูหนวกที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ในหนังสือเล่มนี้ทุกท่าน ขอได้รับรู้ว่าคุณารู้ความจริงจากชีวิตของท่านทั้งหลาย กำลังจะถูกแบ่งปันให้กับเพื่อนมนุษย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสุขและสันติ คุณูปการใดๆ อันจะเกิดจากหนังสือเล่มนี้จะเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจให้สังคมในเรื่องของ “ความพิการ” และ “คนพิการ” และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

แพทย์หญิงวิภา รวีไพบูลย์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

หมวดสารคดี
ราคา ๑๐๐ บาท

เสียงจากโลกเจียบ

วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง

ราคา ๑๐๐ บาท

มือสื่อภาษา ตาสื่อใจ

เสียงจากโลกเจียบ

สีสันแห่งชีวิตและความเคลื่อนไหว
ในสังคมคนหูหนวก (ไทย)

วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง

คนหูหนวกพูดได้
พวกเขาพูดกันด้วยมือ และฟังด้วยตา
ลองฟังประโยคนี้นูสิ !

(ไอ)

(เลิฟ)

(ยู)

ลำดับที่ ๒

สารคดีประสบการณ์ชีวิตคนพิการ

เสียงจากโลกเงียบ

มือสื่อภาษา ดาสื่อใจ

ผู้เขียน : วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง

พิมพ์ครั้งแรก ธันวาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม

ราคา ๑๐๐ บาท

ออกแบบปก, รูปเล่ม : บุญส่ง สามารถ

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

วีระศักดิ์ จันทร์สงแสง.

เสียงจากโลกเงียบ.--นนทบุรี : แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย, ๒๕๕๙.

๑๕๒ หน้า.

๑. คนหูหนวก I. ชื่อเรื่อง.

๓๐๕. ๙๐๘๑๖๒

ISBN ๙๗๔-๘๘๑๒๕-๕-๓

พิมพ์ที่ : หจก. สามลดา โทรศัพท์ ๐๘-๖๘๙๕-๒๓๐๐

จัดจำหน่ายโดย : บริษัทซีเอ็ดดูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

อาคารเนชั่น ทาวเวอร์ ชั้นที่ ๑๙

๔๖/๘๗-๙๐ ถนนบางนา-ตราด

แขวงบางนา เขตบางนา กทม. ๑๐๒๖๐

โทรศัพท์ ๐-๒๗๓๙-๘๐๐๐, ๐-๒๗๓๙-๘๒๒๒

โทรสาร ๐-๒๗๓๙-๘๓๕๖-๙

www.se-ed.com

(รายได้จากการจำหน่ายหนังสือเพื่อสนับสนุนกิจกรรมสร้างสรรค์ของผู้พิการ)

จัดพิมพ์โดย :

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย

ตีพิมพ์วิชาการ ชั้น ๒

ศูนย์สิทธิมนุษยชนเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ

ซอยบาราคนราตรี ถนนติวานนท์ ตำบลตลาดขวัญ

อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐

โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๑-๐๘๓๐, ๐-๒๕๕๑-๐๗๓๕

สนับสนุนโดย :

คำนำผู้จัดพิมพ์

ในยุคที่โลกหมุนเร็ว และข้อมูลข่าวสาร ความรู้ คืออำนาจ ใครเข้าถึงข้อมูลและความรู้ได้เร็วและมากกว่า ก็จะมีอำนาจในการตัดสินใจที่เหนือกว่า บริบทเช่นนี้ส่งผลให้การพัฒนาเทคโนโลยีการสื่อสารและการเรียนรู้ในโลกปัจจุบัน เป็นไปในวิถีที่เพิ่มขึ้นทั้งความเร็วในการสื่อสารเรียนรู้และความจุของสาระ แต่การจะโลดแล่นไปให้ทันการหมุนของโลกใบนี้ มนุษย์จำเป็นต้องมีประสาทการรับรู้ด้วยการมองเห็นและการได้ยินที่เป็นปกติ และต้องสามารถเข้าใจภาษาที่ใช้ในการสื่อสารได้

แต่บนความเป็นจริงที่มนุษย์มีความแตกต่างหลากหลาย มิติหนึ่งของความแตกต่างก็คือการมีประสาทสัมผัสที่จะรับรู้สื่อสารที่ไม่เหมือนกัน คนจำนวนหนึ่งเกิดมาท่ามกลาง

ความเงียบสงัด ไม่เคยได้ยินและรับรู้ถึงศัพท์สำเนียงรอบตัว จึงไม่อาจเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ทางภาษาที่คนส่วนใหญ่ในสังคมใช้ในการสื่อสาร ความรู้สึกนึกคิดจากภายในตัวเขาเหล่านั้น มีโอกาสน้อยหรือแทบไม่มีโอกาสเปิดเผยออกสู่ผู้อื่นๆ ให้ได้เข้าใจกัน ในขณะที่เดียวกันพวกเขาก็เข้าไม่ถึงตามไม่ทันความรู้ของโลกสมัยใหม่ จึงพาให้ไร้อำนาจในการต่อรองเพื่อการดำรงชีวิตในสังคม...พวกเขา คือ “คนหูหนวก”

ด้วยสัญชาตญาณความรักความผูกพันของมนุษย์ที่เป็นแรงดึงดูดให้มนุษย์เข้ามามีปฏิสัมพันธ์กัน จึงมี “ภาษามือ” หรือกระบวนการ “มือสื่อภาษา ตาสื่อหัวใจ” เกิดขึ้น อันอาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาแรกที่คนหูหนวกจำเป็นต้องใช้ในการดำรงชีวิต และในสังคมไทย “ภาษามือไทย” ก็จะเป็นเสมือนกุญแจที่จะพาคนหูหนวกออกจากโลกเงียบ เชื่อมการเรียนรู้กับโลกแห่งสรรพสำเนียงที่ใช้ “ภาษาไทย” เป็นภาษาหลักในการสื่อสาร ดังนั้นสังคมไทยจึงต้องการทั้ง “ภาษาไทย” และ “ภาษามือไทย” เป็นภาษาประจำชาติเพื่อสะท้อนความเป็นวัฒนธรรมไทยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น แต่ด้วยการมีจำนวนคนที่รู้ “ภาษามือไทย” ไม่มากพอ “ล่ามภาษามือไทย” จึงต้องกลายเป็นตัวช่วยที่สำคัญในการเรียนรู้และเชื่อมโลกของ “คนหูหนวก” กับ “คนหูดี” ในสังคมไทย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย (สสพ.) เป็นแผนงานที่ดำเนินไปภายใต้ความร่วมมือระหว่างสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ กระทรวงสาธารณสุข

และภาคีเครือข่ายองค์กรที่ทำงานด้านความพิการกับคนพิการในสังคมไทย โดยมีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เป็นผู้สนับสนุนงบประมาณ เห็นว่า “ประสบการณ์ชีวิต” เป็นความรู้อีกชุดหนึ่งที่เสมือนเป็นทุนของสังคม ที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวผู้คน ยิ่งมนุษย์มีความแตกต่างหลากหลายเท่าใด ยิ่งสะท้อนว่าสังคมมีทุนสำหรับการใช้ชีวิตในสังคมมากเท่านั้น แต่ทำอย่างไรทุนทางสังคมเหล่านั้นจะถูกแปลงมาเป็นพลังให้มนุษย์ได้ใช้เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุขและสันติได้

หนังสือเล่มนี้เป็นเล่มที่สองในชุดประสบการณ์ชีวิตคนพิการ ที่ว่าด้วยเรื่องราวชีวิตของคนหูหนวก ซึ่งแผนงาน สสพ. ตั้งใจทำหน้าที่ค้นคว้าจากเจ้าของประสบการณ์ตรง และนำเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ของสังคมโดยผ่านปลายปากกาของคุณวีระศักดิ์ จันทร์สงแสง นักเขียนสารคดี ซึ่งจะพาท่านก้าวสู่การเรียนรู้โลกเงียบโดยมี “ล่ามภาษามือ” เป็นผู้ช่วยคนสำคัญ หวังว่าท่านจะได้เข้าใจสังคมความเป็นมนุษย์ที่หลากหลายยิ่งขึ้น

แผนงาน สสพ. ขอขอบคุณคนหูหนวกที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ในหนังสือเล่มนี้ทุกท่าน และขอท่านได้รับรู้ว่าคุณรู้ความจริงจากชีวิตของท่านทั้งหลาย กำลังจะถูกแบ่งปันให้กับเพื่อนมนุษย์ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสุขและสันติ คุณูปการใดๆ อันจะเกิดจากหนังสือเล่มนี้ จะเป็นไปเพื่อการเสริมสร้างความเข้าใจให้สังคมในเรื่องของ “ความพิการ” และ “คนพิการ” และการพัฒนาคุณภาพชีวิต

และสุดท้าย แผนงาน สสพ. ขอขอบพระคุณ ผศ. รัชฎา สังขพันธ์านนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่กรุณาช่วยอ่านต้นฉบับและให้ความเห็น มุมมองของอาจารย์ทั้งในเรื่องที่เกี่ยวกับความพิการ และงานสารคดี นับเป็นประเด็นใหม่ที่หวังว่าจะจุดประกายให้เกิดการขบคิดถกเถียงกันอย่างสร้างสรรค์ในวงกว้างต่อไป

แพทย์หญิงวชิรา รั้วไพบลูย์

ผู้จัดการแผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย
กรกฎาคม ๒๕๕๙

คำแนะนำ

เสียงจากโลกเงียบ :

เสียงเงียบจากคนชายขอบ บนพื้นที่ของสารคดี

๑.

โลกนี้เป็นของคนปกติ วัตถุข้าวของและทุกสิ่งทุกอย่างที่ประดิษฐ์สร้างขึ้นมาก็เพื่อคนปกติเพื่อที่พวกเขาจะได้ดู ได้ยิน ได้พูด ได้อ่านและเขียน สารบบของการสื่อสารถูกออกแบบมาสำหรับคนที่เป็นปกติทางหู ตา แต่สำหรับคนพิการแล้วพวกเขาถูกละเลย

ใครจะรู้บ้างว่า ในโลกนี้มีคนพิการทางหูอยู่สักเท่าใด เคยมีการสำรวจอย่างจริงจังแค่ไหนถึงจำนวนคนหูหนวกในประเทศไทย ในนามของมนุษย์ คนหูหนวกยังได้รับการปฏิบัติจากมนุษย์ด้วยกันเองอย่างปรกติอยู่หรือ บีบให้แคบเข้ามาใกล้ตัว หากคนเหล่านี้เป็นสมาชิกในครอบครัวของเรา เป็นเพื่อน เป็นญาติพี่น้อง เราจะปฏิบัติกับเขาอย่างไร เราจะสื่อสารกับเขาอย่างไรดี ในชีวิตประจำวันของเรา มีสักกี่ครั้งที่หนที่เราจะคิดถึงคนหูหนวก หรือว่าในชั่วชีวิต เราไม่เคยคิดถึงคนเหล่านี้

ทั้งหมดนี้ อย่าว่าแต่จะคิดหาคำตอบเลย แม้แต่คำถามเราก็แทบไม่เคยสักครั้งเดียว

แต่ความจริงก็คือ ในโลกใบนี้ยังมีคนหูหนวก ในประเทศไทยมีจำนวนคนหูหนวกอยู่จำนวนไม่น้อย แต่พวกเขาที่ไม่ต่างอะไรกับ “คนชายขอบ” ของสังคมกลุ่มอื่นๆ ที่ถูกบีบเบียดจากคนร่วมสังคม ให้พลัดตกไปอยู่ชายขอบซอกมุม หรือไม่ก็ถูกมายาคติทางความเชื่อและความคิดของคนปรกติทั่วไปกดทับและกักขังเอาไว้

“รายงานการศึกษาวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ ให้ข้อมูลว่า คนหูหนวกที่จบชั้น ป.๖ มีทักษะด้านการอ่านการเขียนเท่ากับเด็ก ป.๒ เท่านั้น...

ทั้งที่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้นไปเสียทั้งหมด”

นี่คือบทเริ่มต้นสารคดีชีวิต “เสียงจากโลกเงียบ” ของนักเขียนหนุ่ม-วีระศักดิ์ จันทรสังแสง สารคดีเรื่องนี้ นับเป็นความพยายามในการเปิด “พื้นที่” ทางสังคมให้กับคนพิการทางหู หรือ “คนหูหนวก” ให้คนร่วมสังคมได้รับรู้ ว่าในโลกใบนี้ยังมีคนหูหนวก พวกเขายังต่อสู้ดิ้นรน เพื่อให้มีชีวิตอยู่รอด นอกเหนือจากการได้รับการดูแลช่วยเหลือจากคนปรกติบางกลุ่มแล้ว พวกเขาช่วยเหลือเผื่อแผ่ ดูแลกันและกัน ด้วยการหาวิธีที่สามารถจะสื่อสารกับโลก กับคนอื่นและในหมู่พวกเขาด้วยกัน และนี่คือที่มาของ “ภาษามือ” ซึ่งเป็นช่องทางการสื่อสารที่พวกเขาพอจะทำได้

สุรเชษฐ์ เลิศสัจญาณ สุรศักดิ์ จิตตเศรษฐกุล อนุชา รัตนสินธุ์ และนิลวรรณ ปิติพัฒน์ ชื่อเหล่านี้อาจไม่คุ้นสำหรับ

คนที่มีหูเป็นปกติอย่างพวกเรา แต่ในหมู่คนพิการทางหูแล้ว ชื่อของพวกเราและเธอเป็นที่รู้จักกันดีในฐานะผู้นำคนหูหนวก และครูสอนภาษามือให้กับคนหูหนวกทั่วประเทศ พวกเขาคือส่วนหนึ่งของคนหูหนวกที่ทุ่มเทกำลังกายกำลังใจและชีวิตทั้งหมดเพื่อช่วยเหลือคนพิการทางหู ให้สามารถใช้ภาษามือสื่อสารทำความเข้าใจกับโลก กับเพื่อนร่วมโลกคนอื่นๆ ทั้งในโลกของความเงียบและโลกแห่งสรรพสำเนียงอันอื้ออึง

อ่านเรื่องราวของคนกลุ่มนี้ ยิ่งตอกย้ำถึงความจริงอย่างหนึ่งว่า มีแต่คนหูหนวกด้วยกันเท่านั้นที่เข้าใจปัญหาของคนหูหนวก มีแต่คนชายขอบอย่างพวกเราเท่านั้น ที่ต่อสู้ดิ้นรนเพื่อสร้างพื้นที่ให้กับคนชายขอบด้วยตนเอง

๒.

สารคดี เป็นรูปแบบงานเขียนประเภทหนึ่งที่มีประวัติ ความเป็นมายาวนาน เส้นทางของสารคดีในสังคมไทย พัฒนาการมาอย่างน่าชื่นชมในฐานะงานเขียนที่นำเสนอ “ความรู้/ความจริง” ให้แก่คนในสังคม ความรู้/ความจริงที่นำเสนอในสารคดี เป็นความรู้ “นอกระบบ” เมื่อนิยามเปรียบเทียบกับความรู้ทาง “ระบบวิชาการ” ในอดีต ความรู้/ความจริงที่นำเสนอในสารคดีจึงเป็นความรู้ “ชั้นสอง” ที่ถูกความรู้ “ชั้นหนึ่ง” หรือความรู้ในระบบวิชาการเบียดดันให้ตกขอบ และถูกกีดกันในแง่ของการยอมรับ ความรู้และ

ความจริงที่ได้รับการนำเสนอในงานเขียนสารคดีจึงดูเหมือนไม่มีน้ำหนักมากพอที่จะนำไปอ้างอิง มันจึงเป็นได้ (อย่างดีที่สุด) เพียง “ข้อเท็จจริง” การสร้างความหมาย/การนิยามสารคดีในทำนองนี้ จึงกลายเป็นวาทกรรมที่ตอกตรึงให้สารคดีกลายเป็นงานเขียนชั้นสอง ที่ไม่อาจเทียบได้กับงานเขียนประเภทสร้างสรรค์ (เรื่องสั้น/นวนิยายและกวีนิพนธ์) ซึ่งเป็นวาทกรรมที่มีอำนาจและทรงอิทธิพลมาโดยตลอดในสังคมการอ่านของเรา

ดังนั้นจึงไม่แปลกหรอกที่งานเขียนประเภทสารคดีไม่ถูกนับรวมอยู่ในวรรณกรรมเชิงสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะในเวทีการประกวดวรรณกรรมสร้างสรรค์ยอดเยี่ยมแห่งอาเซียน (ซีไรต์) หรือเวทีการประกวดวรรณกรรมสำคัญๆ ในเมืองไทย สารคดีเป็นเพียงงานเขียนชั้นสองจริงๆ หรือ?

ในทัศนะของคนที่ทำงานเขียนเชิงสร้างสรรค์เป็นหลัก อย่างผม ไม่มองอย่างนั้น ผมคิดว่า สารคดีเป็นงานเขียนที่ควรแก่การพูดถึงให้มากกว่านี้ และโดยตัวของมันเองแล้ว หากได้มีฐานะเป็นวรรณกรรมชั้นสองเลย ในทางตรงข้าม มันกลับมี “ตัวตน” และที่ทางที่ชัดเจน นี่ไม่นับรวมถึงบทบาทหน้าที่ทางสังคมอันโดดเด่น เป็นรูปธรรมและจับต้องได้กว่างานเขียนอีกหลายประเภท สารคดี ค้นคว้า ขุดคุ้ย ดีแผ่ เปิดเผยและนำเสนอเรื่องราวอีกมากมายที่นักวิชาการไม่เคยสนใจศึกษาค้นคว้าออกมาให้สังคมได้รับรู้ เรื่องบางเรื่องส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้าง หลายเรื่องนำไปสู่การแก้ไขปัญหาในระยะยาว และอีกหลายต่อหลายเรื่องได้ก่อให้เกิด

สำนึกที่ตึงามขึ้นในจิตใจของผู้อ่าน ไม่ว่าจะเป็นสำนึกในมนุษยธรรม สำนึกในเชิงนิเวศและอนุรักษ์ธรรมชาติ มองในแง่นี้แล้ว สารคดีดูจะ “ทำงาน” มากกว่างานเขียนเชิงสร้างสรรค์ด้วยซ้ำไป

มองในแง่ของการ “สร้างสรรค์” ซึ่งมักจะเพ่งไปที่กลวิธี เทคนิควิธีการนำเสนอรวมทั้งการใช้จินตนาการ มีแต่คนที่ไม่เคยเขียนสารคดีเท่านั้น ที่ไม่รู้หรือว่าการเขียนสารคดีนั้นต้องใช้จินตนาการและชั้นเชิงทางวรรณศิลป์ไม่น้อยไปกว่างานเขียนประเภทนวนิยาย เรื่องสั้นเลย สารคดีไม่ใช่การนำข้อมูลมาเรียงต่อๆ กันให้พอเป็นเรื่อง

ใครพูดแบบนี้ต้องบอกว่า ไม่รู้จักสารคดีและเขียนสารคดีไม่เป็น

๓.

ทุกครั้งที่เปิดสถานีโทรทัศน์ช่อง ๑๑ ดูข่าวหรือรายการต่างๆ เราจะเห็นกรอบสี่เหลี่ยมเล็กๆ ปรากฏอยู่มุมด้านล่างของจอทีวี ในนั้นเราจะเห็นใครบางคนยืนทำภาษามือ คนส่วนใหญ่รับรู้แต่เพียงว่า นั่นคือการส่งสัญญาณภาษามือให้กับคนดูที่บ้านที่เป็นคนพิการทางหูได้มีโอกาสรับรู้เรื่องราวข่าวสารต่างๆ คนที่ยืนทำไม่ทำมือประกอบอย่างคล่องแคล่วเรียกว่า “ล่ามภาษามือ” แล้วใครจะรู้ความจริงบางอย่างหรือไม่ว่า เมืองไทยของเรามี “ล่ามภาษามือ” อยู่เพียงไม่ถึง ๑๐๐ คน นี่คือความจริงที่น่าเศร้า ที่ยิ่งเศร้าไปกว่านั้นก็คือ

เรามีทีวี ช่อง ๑๑ เพียงช่องเดียวที่มีล่ามภาษามือให้กับคนหูหนวก และสารที่ผ่านมาจากล่ามภาษามือนั้น รู้หรือไม่ว่าคนหูหนวกสามารถรับข้อมูลได้เพียง ๒๐ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น

กรอบสี่เหลี่ยมเล็กๆ ที่ผุดขึ้นอยู่มุมหนึ่งของจอทีวี ใช่หรือไม่ว่า คือสัญญาณที่บอกให้เรา รู้ว่าพื้นที่ของคนหูหนวกในสังคมนี้ก็มีขนาดและสัดส่วนเพียงเท่านั้น เมื่อเทียบกับพื้นที่ขนาดใหญ่ของคนที่ไม่ผิดปกติทางหู?

เช่นเดียวกับนักเขียนสารคดีมือดีหลายๆ คนได้กระทำ วีระศักดิ์ จันทรสังแสง ใช้สัญญาณของนักเขียนสารคดีเดินทางชอกชอน สืบค้นเรื่องราวของคนเล็กๆ กลุ่มหนึ่งที่อยู่นอกเหนือการรับรู้ของสังคม มาเปิดเผยให้เราได้รับรู้ ผมเชื่อแน่ว่าสำหรับผู้่านอย่างเราท่าน มีจำนวนไม่น้อยเลยที่ไม่เคยรับรู้มาก่อนว่า เบื้องหลังการทำงานของ “ล่ามภาษามือ” ที่เห็นในจอทีวีนั้น พวกเขาเรียนรู้และฝึกฝนกันอย่างไร มีวิธีการฝึกฝน ถ่ายทอดและสร้างเครือข่ายการทำงานกันอย่างไร มีหน่วยงานหรือสถาบันใดบ้างที่มีส่วนช่วยเหลือให้การศึกษาพวกเขา ให้คนพิการทางหูในสังคมไทยได้มีพื้นที่กรอบเล็กๆ กับเขาบ้าง

สารคดีเรื่อง **เสียงจากโลกเงียบ** คือสารคดีขนาดยาวที่มีความกระชับและเต็มเปี่ยมด้วยข้อมูลดังกล่าว ในนามของคนทำงานเขียนสารคดี วีระศักดิ์ได้ใช้พื้นที่บนหน้ากระดาษของเขาเปิดโลกของ “ล่ามภาษามือและผู้พิการทางหู” ซึ่งเปรียบเสมือน “คนอื่น” เสมอมาในสังคมนี้ ให้ “พวกเรา” ได้รับรู้และสดับถ้อยสำเนียงอันปราศจากสัมผัสเสียงเหล่านั้น

อย่างเงียบๆ ผ่านการเล่าเรื่องที่เรียบง่ายและสื่อแสดงให้เห็น กลวิธีและชั้นเชิงการเขียนที่ผ่านการครุ่นคิด จินตนาการมา ไม่น้อย เสน่ห์ในงานของวีระศักดิ์ในสารคดีเรื่องนี้ก็คือ เขา ปล่อยให้ตัวละครแต่ละตัวซึ่งเป็นตัวแทนของคนहुหนวกได้ เล่าเรื่องของตัวเองไปเรื่อยๆ โดยไม่แสดงน้ำเสียงท่าทีของการยัดเยียด โวยวาย หรือกล่าวโทษเพื่อหาคนรับผิดชอบ (ชอบ) แต่อย่างใด ผู้เขียนวางตัวอย่างเป็นกลาง แต่สร้างความหมายของสารคดีโดยการสอดใส่ข้อมูลและ “ความรู้/ความจริง” อยู่เป็นระยะ หากสกัดเอาเฉพาะ “เนื้อ” ในส่วนนี้ออกมา รับรองได้เลยว่า มันเป็น “ความรู้/ความจริง” ที่ไม่ค่อยไปก่อกวนวิจยภาคสนามของนักวิชาการคนใด แต่ที่สารคดีทำได้ เห็นอกว่าก็คือ มันยังได้นำเสนอเกร็ดเล็กเกร็ดน้อยเกี่ยวกับชีวิตของคนहुหนวก การเรียนการสอนภาษามือ ที่เราไม่อาจหาได้จากงานวิชาการที่พูดถึงเรื่องพวกนี้โดยเฉพาะ ข้อมูลเหล่านี้ไม่ได้รับการบันทึกไว้ในงานวิชาการ เป็นเรื่องที่ยอยู่นอกสายตาของวิชาการ แต่สำหรับคนเขียนสารคดีแล้ว นี่ คือสิ่งที่พวกเขามืออยู่อย่างเหลือเฟือ ขอเพียงแต่ให้ได้เดินทางออกจากห้องทำงานสี่เหลี่ยม แล้วเดินทางเข้าไปในชีวิตของผู้คนเท่านั้น

ในฐานะผู้อ่านสารคดีเรื่องนี้เป็นคนแรกๆ และติดตามงานเขียนของวีระศักดิ์ จันทรสังแสง มาบ้าง ผมยังคงไม่กล้าประกาศในเชิงอวดโอ่แทนคนเขียนหรือผู้จัดพิมพ์ว่า นี่คือสารคดีชีวิตที่เปี่ยมด้วยคุณค่าและน่าสนใจเล่มหนึ่งที่ได้รับการนำเสนอในรอบปีนี้ แต่ในฐานะคนอ่านที่เคยศึกษาเรื่อง

การเขียนสารคดีมาบ้าง ผมเชื่อมั่นว่า “เสียงจากโลกเงียบ” ของ วีระศักดิ์ จันทรสังแสง คือหนึ่งในสารคดีไม่กี่เรื่องที่ได้ทำหน้าที่ของมันอย่างน่าภาคภูมิใจ ในฐานะที่ได้ “เปิดพื้นที่” ของคนहुหนวก ซึ่งเป็นกลุ่มคนชายขอบอีกกลุ่มหนึ่งในสังคมขนาดใหญ่ให้ปรากฏสู่การรับรู้ของสังคม แม้ว่ามันจะเป็นพื้นที่เล็กๆ ไม่ต่างจากกรอบสี่เหลี่ยมเล็กๆ ที่ปรากฏในมุมล่างของจอทีวีให้ “ล่ามภาษามือ” ได้ทำหน้าที่สื่อสารกับกลุ่มคนพิการทางหูก็ตาม

ผมคิดว่า ผู้อ่านหลายคนคงคิดและรู้สึกเหมือนผมทันทีที่ได้อ่านสารคดีชีวิตเรื่องนี้จบลง.

ไพฑูรย์ ธัญญา

มหาสารคาม, ปลายฤดูฝน ๒๕๔๙

คำนิยม

หนังสือเล่มนี้สะท้อนให้คนอ่านเห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม
ของคนहुหนวก ตลอดจนการปรับตัวและการแก้ไขอุปสรรค
ต่างๆ เช่น ปัญหาของการสื่อสาร เจตคติ ความเชื่อของ
บุคคลทั่วไปต่อคนहुหนวก และเจตคติของคนहुหนวกต่อ
ตนเองและต่อคนอื่น ๆ หนังสือเล่มนี้นอกจากอ่านสนุกแล้ว
ยังมีคุณค่าในการถ่ายทอดวัฒนธรรม วิถีชีวิต ตลอดจนให้
ประสบการณ์ต่างๆ เกี่ยวกับคนहुหนวก ทำให้คนในสังคม
ไม่ทอดทิ้งคนहुหนวก เพราะมีความเข้าใจในวัฒนธรรมและ
วิถีชีวิตของคนहुหนวกมากยิ่งขึ้น

รองศาสตราจารย์สุมาลี ดีจงกิจ
ผู้อำนวยการวิทยาลัยราชสุดา

ภาษามือเป็นภาษาแรกของพวกเรา
เป็นภาษาที่ช่วยให้เราเป็นมนุษย์ที่
สื่อสารได้...คือแสงสว่างในชีวิตฉัน
คือแสงตะวันของฉัน ฉันบอกเล่า
ความรู้สึกได้ไม่รู้จบ มันล้นไหลออก
มามีรู้หยุด

เอ็มมานูแอล ลาปอริ

คุณหนูได้ยินมีเรื่องต้องเรียนรู้มากมาย จากผู้ที่พูดด้วยภาษาร่างกาย ความรู้มรรยของภาษาท่าทางนั้นเป็นดังขุมทรัพย์ของมนุษยชาติ

ฉอง เกรมียง

พระองค์ตั้งพระทัยไว้ว่า จะไม่ทำ
การใดที่จะทำให้ต้องกลับไปสู่นรกอีก
จะไม่ทรงยอมละความตั้งใจที่จะทำ
เป็นไป หุหนวก

เดมีย์ซาดก

ไ
ในวรรณกรรม ในชาดกคำสอนต่างๆ
เราจะเห็นว่ามีความที่สะท้อนถึงการ
ยอมรับคนพิการ สุวรรณสาม คือ
ตัวอย่างของลูกที่กตัญญูต่อพ่อแม่
เต็มใจไป คือการยอมรับสติปัญญา
ของคน ถึงเป็นคนพิการแต่ก็มีปัญญา

ศรีศักร วัลลิโภดม

เสียงจากโลกเจียบ

มือสื่อภาษา ตาสื่อใจ

รายงานการศึกษาวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ ให้ข้อมูลว่า
คนหูหนวกที่จบชั้น ป.๖ มีทักษะด้านการอ่านการเขียน
เท่ากับเด็ก ป.๒ เท่านั้น

นี้อาจเป็นเหมือนหมุดตอกย้ำความเชื่อความเข้าใจผิด
ลงบนฐานทัศนคติเดิมที่ว่า ผู้พิการหูก็แค่พวกหนวกใบที่ไม่รู้
อะไร

ทั้งที่ความจริงไม่ได้เป็นอย่างนั้นไปเสียทั้งหมด

ลึกลงไปในร่างกายที่ไม่สมบูรณ์พร้อม คนเหล่านั้น
อาจมีจิตใจอันเมตตาปราณี อ่อนโยน เยือกเย็น เต็มด้วยความ
เอื้ออารี และความดีงาม ไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าคนทั่วไป

และก็เป็นไปได้ ที่บางคนอาจมีความสามารถและจิตใจ
ที่เสียสละยิ่งกว่าคนปรกติหลายๆ คน

ดูอย่างชีวิตของนิลวรรณ ปิติพัฒน์ แห่งเมืองนครพนม นั้นก็ได้

ตั้งแต่เกิดเธอไม่เคยได้ยินเสียงอะไรเลย แต่เธอรู้ว่า-- ความดีคืออะไร และงานของเธอคือ การช่วยเหลือเพื่อนคนหูหนวกผู้ด้อยโอกาสให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

นิลวรรณได้เรียนหนังสือ เธออ่านออกและเขียนได้ สื่อสารกับคนอื่นได้เป็นปกติ-ด้วยภาษามือ

๒๐ กว่าปีของการทำงานอย่างอุทิศตน นิลวรรณช่วยสอนภาษามือให้เด็กหูหนวกไปแล้วไม่น้อยกว่า ๒๐๐ คน เป็นพื้นฐานให้เด็กพวกนั้นไปเรียนต่อในโรงเรียนคนหูหนวกได้ทันคนอื่น และเธอยังลงไปตามหมู่บ้านชนบท นำเอาโครงการฝึกอาชีพไปให้ และไปสอนภาษามือทางการให้คนหูหนวกในชุมชน ให้เขาสามารถสื่อสารและรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากภายนอกชุมชนได้

เธอเปิดโลกให้กับคนหูหนวกที่ไม่ค่อยมีใครเหลียวแล และด้วยมือของเธอที่เปิดบานประตูให้ผู้คนทั่วไปได้รู้เห็นว่าคนหูหนวกมีตัวตนอยู่จริงและเป็นส่วนหนึ่งในสังคมของเรา

นิลวรรณ ปิติพัฒน์ ยอดหญิงแห่งเมืองนครพนม ในวัย ๔๕ ปี

มาจากนครพนม

“ตอนนั้น เหมือนกับว่าในนครพนมไม่มีคนหูหนวกอยู่เลย”

นิลวรรณพูดถึงบรรยายกาศบ้านเกิดเมืองนอน ในช่วงที่เธอเริ่มจำความได้

“ทั้งที่จริงก็มีอยู่ แต่ว่าเขาเก็บตัว หรือไม่ก็ทำแต่งงานอยู่กับบ้าน ไม่ออกมาให้คนเห็น มีฉันคนเดียวที่ปั่นจักรยานเที่ยวเล่นอยู่ในเมือง”

เมืองที่เธอพูดถึงคือตัวจังหวัดนครพนม เมืองสุดแดนอีสานติดริมแม่น้ำโขง นิลวรรณ ปีติพัฒน์ เกิดที่นั่นเมื่อปี ๒๕๐๔ ในครอบครัวผู้มีอันจะกิน พ่อของเธอเป็นเจ้าของธุรกิจโรงแรมนครพนม ส่วนแม่ทำกิจการปั๊มน้ำมันและร้านขายอะไหล่ยนต์ เธอมีพี่สาว ๑ คน และน้องชายอีก ๑ คน

ทั้งสองปรกติดี และสืบสายญาติทั้งฝ่ายทางพ่อฝ่ายแม่ขึ้นไป
ก็ไม่มีใครหุนหันวัก แต่ลูกคนกลางของครอบครัวบิดิพัฒน์
หุพิการมาแต่กำเนิด

เธออยู่กับครอบครัวจนอายุ ๘ ขวบ จึงมาอยู่กรุงเทพฯ
“มาเรียนหนังสือที่โรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ”

วาดเขียนศิลปะ งานทักษะฝีมืออีกแขนงที่คนหุนหันวักส่วนหนึ่งทำได้ดี
ในภาพเป็นการเพ้นท์ลายเสื้อของนักเรียนโรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ

ในโลกเจียบ : มือสื่อภาษา ตาสื่อใจ

ดูจะมีจุดเริ่มต้นคล้าย ๆ กัน ในบรรดาคนผู้เป็นที่รู้จักในสังคมคนหูหนวกจนถึงสังคมทั่วไป คนเหล่านั้นมักมีที่มาจากการได้เรียนหนังสือ

สุรเชษฐ์ เลิศสัจญาณ เลขานุการสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ รุ่นจบปี ๒๕๒๕

อนุชา รัตนสินธุ์ ครู-ผู้เชี่ยวชาญภาษามือลำดับต้นๆ ของเมืองไทย เรียนหนังสือที่โรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ จบปี ๒๕๒๑

สุรศักดิ์ จิตตเศรษฐกุล เจ้าของร้านขายของที่ระลึกที่สุขุมวิทและพัฒนาพงษ์ ก็เป็นศิษย์เก่าโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ

นิลวรรณ ปิติพัฒน์ ประธานกลุ่มสมาชิกคนหูหนวก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็เป็นศิษย์คนหนึ่งของโรงเรียน เคารฐเสถียร ในพระราชูปถัมภ์

หลังจบชั้น ม.ศ.๓ ซึ่งเป็นระดับสูงสุดของโรงเรียน สอนคนหูหนวกดุสิต (ชื่อเดิมของโรงเรียนเคารฐเสถียรฯ) ในเวลานั้น นิลวรรณไปเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าอยู่ปีหนึ่ง และ เรียนการวาด-เพ้นท์ภาพอีกครั้งปี

ต่อมาศูนย์ชุมชนมุขิย์เก่าโรงเรียนสอนคนหูหนวก ได้เสนอโครงการสอนภาษามือคนหูหนวกขึ้นเป็นครั้งแรกในประเทศไทย โดยได้รับความช่วยเหลือจากโครงการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์นานาชาติ (ไอแสบ) นิลวรรณได้เข้าร่วมงานนี้ ในตำแหน่งผู้ช่วยงานวิจัยภาษามือไทย โดยมีคุณมานพ ฟ้าสุวรรณรัตน์ เป็นหัวหน้า และมีอนุชา รัตนสินธุ์ ร่วมทีมอยู่ด้วย

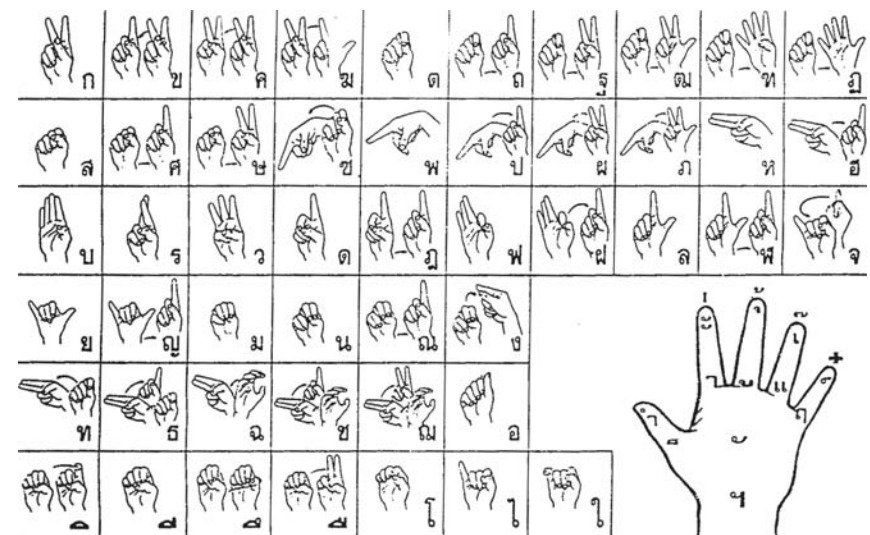
อนุชาเป็นคนหูหนวกมาจากครอบครัวที่ไม่มีใครหูหนวก เขาเองก็เคยได้ยินมาก่อน จนเมื่ออายุราว ๒ ขวบ เป็นไข้สูง ไข้ยารักษา แล้วแพทย์ทำให้ประสาทหูเสีย

ความบกพร่องทางการได้ยินอย่างกรณีของอนุชานี้น่าจะมาจากความผิดปกติที่หูชั้นใน

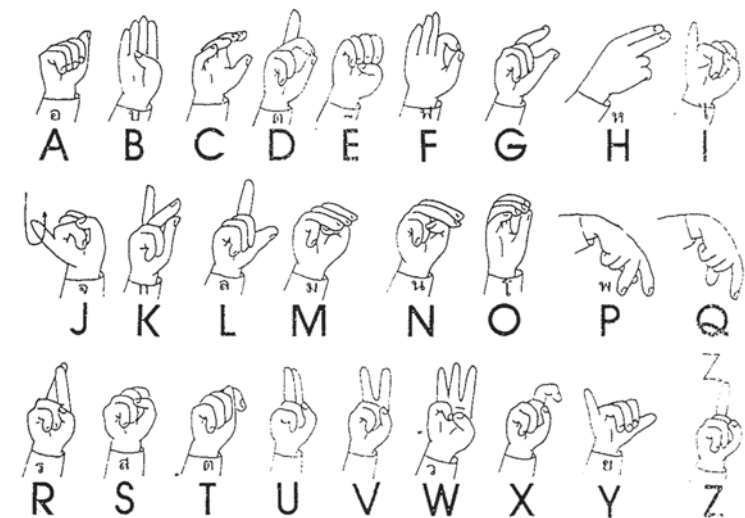
อย่างที่เรารู้กันมาตามตำราเรียน อวัยวะที่เรียกว่าหูของคนเรา แบ่งออกเป็น ๓ ส่วน

หูชั้นนอก ประกอบด้วย ใบหู และรูหู - ทำหน้าที่รับเสียงจากภายนอกส่งไปยังเนื้อเยื่อแก้วหู

หูชั้นกลาง ลักษณะเป็นโพรงอยู่หลังแก้วหู มีกระดูก ๓ ชิ้นเล็กๆ ยึดกันอยู่ มีชื่อเรียกแต่ละชิ้นว่า ค้อน ทั้ง โกลน -

แบบสะกดนิ้วมือไทย ซึ่งประยุกต์มาจากแบบสะกดนิ้วมืออเมริกัน สังเกตจะเห็นพยัญชนะบางตัวสะกดเหมือนกัน เช่น ก ไข่ กับตัว เค อ อ่าง กับตัว เอ เป็นต้น

the American sign language alphabet

ทำหน้าที่รับเสียงจากเยื่อแก้วหู ขยายเสียงให้ดังขึ้น แล้วส่งต่อไปยังประสาทรับเสียงที่หูชั้นใน

หูชั้นใน มีสองส่วนได้แก่ หนึ่ง-อวัยวะรูปหอยโข่ง ภายในมีเซลล์ขนเป็นตัวรับการกระตุ้นของเสียงและมีปลายประสาทหูไปสู่สมองเพื่อแปลความหมาย สอง-อวัยวะควบคุมการทรงตัวของร่างกาย คนที่มีความผิดปกติที่หูชั้นใน จึงอาจมีปัญหาทั้งการทรงตัวและการได้ยิน

การได้ยิน

เกิดจากการสั่นสะเทือนของโมเลกุลเยื่อแก้วหูส่งต่อไปยังหูชั้นกลาง ที่ประกอบด้วยกระดูกอ่อน ทั้ง และโกลน แล้วส่งแรงสั่นสะเทือนต่อไปยังสมองเพื่อแปลความหมาย และรับรู้

ส่วนความบกพร่องของการได้ยิน อาจมาจากหลายสาเหตุ แบ่งตามตำแหน่งของความผิดปกติเป็น 3 ประเภท ได้แก่

หนึ่ง-เกิดความผิดปกติที่หูชั้นนอก ใบหูเล็กกว่าปกติ ช่องหูชั้นนอกตีบมาแต่กำเนิด สิ่งแปลกปลอมเข้าหู กระดูกงอกในช่องหู ขี้หูอุดตัน เนื้องอกในช่องหู แก้วหูฉีกขาด ฯลฯ

สอง-ความผิดปกติที่หูชั้นกลาง กระดูกหู 3 ชิ้นหลุด เป็นหูน้ำหนวก หรือความผิดปกติอื่นๆ ของหูชั้นกลาง

สาม-เป็นความผิดปกติที่หูชั้นใน ประสาทหูพิการ มาแต่กำเนิด หูชั้นในอักเสบ ประสาทหูพิการจากเสียงรบกวน หูพิการในผู้สูงอายุ ประสาทหูพิการจากพิษยา อย่างในกรณีของอนุชา

อนุชา รัตนสินธุ์ ยืนคุยภาษามือกับน้องสาว
ซึ่งเป็นล่ามภาษามืออยู่ที่สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

เมื่อไม่ได้ยินเสียง และไม่สามารถพูดได้เหมือนคนทั่วไป คนหูหนวกจึงมักถูกเรียกว่า คนใบ้

แต่คนหูหนวกเขาส่งเสียงจากใจมาว่า โปรดละเว้นการใช้คำว่า ไอ้หนวก ไอ้ใบ้ และภาษาใบ้

เขาอยากให้เราใช้คำว่า คนหูหนวก และภาษามือ

ในกรณีที่หูหนวกมาแต่กำเนิด เด็กอาจพูดไม่ได้หรือพูดไม่ชัด เมื่อพูดเสียงก็จะแปลก มักเปล่งเสียงสูงหรือต่ำผิดปกติ ไม่มีปฏิกิริยาต่อเสียง แต่ให้ความสนใจกับแรงสั่นสะเทือน

เมื่ออนุชาอายุครบ ๗ ขวบ พ่อแม่ก็พาไปเข้าโรงเรียนสอนคนหูหนวกดุสิต (โรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ ในปัจจุบัน) โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนสอนคนหูหนวกแห่งแรกของประเทศไทย (แต่เมื่อปี พ.ศ.๒๔๙๔ ก็เคยมีการตั้งศูนย์ทดลองสอนเด็กหูหนวกที่โรงเรียนเทศบาล ๗ วัดโสมนัส มาก่อนแล้ว) อนุชาจบชั้น ม.ศ.๓ ในปี ๒๕๒๑ ซึ่งเป็นระดับชั้นสูงสุดของโรงเรียน-ในเวลานั้น เขาไปทำงานกับอา ฝึกพิมพ์เอกสารต่อมามีเพื่อนสนิทชวนไปทำงานอยู่เป็นช่างเคาะพิมพ์สกรีน แล้วมาเป็นสมาชิกของศูนย์ชุมนุมศิษย์เก่าฯ คุณมานพพาเห็นเขาใช้ภาษามือได้ดี ก็อยากให้เราช่วยทีมวิจัย สร้างศัพท์ภาษามือไทยเบื้องต้น ไล่มาตั้งแต่ ขอบคุณ สวัสดิ์ สบายดีไหม ฯลฯ - ฯลฯ - ฯลฯ

“ภาษามือมีองค์ประกอบ ๖ อย่าง หนึ่ง-รูปแบบของมือ และนิ้ว สอง-ตำแหน่งของมือ สาม-การหัน พลิก-หงายฝ่ามือ สี่-ทิศทางและจังหวะการเคลื่อนไหวของมือ และห้า-

ท่าทาง การเคลื่อนไหวร่างกาย หก-การแสดงสีหน้า ภาษามือเป็นทักษะที่ต้องเรียนรู้ด้วยตา”

อนุชาพูดภาษามือ แล้วถูกแปลเป็นถ้อยคำผ่านปากของล่าม รวมทั้งทุกประโยคก่อนหน้านี้ และทุกคำพูดของคนหูหนวกทุกคน ล้วนเป็นการพูดด้วยมือ แล้วถูกแปลผ่านปากคำของล่าม

ภาษามือ เป็นภาษาในวัฒนธรรมของคนหูหนวก พวกเขาพูดคุยกันด้วยมือ เหมือนอย่างที่เราทุกคนทั่วไปพูดด้วยปาก

อนุชาออกท่าทางภาษามือของเขาต่อไป ผ่านสายตาของ กนิษฐา รัตนสินธุ์ (ล่าม) แล้วพรั่งพรูออกมาเป็นถ้อยคำไปพร้อมๆ กัน

“ผมจะลองยกตัวอย่างให้คุณบางคำ” อนุชาพูดเป็นภาษามือ-คนหูดีได้ยินผ่านเสียงของกนิษฐา

เขาใช้นิ้วชี้จ่อที่ปาก แล้วชี้ออกข้างหน้า ล่ามแปล - “ว่า”

เขาทำท่าเดิม บวกสีหน้าถมึงทึง - “ดำ”

จากนั้นอนุชาทำท่าย้อนกลับ ชี้นิ้วเข้ามาหาตัว - “อย่างนี้หมายถึง เขาว่าเรา หรือเขาด่าเรา”

“อีกคำหนึ่งนะครับ” อนุชาบอก

เขาทำท่าผายมือ กนิษฐาแปล - “เชิญ”

เขาผายมือเมินๆ “เข้าไปๆ” (แบบไม่ใส่ใจใยดี ไม่ให้ความสำคัญ)

ผายมือและค้อมตัวอ่อนน้อม “เชิญครับ...”

“และอีกคำนะครับ...” คนหูหนวกมักรู้สึกยินดีเสมอ

เมื่อมีคนสนใจที่จะเรียนรู้ภาษามือ เขาจะสอนให้โดยไม่รู้เบื่อ
คำที่สาม อนุชายกหัวแม่โป้งขึ้นระดับอก (อย่างเดียวกับที่คนทั่วไปยกเพื่อบอกว่า-เยี่ยม !)

กนิษฐาแปล “ดี”

ยกออกไปข้างหน้า

“เก่ง”

ยกขึ้นข้างบนถึงระดับหน้าผาก

“ชนะ”

ยกขึ้นและพยักหน้า

“ได้”

ส่วนที่ยกนิ้วมือ ๓ นิ้ว หัวแม่มือ นิ้วชี้ นิ้วก้อย

“โอ เลิฟ ยู ในภาษามืออเมริกัน” อนุชาบอก “คนหูหนวกไทยไม่นิยมใช้คำนี้ แต่แพร่หลายไปมากในสังคมคนหูดี”

นี่เป็นตัวอย่างศัพท์เบื้องต้น การสนทนาในรูปประโยค
อย่างเป็นเรื่องราว ภาษามืออาจจะดูยุ่งเหยิงอย่างน่าเวียนหัว
หรือดูสวยงามราวศิลปะการแสดง-ในสายตาคนทั่วไป
มีการทงอนิ้ว สะบัดมือกวัดแกว่งไปมา ขยับไหวร่างกาย
รวมทั้งการแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง ทั้งหมดนั้นเป็นรหัส
สัญลักษณ์การสื่อสารที่ชัดเจนแน่นอนของคนหูหนวก
บอกความถึงสิ่งที่อยากจะถ่ายทอด-แลกเปลี่ยน

รูปแบบของนิ้ว การพลิกหงายฝ่ามือ สีหน้า ท่าทาง
ล้วนแทนถ้อยคำ

ภาษามือเป็นสื่อกลางให้คนหูหนวกได้พูดในสิ่งที่

หนังสือภาษามือไทย แบบเรียนง่าย ๆ สำหรับการเรียนรู้ภาษา
ของคนหูหนวก

อยากจะบอก เพียงแต่คนฟังต้องเข้าใจภาษามือ และโต้ตอบสื่อสารผ่านภาษามือได้ ถ้าไม่อย่างนั้นก็ต้องฟังล่ำ

“เขาเป็นคนใช้ภาษามือได้ดี และชัดเจนมากมาตั้งแต่เด็ก ตอนนั้นเราซึ่งเป็นน้องสาวก็ไม่ได้คิดว่าเขาหูหนวก รู้สึกแค่ว่าเขาพูดไม่ได้ ต้องใช้มือพูด และเขาก็ไม่ได้แปลกแยกจากคนอื่นในครอบครัว เขาเป็นคนร่าเริง สนุกสนานเฮฮาตลก ดูนักร้องคนไหน เขาจะเต้นตามได้ เห็นท่าทางของหนังการ์ตูนในทีวี เขาจะเล่นได้เลย บางทีเราหาคคนพี่น้องก็เล่นฟุตบอลกัน ไปไหนก็ไปกัน โดยเฉพาะกับดิฉัน เราสนิทกันมาก” กนิษฐา พูดถึงพี่ชายที่หูหนวก และพร้อมกับคำพูดนั้นก็ทำภาษามือไปด้วย

เธอกำลังทำหน้าที่ของล่ำ การพูดคุยทุกอย่างล่ำมต้องถ่ายทอดให้คนที่ไม่ได้ยินได้รู้เรื่องด้วย และเมื่อเขาพูดด้วยภาษามือ ล่ำก็ต้องแปลออกมาเป็นถ้อยคำ

ในการสนทนาทุกคำ-ทั้งสามฝ่ายต้องได้ยินไปพร้อมกัน

“จรรยาบรรณของล่ำสำคัญมาก” กนิษฐาย้ำ “ต้องทำหน้าที่สื่อกลางให้ดี ไม่ตกหล่น ไม่นำความคิดตัวเองเข้าไปแต่งเติม ตัดทอน ทำให้เขาเข้าใจกันให้ได้ เมื่อเรากำลังทำหน้าที่ล่ำเราต้องถ่ายทอดทุกคำตามที่เขาพูด บางที่เขาพูดดีมาก แต่ถ้าล่ำแปลไม่ดี เขาก็เสียหาย”

สำหรับตัวเธอ กนิษฐาเล่าว่าต้องใช้เวลาสิบกว่าปี กว่าจะมาถึงขั้นนี้ได้

กนิษฐาเป็นล่ำรุ่นบุกเบิก

สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยก่อตั้งในปี ๒๕๒๗ พอปี ๒๕๒๘ เธอก็เข้ามาร่วมทำงานเป็นล่ำ

“ก่อนนั้นดิฉันทำงานบริษัทอยู่ต่างจังหวัดมาตั้งแต่จบการศึกษา คุณอนุชาที่ชวนว่าอยากได้พี่น้องมาเป็นล่ำ เราไม่อยากขัดใจพี่ชายก็มาโดยที่ไม่รู้ว่าล่ำภาษามือคืออะไรใช้ภาษามือทางการได้นิดๆ หน่อยๆ สามสี่คำ”

แต่เดิมาเธอก็พอจะสื่อสารกับคนหูหนวกได้ เคยใช้ภาษามือธรรมชาติคุยกับอนุชา-พี่ชาย มาตั้งแต่เด็กๆ

แต่การต้องมาคุยกับคนหูหนวกที่หลากหลาย และยังต้องแปลให้คนอื่นฟัง-อย่างเป็นทางการ เป็นงานเป็นการ

เธอบอกว่ามันเป็นงานที่ไม่ง่ายเลย

“เริ่มงานแรกในการประชุมเกี่ยวกับกฎหมาย แปลไม่ได้ เพราะเป็นศัพท์กฎหมาย อาจารย์หลายๆ คนก็ถามว่าล่ำคนนี้เป็นใคร ทำไมแปลไม่ได้เลย”

ราว ๑ เดือนต่อมา เธอต้องไปทำหน้าที่ในการประชุมอีกงานหนึ่ง

“คราวนี้แก้ปัญหาวว่าแปลไม่ได้ก็ใช้การเขียน แปลบ้าง เขียนบ้าง ก็ถูกต่อว่า เราก็รู้สึกท้อ คิดว่าจะกลับไปทำงานบริษัทดีกว่าไหม”

แล้วในอีก ๓ เดือนข้างหน้า นั้น กำลังจะมีการประชุมใหญ่ มีคนเข้าร่วมเป็นร้อยๆ คน

“เพื่อนแนะนำว่า ให้ต่อสู้กับตัวเอง แปลในสิ่งที่เราเข้าใจออกไป ในการประชุมใหญ่ มีคนพิการทุกประเภทเข้ามา ก็คิดว่าเราเข้าใจเท่าใดก็แปลออกไป เขาพูดอะไรเราก็แปล

ออกไปตามที่เข้าใจ ฟังเสียง แล้วแปลเป็นภาษามือให้คนหูหนวกรู้ หรือเมื่อคนหูหนวกพูดภาษามือมา เราก็ต้องแปลออกไป จากตรงนั้น ก็เริ่มเข้าใจว่าล่ามคือผู้ถ่ายทอดถ้อยคำให้คนสองฝ่ายเข้าใจกันได้”

“เรียนรู้ด้วยตัวเองตลอด แล้วก็เรียนจากคนหูหนวก ลองฝึกลองถูกเอง ฟังตั้งนานแล้วก็เริ่มแปล ฟังแล้วก็สรุปแปล ทำแบบนี้มาเกือบปี เพื่อนหูหนวกคนเดิมก็บอกว่าตอนนั้นเธอเก่งแล้ว ลองเอาแบบว่า เขาพูดมาเดี๋ยวนั้น แล้วก็แปลเดี๋ยวนั้น เขาว่าที่เราทำอยู่ พอแปลประโยคหนึ่งไปแล้ว คนหูหนวกต้องรอตั้งนาน เขาจะเบื่อ เสียงพูดไป แต่ไม่มีการแปล ประโยคแรกมา เราฟัง ประโยคที่ ๒ มา เราแปลประโยคที่ ๑ ประโยคที่ ๒ ก็หาย เพราะมัวอยู่กับการแปล ประโยคที่ ๑ ก็ถามเขาว่า จะทำอย่างไร เขาแนะนำว่าลองไปดูทีวี ถ้าแปลได้เดี๋ยวนั้นก็แปลไปเลย ก็เริ่มฝึก อันไหนที่แปลทันทีแปลไปเลย ที่ไม่ทันก็สรุปแปล ทำอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ก็ทำได้เสียงมา-ก็เป็นภาษามือๆๆ ได้ตลอด”

หลังจากแปลได้ทันตามคำพูด เธอเรียนรู้ต่อมาว่า ล่ามที่ดีต้องจับน้ำเสียง จับอารมณ์ของผู้พูดให้ได้ด้วย ตอนนั้นเธอทำงานล่ามมาได้ ๒-๓ ปีแล้ว

“ในการประชุมที่เชียงใหม่ วิทยากรเขาพูดติดตลกนะ เราก็พยายามแปล เราจับน้ำเสียงและอารมณ์วิทยากรได้ และเราก็ถ่ายทอดตัวของเขาออกไป เราเป็นเหมือนคนที่เรากำลังแปลอยู่ เป็นตัวของผู้พูดเลย คนหูหนวกก็หัวเราะขึ้นมาพร้อมๆ กับคนหูดี ก็รู้สึกที่เราทำได้แล้ว”

“ผ่านไปเกือบ ๖ ปี ก็เริ่มเข้าใจว่าการจับน้ำเสียงคืออะไร หลัง ๖ ปีผ่านไปแล้วก็ฝึกมาเรื่อยๆ รู้สึกว่าคล่องในการจับน้ำเสียงผู้พูดได้หมด ใครจะพูดแนวไหน เราแปลให้คนหูหนวกตามได้ทั้งหมด”

“จากนั้นมาก็ฝึกอีกฝึกแปลสิ่งที่คนหูหนวกไม่เห็นภาพ แปลจากนามธรรมให้คนหูหนวกเข้าใจให้ได้ เช่นว่าเรื่องแดงโม เราจะอธิบายให้คนที่ไม่เคยเห็นเข้าใจได้อย่างไร ว่าลูกมันเป็นสีเขียว ฝ่าออกมาเป็นสีแดง มีเม็ดสีดำ วางเป็นเรื่องเหมือนต่อจิ๊กซอว์ให้คนหูหนวกเห็นภาพ นี่เป็นระดับสูงสุดของล่าม คือแปลมโนภาพออกมาให้ได้ ซึ่งคิดว่าตอนนี้เราทำได้ ฝึกตนเองมาตลอด กว่าจะทำได้ถึงขั้นนี้ก็ราว ๑๕ ปี”

เป็นบทสรุปของล่ามมืออาชีพที่อยู่กับงานนี้มา ๑๙ ปี และพอเข้าใจว่าล่ามภาษามือคืออะไร เธอก็เริ่มตระหนักว่าคนหูหนวกต้องมีล่ามเป็นสื่อกลาง

“เรามองเห็นว่ามันเป็นเรื่องจำเป็นจริงๆ ปัญหาของคนหูหนวกคือการเข้าไม่ถึงข้อมูล ข่าวสารจากทีวีก็ได้แต่ช่วงข่าวของช่อง ๑๑ วันละไม่กี่ชั่วโมง คนหูหนวกรับข้อมูลได้แค่ ๒๐ เปอร์เซนต์ ผ่านทางสายตา ล่ามจึงมีความสำคัญมาก”

แต่ความจริงที่น่าเศร้าก็คือ ทั่วประเทศไทยขณะนี้ มีล่ามภาษามืออยู่ไม่เกิน ๑๐๐ คน

“ทุกคนรู้จักล่ามภาษาอังกฤษ แต่ล่ามภาษามือไม่มีใครรู้จัก เราจะทำอย่างไรให้คนรู้เรื่องนี้ แรกๆ คนไม่รู้จักด้วยซ้ำว่าจอลึกๆ มุมจอที่วินั้นคืออะไร เขาดูเกะกะอยากให้อา

ออกด้วยซ้ำ แต่ตอนนี้ก็พอเข้าใจกันดีขึ้นว่าคนหูหนวกเขาต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางภาษามือ ดิฉันก็เคยไปทำหน้าที่ตรงนั้นเหมือนกัน ล่ามที่สมาคมฯ ส่วนใหญ่เคยไปทำกันทั้งนั้น ร่วมกับมูลนิธิธิดานุเคราะห์คนหูหนวก มีกันทั้งหมดเกือบ ๓๐ คน จากวิทยาลัยราชสุดา จากโรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ ก็มี หมุนเวียนกันไป ตอนนี้เรากำลังผลักดันให้มีจอล่าม หรือคำบรรยายในทุกรายการ เหมือนอย่างหนังต่างประเทศเขาทำได้ แต่หนังไทยไม่ค่อยมี เราอยากให้มีการตั้งเวทีอยู่ได้ตลอด จะเป็นการช่วยให้คนหูหนวกเข้าใจและใช้ภาษาไทยได้ดีขึ้น นี่เป็นเรื่องรัฐสวัสดิการ ที่ต้องจัดให้คนหูหนวก เพราะหากหวังแต่การผลิตล่ามจะเป็นเรื่องยากมาก ต้องฝึกกัน ๔-๕ ปี จึงเป็นได้”

“เราอยากให้อาชีพล่ามเป็นที่รู้จัก ให้คนรู้ว่าล่ามคือผู้ถ่ายทอดเสียงให้คนหูหนวกทราบ ถ้าคนหูหนวกรู้หนังสือเขาก็อาจใช้การเขียนสื่อสารได้ แต่ถ้าไม่อย่างนั้นล่ามจะช่วยให้เขาเข้าสู่สังคมได้มากขึ้น ถ้าเราประชาสัมพันธ์ข้อมูลไปมาก คนหูหนวกก็ได้รับโอกาสมากขึ้น”

กนิษฐาพูดถึงหลักสำคัญอีกข้อของงานล่ามว่า

“อาชีพล่าม ไม่ใช่แค่ที่เราทำให้ได้ดี แต่ที่สำคัญต้องเป็นที่ยอมรับทั้ง ๒ ฝ่าย เป็นที่ยอมรับของคนหูหนวก และเป็นที่ยอมรับของคนหูดีทั่วไป ไม่ใช่แค่การสร้างผลงานของตัวเองโดยไม่มีใครยอมรับ อันนี้สำคัญ ถ้าเราไปอยู่ในใจเขาได้ ก็ถือว่าเรารักษาความเป็นมืออาชีพไว้ได้”

ขณะนั่งทำหน้าที่ล่าม กนิษฐาจึงไม่ได้วางตัวในฐานะ

น้องสาว แต่คือคนกลางที่กำลังทำหน้าที่สื่อสารให้อนุชาคุยกับคนอื่น ๆ ได้รู้เรื่องและเข้าใจตรงกัน

อนุชาพูดภาษามือออกมาอย่างไร เธอแปลงเป็นถ้อยคำตามนั้น

ผลงานวิจัยปทานุกรมภาษามือไทยที่น่าเสนอในการประชุมคนหูหนวกโลกที่ประเทศอิตาลี ได้รับการชมเชยจากที่ประชุมว่าเป็นหนังสือภาษามือที่ดีที่สุดเล่มหนึ่งของโลก และในเอเชียยังไม่มีประเทศไหนเคยทำได้มาก่อน

และการเดินทางไปต่างประเทศคราวนั้น ยังเป็นการเปิดโลกทัศน์ให้อนุชาได้เห็นคนหูหนวกต่างประเทศที่เขาใช้ภาษามือได้ดี เมื่อกลับมาเมืองไทยก็มีการก่อตั้งสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยขึ้น โดยมีอนุชาร่วมทีมด้วยในฝ่ายงานภาษามือ

“แต่ก่อนผมผอม รูปร่างนี้หล่อ แต่ไม่เป็นไร...การพูดคุยสำคัญอยู่ที่การใช้มือที่ชัดเจน” อนุชาพูดภาษามือ และถูกแปลเป็นถ้อยคำผ่านปากของกนิษฐา

เขาพูดถึงตัวเองในอดีตด้วยท่าที่ติดตลก และพูดต่อว่าที่อ้วนเพราะเป็นคนกินเก่ง “เมื่อก่อนเมืองไทยยังไม่มีอาหารฟาสต์ฟู้ดจำพวกพิซซ่า ก็ทานแบบไทยๆ พอมีอาหารฝรั่งเข้ามาก็ชอบ ทานไปมากๆ เลยอ้วน”

จากนั้นเขาก็วกกลับมาพูดถึงเรื่องพัฒนาการของภาษามือไทย

“ไปเห็นภาษามือที่หลากหลายจากการประชุมคนหูหนวกโลก เขาใช้ภาษามือดี สีสันชัดเจน แต่ผมก็ไม่ได้

เอาของเขามาทั้งหมด เพียงแต่เอาแบบอย่างมาปรับใช้” นักภาษามือที่ยอดเยี่ยมคนหนึ่งของเมืองไทยเล่าถึงการฝึกฝนตนเอง

และเล่าถึงต้นรากที่มาของภาษามือไทยว่า

“คุณหญิงกมลมา ไกรฤกษ์ ไปเรียนที่มหาวิทยาลัย กัลลีเด็ต มหาวิทยาลัยของคนหูหนวก ที่ประเทศอเมริกา ที่นั่นมีการสอน การคิดคำศัพท์ภาษามือ เมื่อกลับมาเมืองไทย ท่านก็นำภาษามือกลับมาปรับใช้ เดิมคนหูหนวกไทยใช้ภาษามือกันตามธรรมชาติ ผู้หญิง ผู้ชาย ก็ทำท่าแทน อวัยวะเพศ ก็มีการปรับให้สุภาพขึ้นเป็น ผมงรองทรง แทนผู้ชาย ผมงยาว แทนผู้หญิง และสร้างตัวสะกดนิ้วมือไทย โดยเทียบจากอักษรอังกฤษ เช่น อ กับตัว เอ ก กับตัว เค มีการวิจัยพบว่า ภาษามือไทยเอามาจากของอเมริกา ๕๒ เปอร์เซนต์ ตัวอย่างคำว่า ต้นไม้ ปลา ทำงาน จะใกล้เคียงกันมาก บางคำใช้เหมือนกันเลย แต่บางประเทศอย่าง อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ นี่เขาใช้ภาษามืออเมริกันเลย เพราะเขาเรียนจากอาสาสมัครอเมริกันที่เข้ามาสอน ก็รับเอารูปแบบภาษามือมาด้วยโดยตรง”

คนหูหนวกในประเทศเหล่านั้นจึงคุยกับคนหูหนวกอเมริกันได้อย่างเป็นสากล ขณะที่คนหูหนวกไทยอาจรู้เพียงครึ่ง

ทำนองเดียวกับคนหูหนวกชนบท ซึ่งแต่ละภูมิภาคก็จะมีภาษามือเฉพาะท้องถิ่นของตนเอง แต่คนหูหนวกต่างถิ่นก็พอจะคุยกันได้ ซึ่งในกรณีที่ต้องการความชัดเจนแน่นอน ก็อาจต้องคุยผ่านล่ามหูหนวกอีกชั้นหนึ่ง ปัจจุบันอนุชาทำ

หน้าที่นี้อยู่ด้วย ในกรณีการสอบสวนของตำรวจ การเข้ารับ การตรวจรักษาพยาบาล ฯลฯ การสนทนาซักถามต้องสื่อสาร กันเป็นทอดๆ ถึงสื่อต่อ

คนหูหนวกไม่รู้หนังสือ-ล่ามหูหนวก-ล่ามภาษามือ-คนหูดี

อนุชาทำหน้าที่ในตำแหน่งสอง สื่อสารกับคนหูหนวกไม่รู้หนังสือแล้วถ่ายทอดต่อให้ล่าม ล่ามแปลให้คนหูดีฟัง

นอกจากนี้อnochายังมีความเป็นผู้นำด้วย ก็อย่างที่กนิษฐาเล่า เขามีความสามารถด้านการแสดงมาตั้งแต่เด็ก

“เต้นคาบาริได้ ให้แสดงเป็นผู้หญิงก็ได้ แสดงละครเป็น คุยอะไรคนก็ชอบ ทำภาษามือชัดเจน ถือเป็นคนหูหนวกที่มีวรรณศิลป์ สมาชิกสมาคมฯ ชอบ ไปสอนภาษามือที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีฯ เด็กๆ ก็ชอบ เขาเป็นขวัญใจของเด็กนักเรียน”

“อย่างตอนที่ผมดูการ์ตูน หรือดูท่าทางของชาร์ลี แชปลิน ก็พยายามดูการเคลื่อนไหว ศึกษาท่าทางของเขาเอามาใช้” อนุชาเล่าที่มา แล้ววกมาที่เรื่องรูปร่างตัวเองอีกครั้ง “แต่ตอนนี้อ้วน ไม่หล่อแล้ว”

ในวัย ๔๖ ปี อนุชาผ่านเส้นทางชีวิตมาโชกโชก นอกจากการงานต่างๆ ที่เล่ามา เขายังเคยทำอาชีพคนขายของ เริ่มจากเป็นลูกจ้างรายวัน ต่อมาก็ตั้งแผงเองแถวซอยสี่ลม ๒๔ ต่อมาเข้าเป็นนายกสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย เมื่อปี ๒๕๓๘ ระหว่างนั้นก็เข้ารับการอบรมหลักสูตรภาษามือไทยที่วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล อยู่ปีครึ่ง แล้ว

มาทำหนังสือภาษาไทย เล่ม ๑-๖ ซึ่งเป็นคำศัพท์หมวดหมู่ทั่วๆ ไป และทำกิจกรรมละครต้นแบบให้กับโรงเรียนโสตศึกษาทั่วไป หวังให้คนหูหนวกได้แสดงออกถึงเรื่องราวที่อยากสื่อสาร

จนวันนี้เขายังมีความฝันค้างคาอยู่ในใจอีกมาก

“ตอนนี้ ผมเกือบจะแก่แล้ว ก็อยากถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นใหม่ๆ สร้างคนออกไปสอนต่อในชุมชน และทำความเข้าใจให้รัฐบาลรู้ว่าครูสอนภาษามือเป็นสิ่งจำเป็นหาทุนสร้างครูสอนภาษามือ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่สุด เพราะภาษามือจะได้กระจายออกไปเรื่อยๆ”

อนุชาให้ข้อมูลว่า ทั่วประเทศไทยมีคนหูหนวกอยู่เป็นแสนคน ขณะที่ล่ามภาษามือมีไม่เกิน ๑๐๐ คน

“เราลดคนหูหนวกไม่ได้ก็ต้องไปเพิ่มจำนวนล่าม สอนทั้งคนหูหนวก-หูดี อยากให้คนหูดีเข้ามาเรียนรู้ในโลกของคนหูหนวกด้วย ความจริงภาษามือเป็นสิ่งไม่ยาก ผมสอนให้ได้ ให้คนหูดีรู้ค่าง่ายๆ ของภาษามือ ให้มีการแลกเปลี่ยนกันระหว่างคนหูดี-หูหนวก จะได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และควรมีการสนับสนุนส่งเสริมเรื่องการประกอบอาชีพ”

คนหูหนวกทำอาชีพอะไรได้

“มีคนจบปริญญาตรี แต่ไม่มีงานให้ทำ อย่างงานคัดแยกจดหมายไปรษณีย์ พนักงานเก็บเงินบนทางด่วน ประจำสต็อกสินค้า ช่างเสริมสวย ช่างเสื้อผ้า คนหูหนวกสามารถทำได้ รวมทั้งงานที่ใช้แรงงาน เช่น งานก่อสร้าง ช่างซ่อม มีงานหลายอย่างที่ทำได้ ยกเว้นที่ต้องใช้การพูดและการได้ยิน

คนหูหนวกต่างประเทศเขามีที่เป็นพนักงานธนาคาร พนักงานโรงแรม หมอ ของไทยเราส่วนใหญ่เป็นงานที่ใช้แรงงาน แต่ถ้ารัฐบาลให้โอกาสและสนับสนุนผมคิดว่า เขายังทำงานอื่นๆ ได้อีกมาก ค่อยๆ เรียนรู้กันไป”

อนุชาหูหนวกมาแต่จำความได้ แต่จนทุกวันนี้ก็ไม่เคยรู้สึกตัวเองแปลกแยกแตกต่างจากคนอื่น เขาใช้ชีวิตอย่างปกติเช่นคนทั่วไป

“เวลาว่างก็ออกกำลังกาย ชอบเล่นแบดมินตันกับเพื่อน บางทีก็ไปห้าง ไปดูหนัง ดูไปบางทีก็ไปรู้เรื่องเอาตอนจบ แต่หนังที่มีคำบรรยายไทยจะดูรู้เรื่องดี หนังเศร้าดูแล้วร้องไห้ก็มี บางทีก็ไปเดิน ไปถึงก็อยู่ให้ใกล้ลำโพงเป็นลำดับแรก จะได้ยินจังหวะ อย่างเครื่องเสียงในรถ ก็เปิดเสียงสุดเลย คนหูดีนั่งรถไปด้วยก็หนวกหูไปเลย”

ส่วนในแง่การทำงาน อนุชายังมีโครงการในใจอยู่อีกมาก

“ความใฝ่ฝันยังมีอยู่มาก อยากมีรายการโทรทัศน์ของคนหูหนวก อยากทำเพลงภาษามือ คือสร้างใหม่แต่งเป็นภาษามือเลย และอยากผลิตสื่อภาษามือให้เยอะเพื่อเป็นต้นแบบไว้ให้คนหูหนวกรุ่นหลัง”

ประโยคสุดท้ายเขาย้ำความใฝ่ฝันสูงสุดว่า ในหมู่คนหูหนวกควรจะมีคนหูหนวกด้วยกันเป็นต้นแบบ

“คนต้นแบบในใจคนหูหนวก ควรจะเป็นคนหูหนวกด้วยกัน”

ขายของ (ดี) ไม่ต้องใช้ปาก

คนหูหนวกเป็นเพื่อนกันง่าย มาพบกัน คอยกัน ก็เป็นเพื่อนกันได้แล้ว

อนุชากับสุรศักดิ์รู้จักกันมาเป็น ๒๐ ปีแล้ว จนทุกวันนี้ทั้งคู่ยังเป็นเพื่อนกันเหนียวแน่น นัดพบคบหากันอยู่เสมอ

ทั้งสองเคยเป็นพ่อค้า ขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยว ตอนหลังอนุชามาทำงานกับสมาคมฯ เต็มตัว ส่วนสุรศักดิ์ยังคงเดินหน้าต่อไปบนหนทางของการค้าขาย อย่างค่อนข้างมั่นคงในฐานะ มีรายได้เพียงพอต่อการเลี้ยงดูครอบครัว โดยมีเพื่อนคอยหนุนเสริมเรื่องข้อมูลข่าวสารและความรู้ภาษามือใหม่ๆ

เพื่อนทั้งคู่วรรณพาลี คอยกันได้อย่างเข้าอกเข้าใจ แต่เมื่อมีคนพูดรวมคุดด้วย ก็ต้องอาศัยล่ามภาษามือ และกนิษฐาก็นับเป็นผู้ทำหน้าที่นั้นต่อ

ก่อนเข้าสู่งานสนทนา กนิษฐาบอกว่า ถ้าเป็นคนหูหนวกที่ไม่เคยรู้จักกันมาก่อน ล่ามต้องขอทราบข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับตัวเขาก่อน อย่างแรกก็ชื่อ-นามสกุล

คนหูหนวกทุกคนมีชื่อเสียงเรียงนามเช่นคนปกติ แต่ในเมื่อเขาออกเสียงไม่ได้ การเรียกชื่อในหมู่คนหูหนวกด้วยกันเอง จึงมีการตั้งชื่อเป็นสัญลักษณ์

กนิษฐาสมมติสถานการณ์ให้ดูว่าถ้าเธอไม่รู้จักรักกับสุรศักดิ์มาก่อน

“คุณชื่ออะไรคะ ?” กนิษฐาถามเป็นภาษามือ

สุรศักดิ์ยกนิ้วชี้ข้างขวาขึ้นวนเหนือหูข้างขวา

“นี่ชื่อของสุรศักดิ์ เขาใช้สัญลักษณ์อย่างนี้ ถ้าใครเรียกเขาหรือพูดถึงเขาก็จะทำสัญลักษณ์แบบนี้” กนิษฐาอธิบายและสมมติเหตุการณ์ต่อว่า ในการพบกันครั้งแรกสุรศักดิ์มาแล้ว ต้องรู้การสะกดชื่อในภาษาไทยของคนนั้นด้วย

“ช่วยสะกดนิ้วมือด้วยค่ะ”

สะกดนิ้วมือ คือการทำท่าภาษามือเป็นพยัญชนะไทยทีละตัว ซึ่งโดยทั่วไปจะไม่นิยมใช้เพราะช้า แต่ในกรณีเกี่ยวกับชื่อเฉพาะ หลีกเลี่ยงการสะกดนิ้วมือไม่ได้

ชายเจ้าของชื่อสัญลักษณ์นิ้วชี้วนๆ บนหัวเหนือหูข้างขวา สะกดพยัญชนะไทยด้วยภาษามือไปที่ละตัว กนิษฐาออกเสียงตามรูปอักษร

ส - ร - ศ - ก - ด -

“ล่ามรู้แล้วก็ต้องจดเอาไว้ ต่อไปเวลาคนหูหนวกพูดถึงคนที่ชื่อนี้ขึ้นเหนือศีรษะ เราแปลได้ว่าคุณสุรศักดิ์”

ในวัย ๔๗ ปี สุรศักดิ์ จิตตเศรษฐกุล ได้ข้อสรุปบางอย่างเกี่ยวกับชีวิตคนหูหนวกว่า อุปสรรคสำคัญที่ทำให้คนหูหนวกไม่ได้ทำงานคือปัญหาเรื่องการติดต่อสื่อสาร นายจ้างไม่ยอมรับเข้าทำงานเพราะคิดว่าคนหูหนวกสื่อสารไม่ได้ความจริงนั้นคนหูหนวกเขาสื่อสารกันด้วยภาษามือซึ่งผู้ประกอบการไม่คุ้นและไม่เข้าใจ

คนหูหนวกจึงต้องมาทำการค้าขายของตัวเอง แม้จะเป็นคนที่มีการศึกษา

สุรศักดิ์จบ ม.ศ.๓ จากโรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ ซึ่งเป็นระดับชั้นสูงสุดในสมัยที่เขาเรียน จากนั้นก็ไปทำงานอยู่ร้านเครื่องกลเครื่องเจาะราวเดือนหนึ่งก็ออก เพราะงานเหนื่อยมากและรายได้น้อย ต่อมาก็ไปทำงานพันลวดมอเตอร์อยู่พักหนึ่งแต่มีปัญหาความไม่เข้าใจกับคนหูดี จึงเริ่มหันมาทำกิจการของตัวเอง

เขาเคยเห็นคนหูหนวกขายของที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวต่างชาติแถวสุขุมวิทและพัฒนาพงษ์ มาตั้งแต่สมัยยังเป็นนักเรียน งานขายของให้ฝรั่งไม่ยากสำหรับคนหูหนวก เพราะไม่จำเป็นต้องพูด ใช้เครื่องคิดเลขบอกราคาและใช้ท่าทางต่อรองกัน

ออกจากงานแล้วสุรศักดิ์ก็มาเริ่มเปิดแผงที่สุขุมวิทตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ เข้าพื้นที่หน้าร้านคนอื่น ซึ่งในการเซ็น

สัญญาเขาเล่าว่าต้องพึ่งลามาช่วยแปลด้วย เพราะเกรงว่ารายละเอียดปลีกย่อยต่าง ๆ ในหนังสือสัญญา คนหูหนวกอย่างเขาอาจอ่านเข้าใจได้เองไม่หมด ต่อมาเขาไปเปิดร้านอีกแห่งที่พัฒนพงษ์ ขายของที่ระลึกจำพวก พัด ภาพวาดสีน้ำมัน งานปั้น ซึ่งมีผู้ผลิตสินค้าเจ้าประจำส่งให้ ส่วนพวกงานปั้นนั้นต้องไปเดินซื้อเองจากสวนจตุจักร ขายทุกวันตั้งแต่ช่วงเย็น ๆ ไปจนถึงกลางคืน ลูกค้าส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติ

“การสื่อสารไม่ต้องกังวล เพราะไม่ต้องพูด ใช้เครื่องคิดเลขกดบอกราคา ถ้าเขาไม่พอใจราคาก็จะทำท่ากดมือลงซ้ำ ๆ ให้ลดราคา ถ้าเขาต่อมากเกิน เราก็ทำท่าเอามือปาดคอว่าขาดทุน ก็ทำมือขอราคาลงอีกหน่อย จะใช้วิธีต่อรองกันแบบนี้”

สุรศักดิ์เล่าประสบการณ์งานขาย-เป็นภาษามือ โดยมีพื้นฐานแปลเป็นเสียง

“จนราคาสุดท้ายจริงๆ เราจะโบกมือแบบนี้...” เขาคว้าฝ่ามือที่ระดับหน้าท้องแล้วโบกมือทั้งสองไขว้กันไปมาเป็นความหมายว่ายุติการต่อรองกันที่ราคานี้แล้ว “ถ้าของชิ้นนั้นมีในร้านทั่วไปก็จะพยายามขาย แต่ถ้าเป็นของที่ไม่มีในร้านอื่นก็จะไม่้อลูกค้า บอกให้เขาลองไปหาที่อื่นเลย ไม่มีทางหาได้”

ตลอด ๒๐ กว่าปีที่ผ่านมา เขาอยู่กับอาชีพขายของ มีรายได้พอเลี้ยงดูครอบครัวและส่งลูกเรียน ลูกสาวคนโตเรียนอยู่ ม.๔ ส่วนลูกชายคนเล็กยังอยู่ชั้น ป.๖ ทั้งคู่เป็นเด็กหูปรกติเช่นเดียวกับภรรยาของเขาที่ทำงานเป็นล่ามประจำ

อยู่ที่สมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย

สุรศักดิ์ผูกพันกับสมาคมฯ มาตั้งแต่ยังเป็นศูนย์ชุมชนมุขศิษย์เก่าโรงเรียนสอนคนหูหนวก อยู่ที่โรงเรียนเศรษฐเสถียรฯ เมื่อย้ายมาตั้งเป็นสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ที่ซอยสุขุมวิท ๕๑ เขาก็ยังไปร่วมกิจกรรมสม่ำเสมอ จนปัจจุบันย้ายมาอยู่ในซอยพัฒนาการ ๒๙ ว่าง ๆ เขาก็ยังมาเยี่ยมเยียนสมาคมฯ อยู่สม่ำเสมอ

“ไม่เข้าใจเรื่องภาษามือก็มาปรึกษาอนุชา คนหูดีใช้ภาษาทั่วไปในการสื่อสาร แต่คนหูหนวกสื่อสารกันโดยภาษามือ ภาษามือก็เป็นอีกภาษาหนึ่ง คนเราถ้าคุยกันด้วยภาษาไหนได้ก็คุยกัน คนหูหนวกก็ต้องฝึกภาษาไทยด้วย ถ้าได้เรียนรู้ภาษาของกันและกัน ก็จะเป็นการลดช่องว่าง”

๒๘-๘,๐๐๐ / ๐-๑๒๐ / <๒๕ / >๙๑ /
๗๐,๐๐๐ - ~๑๐๐,๐๐๐ / ๑.๖ = ๑.๒

โดยสายตาคนทั่วไป มักมองไม่เห็นความพิการของคนหูหนวก เพราะดูรูปกายภายนอกพวกเขาไม่แตกต่างจากคนอื่น-จนกว่าจะเห็นเขาพูดคุยกันด้วยภาษามือ และอาจจะเป็นด้วยเหตุนี้ที่ทำให้การใส่ใจให้ความช่วยเหลือต่อผู้ด้อยโอกาสกลุ่มนี้จึงไม่ค่อยมีที่เป็นจริงเป็นจังและเฉพาะเจาะจง

แต่โดยสายตาที่มองเห็นสภาพการณ์อยู่ว่าคนหูหนวกยังไม่ได้ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร ทั้งในทางการแพทย์ สุขภาพ อาชีพ สวัสดิการ เลิศล้ำญาณ จึงยอมมาร่วมทีมคณะกรรมการสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย ในตำแหน่งเลขาธิการ

สุรเชษฐ์เป็นคนหูหนวกแต่กำเนิด เขาคิดว่าตัวเองน่าจะรู้และเข้าใจปัญหาของคนหูหนวกด้วยกันได้ดี และน่าจะเข้ามามีส่วนในการแก้ปัญหา ทำให้เขาตัดสินใจเข้าร่วมทำกิจกรรมกับสมาคมฯ ครั้นเข้ามาแล้วก็รู้สึกชอบ และมีใจผูกพันด้วย จึงร่วมงานกันมานานหลายปี โดยไม่ได้มีเงินเดือนในตำแหน่ง จะได้เบี้ยเลี้ยงตอบแทนก็เฉพาะวันที่มีการประชุม เขาเลี้ยงดูครอบครัวด้วยรายได้จากปั้มน้ำมัน ซึ่งเป็นกิจการของกงสีที่จังหวัดสมุทรปราการ

สุรเชษฐ์เล่าภูมิหลังของตัวเองอย่างย่อๆ ผ่านภาษามือ คำท้ายสุดนั้นเขาสื่อด้วยการยกฝ่ามือซ้ายขึ้นกางเป็นรูปแผนที่ประเทศไทย ซี่ที่แถวกลางๆ แล้วประกบสองมือเป็นรูปปากจรเข้

ล่ามแปลว่า จังหวัดสมุทรปราการ

ความจริงที่นั่นเป็นบ้านของภรรยา ซึ่งเขาอยู่ในปัจจุบัน บ้านที่เขาถือกำเนิดอยู่ในกรุงเทพฯ พ่อมาจากเมืองจีน แม่เป็นคนไทยที่ไม่ได้เรียนหนังสือ แต่ลูกทุกคนในบ้านนี้ล้วนได้เรียนหนังสือสูงๆ พี่น้องของเขาอีก ๕ คน ซึ่งหุปรกติเรียนจบปริญญากันทุกคน สุรเชษฐ์เองในตอนแรกแม้มักตั้งใจจะให้เรียนร่วมกับเด็กทั่วไป แต่เขาเรียนไม่ได้

“คุณแม่พยายามไปเที่ยวถาม ที่แรกนี่ว่าเรียนร่วมกับเด็กทั่วไปได้ แต่ไปติดต่อแล้วเขาไม่รับ จนอายุ ๗ ขวบ จึงได้เข้าเรียนที่โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จนจบ ม.๓ ซึ่งเป็นชั้นสูงสุด ในปี ๒๕๒๕ ออกจากโรงเรียนมาฝึกตัดเย็บเสื้อผ้า แล้วเปิดร้านของตัวเอง ทำมาราว ๑๒ ปี ตอนหลังขาย

จุฑามาศกำลังทำหน้าที่ล่าม ถ่ายทอดเสียงจากวงสนทนาบนเวที เป็นภาษามือให้นุชา (นั่งหันหลัง) กับสุรเชษฐ์ (สวมแว่นตา) ในการประชุมสัมมนาเกี่ยวกับผู้พิการ โดยมีภริยานั่งอยู่ข้างๆ งานแปลภาษามือที่ต่อเนื่องหลาย ๆ ชั่วโมง มักต้องใช้ล่ามสองคน สลับสับเปลี่ยนกันทำหน้าที่

ไม่ค่อยดี ก็กลับไปทำกิจการปั๊มน้ำมันกับครอบครัวภรรยา แล้วก็มาร่วมงานกับสมาคมฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๐”

คำพูดของสุรเชษฐ์ พูดผ่านล่ามภาษามือของสมาคมฯ ที่ชื่อ จุฑามาศ สุธนวัฒนาเจริญ

ล่ามสาวคนนี้ทำงานกับสมาคมฯ มาก่อนสุรเชษฐ์ เธอมาเริ่มงานในตำแหน่งเลขานุการ โดยไม่เคยรู้เรื่องภาษามือมาก่อน ก็ได้อาสาและคนอื่นๆ ที่สมาคมฯ ช่วยสอนให้ทีละคำ จนวันหนึ่งเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เธอตระหนักถึงความสำคัญของงานล่าม

“วันนั้นมีคนหูหนวกตาบอดเดินตกท่อ แล้วโดนไม้เสียบกัน เขามารอที่สมาคมฯ ตั้งแต่ ๗ โมงเช้า จนถึง ๙ โมงแล้วยังไม่ได้ไปโรงพยาบาล เพราะช่วงนั้นล่ามมียู่ ๔ คน คนหนึ่งภาษามือยังไม่ค่อยได้ อีกคนแพ้เลือดพาไปไม่ได้ ไม่มีใคร ดิฉันก็ไปกับเขา ก็เริ่มตระหนักว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตคนหูหนวก หรืออย่างล่ามสำหรับคนหูหนวกที่ต้องได้รับการรักษาเกี่ยวกับการผ่าตัดร่างกายนี้ก็จำเป็นมาก”

แล้วเธอพูดถึงสถานการณ์เกี่ยวกับล่ามในปัจจุบันว่า

“ตอนนี้ล่ามของสมาคมฯ มี ๗-๘ คน เราจ้างล่ามทุกกรณี คนหูหนวกจะไปโรงพยาบาล ไปโรงพัก หรือเรื่องต่างๆ ที่ต้องติดต่อกับคนหูดี แต่มีล่ามไม่พอ ไม่ทั่วถึง ตามปกติคนจองก่อนก็ได้ก่อน เว้นแต่อุบัติเหตุเร่งด่วน สำหรับคนหูหนวกที่พอช่วยเหลือตัวเองได้จึงอยากให้ช่วยตัวเองก่อน”

อีกอย่างหนึ่ง เท่าที่อยู่กับงานล่ามเธอรู้ว่าคนหูหนวก

ให้ความสำคัญกับภาษามือ แต่การที่เขาจะใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและช่วยตัวเองได้ เขาจะต้องเรียนรู้ภาษาไทยด้วย คือต้องได้ภาษาหนังสือด้วย ภาษามือคุยได้กับคนที่รู้ภาษามือ แต่การที่ชีวิตจะได้รับโอกาสกว้างขวางออกไป ต้องใช้ภาษาเขียนได้ด้วย เขาจึงไม่ควรขาดการเรียนรู้ภาษาไทย

ถ้าได้ฝึกเยอะๆ คนหูหนวกจะใช้ภาษามือตามภาษาไทย ทุกวันนี้ใช้ตามที่ให้พอเข้าใจกันได้ ไม่ได้เรียงลำดับประโยคเหมือนภาษาไทย แต่คนหูหนวกที่มีการศึกษา อย่างนักศึกษา ที่วิทยาลัยราชสุตา ก็เริ่มมีการใช้ภาษามือตามไวยากรณ์ภาษาไทยกันแล้ว

ในตอนหลังสุรเชษฐ์มาเรียนต่อ กศน. จนจบชั้น ม.๖ ที่วิทยาลัยราชสุตา จากนั้นก็ไม่ได้เรียนต่ออีกเพราะมีภาระเรื่องครอบครัว

“แฟนก็เรียนหนังสือมาด้วยกันที่โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ จีบกันมาตั้งแต่อยู่โรงเรียน เขาอายุมากกว่า ๓ ปี แต่เห็นเขาหน้าตาน่ารัก สวยดี ก็เลยจีบ ปรากฏว่าประสบความสำเร็จ”

สุรเชษฐ์เล่าจุดเริ่มต้นของชีวิตครอบครัว และต่อมาก็ได้ลูกชายคนหนึ่ง

“ก็อยู่กัน ๓ คน พ่อ แม่ ลูก เลี้ยงลูกมาจนอายุ ๔ ขวบ เห็นลูกพูดช้า กลัวลูกมีปัญหาเรื่องการพูด ประจวบกับร้านเสื้อผ้ามักมีปัญหา จึงตัดสินใจว่าเลิกทำดีกว่า พ่อแม่ก็ชวนให้มาอยู่ด้วยกันที่บ้านที่ปากน้ำ ก็ปิดร้านไปอยู่กับครอบครัว จากนั้นก็ให้ลูกเข้าอนุบาล ตอนนี้อยู่กันที่ปากน้ำ เป็น

ครอบครัวใหญ่ การสื่อสารกับพ่อแม่เราใช้เขียน แต่กับลูกซึ่งหูดี เขาพอใช้ภาษามือได้ แม่เขาหัดมาแต่เด็ก สอนมานิดๆ หน่อยๆ ลูกเขาสนิทกับแม่ การที่เราเลี้ยงเองทำให้ลูกใช้ภาษามือได้ แต่ก็มีข้อเสียคือทำให้เขาไม่ได้ฝึกพูด ต้องมีคนหูดีด้วย เขาจะได้เรียนรู้ไปพร้อมกัน”

วันมีประชุมหรือมีงานนัดหมายสุรเชษฐ์จะขับรถมาที่สมาคมฯ ด้วยตัวเอง หูเขาไม่ได้ยินเสียงแตรหรือเสียงอะไรทั้งนั้น อาศัยแต่ตาคอยดูกระจกและดูสัญญาณไฟ เขายืนยันว่าความหูหนวกไม่เป็นอุปสรรคกับการขับขี และเขาก็มีใบอนุญาตขับขีรถยนต์ส่วนบุคคลด้วย พูดพลางเขาล้วงหลักฐานจากกระเป๋าออกมาให้ดู

ด้านหลังใบขับขีมีตัวอักษรสีแดงเขียนว่า พิกการหู

สุรเชษฐ์เล่าผ่านปากล่ำว่า เขาเคยไปตรวจวัดการได้ยินกับหมอมาแล้ว เมื่อก่อนระดับการได้ยินจะอยู่ที่ ๕๕-๖๐ ตอนนี้อายุมากขึ้น การได้ยินลดลง ข้างขวาอยู่ที่ ๗๙ ข้างซ้าย ๘๐ ถ้าใช้เครื่องช่วยฟังก็พอได้ยินบ้าง แต่ฟังภาษาพูดไม่รู้ความ

ตัวเลขบอกระดับการได้ยินที่สุรเชษฐ์พูดถึง มีหน่วยเป็นเดซิเบล (dB) เป็นค่าเฉลี่ยระดับการเริ่มได้ยินเสียงบริสุทธิ์ที่ความถี่ ๕๐๐ ๑,๐๐๐ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ (Hz - รอบต่อวินาที) ในหูข้างที่ดีกว่า

โดยความถี่ของเสียงที่หูคนเราสามารถรับฟังได้อยู่ในช่วง ๒๐-๘,๐๐๐ เฮิรตซ์ ส่วนช่วงความถี่ของเสียงพูดของคนทุกชาติทุกภาษา จะอยู่ระหว่าง ๕๐๐-๒,๐๐๐ เฮิรตซ์

ระดับความดังของเสียงที่หูคนปกติรับได้อยู่ในช่วง ๐-๑๒๐ เดซิเบล (เสียงดังเกินกว่านี้จะเป็นอันตรายต่อหู) ส่วนผู้ที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ค่าเฉลี่ยระดับการเริ่มได้ยินฯ จะมากกว่า ๒๕ เดซิเบลขึ้นไป

โดยมีการแบ่งเกณฑ์มาตรฐานของระดับการได้ยินไว้ดังนี้

หูปกติ / ค่าเฉลี่ยระดับการเริ่มได้ยินฯ ไม่เกิน ๒๕ เดซิเบล / ได้ยินเสียงพูด เสียงกระซิบ

หูตึงเล็กน้อย / ค่าเฉลี่ยระดับการเริ่มได้ยินฯ ๒๖-๔๐ เดซิเบล / ไม่ได้ยินเสียงเบาๆ แต่ได้ยินเสียงพูดปกติ ไม่ต้องใช้เครื่องช่วยฟัง

หูตึงปานกลาง / ๔๑-๕๕ เดซิเบล / ต้องพูดดังกว่าปกติจึงได้ยิน ต้องใช้เครื่องช่วยฟังขณะพูดคุย

หูตึงมาก / ๕๖-๗๐ เดซิเบล / ต้องใช้เครื่องช่วยฟังตลอดเวลา

หูตึงรุนแรง / ๗๑-๙๐ เดซิเบล / ต้องตะโกนหรือใช้เครื่องขยายเสียงจึงจะได้ยิน และได้ยินไม่ชัด

หูหนวก / ๙๑ เดซิเบลขึ้นไป / ไม่ได้ยินและไม่เข้าใจความหมาย

ตามเกณฑ์ดังนี้ หากได้ยินเสียงบริสุทธิ์ ณ ความถี่ ๕๐๐ ๑,๐๐๐ ๒,๐๐๐ เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ดีกว่า ที่ความดังมากกว่า ๒๕ เดซิเบล แต่ไม่เกิน ๙๐ เดซิเบล จัดอยู่ในประเภทหูตึง พ้นจากนั้นขึ้นไปก็จัดเป็นประเภท หูหนวก ทั้งนี้ไม่ว่าจะสูญเสียการได้ยินมาแต่กำเนิดหรือในภายหลังก็ตาม

สุรเชษฐ์เป็นคนหูหนวกมาแต่กำเนิด และคิดว่าตัวเองน่าจะรู้และเข้าใจปัญหาของคนหูหนวกด้วยกันได้ดี อยากมีส่วนในการช่วยแก้ปัญหา จึงมาร่วมทำกิจกรรมกับสมาคมฯ

เขาเล่าถึงหน้าที่รับผิดชอบของคณะกรรมการสมาคมฯ ไล่มาตั้งแต่หาทุนมาสนับสนุนกิจกรรม โครงการไหนหมดทุนก็หามาเพิ่ม โครงการเกี่ยวกับสุขภาพ อย่างเรื่องโรคเอดส์ให้คนหูหนวกรู้ถึงอันตราย และการป้องกัน เพราะคนหูหนวกโดยทั่วไปอ่านหนังสือไม่ได้ ชาวักไม่ได้ยิน หรือคนที่พออ่านได้ก็ไม่สามารถรับรู้เพราะสื่อรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ที่เผยแพร่ทางโทรทัศน์ถูกทำออกมาสำหรับคนหูดีเท่านั้น ไม่มีคำบรรยายใต้ภาพให้คนหูหนวกอ่าน ก็อยากจะช่วยสร้างโอกาสและช่องทางให้พวกเขาได้เข้าถึงข้อมูล รวมไปถึงโครงการอาชีพด้านคอมพิวเตอร์ ศิลปะประดิษฐ์ โครงการกลุ่มสตรีสอนภาษามือให้คนไม่รู้หนังสือ สร้างล่ามไปให้บริการคนหูหนวก

เขาขยายรายละเอียดของบางกิจกรรมให้ฟัง

“อย่างไปพบแพทย์ ติดต่อราชการ สมัครเข้าทำงาน การประชุม ฝึกอบรม เรามีบริการล่ามไปแปลให้ ขอจองล่ามไปได้ การสนทนากับคนหูหนวกต้องมี ๓ คนเสมอ ถ้าเป็นเรื่องเล็กๆ น้อยๆ พอเขียนได้ก็จะเขียน แต่คนที่ไม่รู้หนังสือต้องมีคนช่วย แล้วการเขียนหนังสือของคนหูหนวกก็ไม่เหมือนคนหูดี เขาจะเขียนกลับไปกลับมา คนหูดีอาจอ่านไม่เข้าใจ เคยมีการวิจัยว่า เด็กหูหนวกที่จบ ป.๖ การเขียนเท่ากับเด็ก ป.๒ เขาเรียงประโยคไม่ได้ เขียนตามไวยากรณ์

ภาษามือ ซึ่งไม่เหมือนกับภาษาไทย ถ้าดูทีวี มีภาพด้วย ก็อาจเชื่อมโยงเรื่องได้บ้าง แต่การรับข้อมูลของคนหูหนวกก็ได้แค่ราว ๒๐ เปอร์เซ็นต์ ของคนทั่วไป”

เขาพูดต่อไปถึงจอล่ามที่มุ่มจอทีวีไทยบางช่อง

“จอล่ามภาษามือ ช่วยให้คนหูหนวกเข้าถึงข้อมูลดีขึ้น และตัวอักษรวิ่งก็มีประโยชน์สำหรับคนหูหนวกที่รู้หนังสือ ก็อยากให้มึทุกรายการ ถ้าเป็นรายการสดก็ให้มีจอล่าม ถ้าเป็นเทปน่าจะมึตัวหนังสือเป็นซับไตเติ้ลเหมือนอย่างเวลาดูหนังฝรั่ง ไม่ใช่แบบตัวอักษรวิ่งบนจอ เพราะนั่นไม่ใช่คำบรรยายเสียง แต่เป็นการสรุปความมาแล้ว”

เขาฝากคำวิงวอนถึงสังคมไทยด้วยว่า

“คนหูหนวกไม่ควรถูกแยกออกจากสังคม แต่ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ผมไปเห็นที่ญี่ปุ่น คนหูหนวกกับคนหูดีอยู่ร่วมชุมชนกันได้อย่างมีความสุข มีการประชาสัมพันธ์ทางสังคมมาก คนหูดีรู้อะไร คนหูหนวกได้รู้ อันนั้น มีการเผยแพร่ภาษามือไปยังคนปกติ มีการสอนภาษามือ มีอาชีพล่าม เป็นเหมือนรัฐสวัสดิการ เวลาเจอคนหูหนวก คนของเขาไม่กลัวที่จะสื่อสารภาษามือ อย่างเวลาผมไปซื้อน้ำก็พบว่าคนที่นี่ส่วนใหญ่ใช้ภาษามือได้ มีหนังมีภาพยนตร์นำเสนอเรื่องราวของคนหูหนวก มีการสอนภาษามือทางโทรทัศน์ มีการจำหน่ายหนังสือให้คนทั่วไปเอาไปอ่านเรียนรู้เองได้ เขาอยู่ร่วมกันได้อย่างดี อยากให้ประเทศไทยเหมือนเขา ไม่มึอยากให้คนหูหนวกคิดว่าต้องมาอยู่แต่ในกลุ่มของตัวเอง อยากให้มีการเรียนรู้ร่วมกัน แต่ตอนนี้มันยังไม่ใช่”

และในนามของตัวแทนคนหูหนวกไทยเขามีประเด็น
เรียกร้องถึงรัฐบาล

“อยากให้เผยแพร่ภาษามือไปในวงกว้าง มีบริการล่าม
ภาษามือให้คนหูหนวกอย่างทั่วถึง ปัญหาอุปสรรคสำคัญคือ
การสื่อสาร ขาดล่าม การเขียนก็ใช้ได้แต่คนรู้หนังสือ และซ้ำ
บางเรื่องไม่สามารถใช้ได้ การผลิตและการพัฒนาล่าม ต้อง
มีหน่วยงานขึ้นมาดูแล โดยการสนับสนุนของรัฐบาล และ
ล่ามควรมีสวัสดิการ มีอัตราอยู่ในหน่วยราชการ เป็นอาชีพ
ที่มั่นคง”

จำนวนคนหูหนวกไทยปัจจุบัน เฉพาะที่จดทะเบียน
กับทางราชการราว ๗ หมื่นคน แต่สุรเชษฐ์เชื่อว่ายังไม่ได้
จดทะเบียนซึ่งกระจายอยู่ทั่วประเทศยังมีอีกเป็นแสนคน ที่
เป็นสมาชิกสมาคมฯ จำนวน ๔ พันกว่าคน อยู่ในกรุงเทพฯ
และภาคกลาง ๒ พันกว่าคน ที่เหลืออีก ๒ พันกว่าคน อยู่
ต่างจังหวัด สภาพการณ์และความเป็นอยู่ คนหูหนวกในกทม.
มีโอกาสมากกว่า ส่วนที่อยู่ต่างจังหวัดโอกาสการเข้าถึงข้อมูล
น้อย ความจำเป็นเร่งด่วนอย่างหนึ่งจึงอยู่ที่การสร้างสังคมที่
ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

“ในความรู้สึกของผม อยากให้คนหูดีกับคนหูหนวก
อยู่กันด้วยความเข้าใจ เราอาจจะต่างกันเรื่องภาษา การใช้
ชีวิต แต่อยากให้เข้าใจกัน คนหูหนวกก็ต้องเรียนรู้ ไม่ใช่ให้
คนหูดีมาเรียนรู้โลกของเราอย่างเดียว ให้คนหูหนวกยอมรับ
ตัวเอง และพร้อมที่จะเรียนรู้โลกภายนอกไปพร้อมกับคนอื่น”

สุรเชษฐ์จบคำพูด

เพื่อนที่นั่งอยู่ด้วยกันปรบมือให้เขาโดยชูมือทั้งสองข้าง
ขึ้น สันนิษฐานด้วยสีหน้ายิ้มแย้ม

เป็นวิธีการปรบมือที่ไม่ต้องมีเสียง เพราะคนหูหนวก
เขารู้กันด้วยตา-ฟังด้วยใจ

กลับนครพนม

เมื่อออกจากสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทยกลับบ้านเกิดในเมืองนครพนม ในปี ๒๕๒๗ นิลวรรณ ปิติพัฒน์ ก็ยังได้เห็นความจริงมากขึ้นว่า คนหูหนวกในชนบทยังขาดสิทธิและโอกาสในชีวิตอยู่อีกมาก

อุปสรรคสำคัญของคนหูหนวกคือการสื่อสาร เมื่อสื่อสารไม่ได้คนหูหนวกจึงจำต้องอยู่แต่ในบ้าน ไม่ได้รับการพัฒนา และพึ่งพาตัวเองไม่ได้

นิลวรรณ ได้ร่วมกับครูพยาบาลคนหนึ่ง ซึ่งเป็นทั้งญาติและเป็นเพื่อนหูดีคือ อาจารย์สุดาวัลย์ อัมพูนันทน์

“เราได้มาเป็นญาติกัน เพราะอาของเขามาแต่งงานกับพี่สาวของดิฉัน” อาจารย์สุดาวัลย์ ครูโรงเรียนปิยะมหาราชาลัย ย้อนที่มาของความสัมพันธ์ระหว่างเธอกับนิลวรรณ

“ดิฉันเห็นภาษามือของเธอแล้วรู้สึกสนใจ จึงขอเรียน
จนใช้ภาษามือได้ ก็เป็นล่ำมให้เขา เราออกไปชนบทด้วยกัน
ขับรถไปตามหมู่บ้าน”

นั่นเป็นความหลังเมื่อ ๒๐ กว่าปีมาแล้ว

การออกสู่ชนบทนำเธอทั้งสองไปพบเห็นความจริงว่า
จังหวัดนครพนมมีคนหูหนวกอยู่มากมายอย่างน่าตกใจ

บางบ้านหูหนวกกันทั้งครอบครัว และบางชุมชนมีคน
หูหนวกอยู่นับสิบครอบครัว ในแต่ละชุมชนมีการสร้างภาษา
มือขึ้นมาสื่อสารกันเองตามธรรมชาติ พอเข้าใจกันได้ภายใน
ชุมชน แต่เป็นคนละภาษากับภาษามือทางการอย่างที่นิลวรรณ
เรียนรู้มา

แต่ถึงอย่างนั้น เมื่อมาพบกันก็สื่อสารกันรู้เรื่อง
นิลวรรณอธิบายว่าในหมู่คนหูหนวกด้วยกันนั้นอาจสื่อสาร
กันเองได้ดีกว่าการคุยกับคนหูดีผ่านล่าม ภาษามือเป็นภาษา
หลักของคนหูหนวก คนหูหนวกพูดกันด้วยมือ เหมือนกับที่
คนหูดีพูดกันด้วยปาก สำหรับคนหูหนวกภาษามือจะสื่อได้
ถึงตัวตน อารมณ์ ความรู้สึกที่แท้จริงได้หมด แต่การพูดกับ
คนหูดีโดยผ่านล่าม ก็อาจเหมือนการคุยกับคนต่างชาติต่าง
ภาษาที่ไม่ได้ร่วมอยู่ในวัฒนธรรมเดียวกัน ล่ามอาจเพียงแค่
สรุปความแล้วแปลอย่างที่คนหูดีพอเข้าใจได้ แต่ไม่ลึกซึ้งอย่าง
ที่สื่อกันด้วยมือโดยตรง

ทว่าการรู้เฉพาะแต่ภาษามือธรรมชาติของชุมชนก็เป็น
ข้อจำกัดของคนหูหนวกในชนบท ทำให้เขาออกมาสื่อสาร
กับโลกภายนอกชุมชนได้ยาก การรับรู้ข้อมูลข่าวสารก็เป็นไป

อาจารย์สุดาวลัย ผู้เป็นทั้งญาติและเพื่อนรัก
ที่ช่วยทำหน้าที่ล่ามภาษามือให้กับนิลวรรณ
ในระยะแรกของการบุกเบิกงานช่วยเหลือคนหูหนวกในบ้านเกิด

ได้น้อย เนื่องจากไม่รู้หนังสือแล้วยังไม่รู้ภาษามือทางการด้วย
ความคิดแรกของสองเพื่อนคู่หูจากในเมืองนครพนม
จึงอยู่ที่การทำให้คนหูหนวกในชนบทได้เรียนรู้ภาษามือไทย
อย่างน้อยก็เพื่อให้เขาได้รู้ไว้ ถ้าเขาเห็นจอล่ามภาษามือใน
ทีวีก็จะได้รู้และเข้าใจเนื้อหาสาระในเรื่องเหล่านั้น และมาก
กว่านั้นก็หวังว่าถ้าโอกาสเอื้ออำนวยเล็กๆ ของหมู่บ้านอาจได้
ออกไปเรียนต่อในโรงเรียนสอนคนหูหนวก เหมือนอย่างที่
นิลวรรณเคยเรียนมาแล้ว

“เราก็คงไปชักชวนเด็กๆ ในหมู่บ้าน ติดป้ายประกาศตาม
ต้นไม่ว่าคนหูหนวกที่อยากเรียนหนังสือให้มาเรียนได้โดย
ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ เปิดรุ่นแรกเมื่อปี ๒๕๒๙ ใช้ที่ข้าง
บ้านพ่อของนิลวรรณเป็นห้องเรียน ขอรับบริจาคโต๊ะ ตู้ เก้าอี้
อุปกรณ์การเรียนต่างๆ จากห้างร้านในตัวเมือง โดยมีนิลวรรณ
เป็นผู้สอนคนเดียว”

ความเป็นมาในช่วงแรกๆ นิลวรรณบอกให้อาจารย์
สุตาวัลย์เป็นคนเล่า เพราะทั้งสองคนร่วมบุกเบิกมาด้วยกัน

“ในช่วงแรกๆ มีตำรวจสันติบาลมาตรวจสอบด้วย ว่า
เราจะขอสุมคนหรือปลุกกระดมอะไรกันหรือเปล่า”

เวลานั้นสงครามประชาชนยังไม่มอดสนิทดี และ
นครพนมก็เป็นพื้นที่สีแดงเข้มขัน เสียงปืนแรกที่เปิดจาก
สงครามเมื่อปี ๒๕๐๘ ก็แตกที่อำเภอนาบัวในจังหวัดนี้ จึงคง
เป็นธรรมดาที่พฤติกรรมของชาวบ้านชาวช่องอาจถูกสอดส่อง
อย่างเข้มงวด

“ความจริงสิ่งที่เราทำเป็นการแบ่งเบาภาระรัฐบาลด้วย

เราช่วยคนพิการให้เขาช่วยตัวเองได้ ไม่ต้องหวังพึ่งทาง
ราชการอย่างเดียว เราทำอย่างนี้ก็เท่ากับช่วยรัฐบาลด้วย”

นิลวรรณให้ความเห็นผ่านล่ามรุ่นใหม่ชื่อสอาดตา
สุริยาราช ซึ่งเพิ่งเข้ามาร่วมงานเมื่อไม่นาน

“พ่อ พี่ น้อง ภูมิใจที่เราทำตรงนี้ได้ และให้การสนับสนุน
ด้วยดี ตอนหลังฉันแยกบ้านไปอยู่คนเดียว ๙ ปีมาแล้ว
พ่อก็ไม่ว่าอะไร” นิลวรรณเล่าถึงคนในครอบครัวของเธอ
“พ่อเขารู้นิสัยว่าเราเป็นคนสู้ มีธุระก็จะไปหาพ่อเอง ได้คุย
กันบ้าง พ่อไม่เข้าใจภาษามือ ส่วนมากจะใช้เวลาเขียน กับน้อง
และพี่สาวก็เหมือนกัน เขาได้ภาษามือน้อย พี่น้องเลยคุยกัน
น้อย”

จนถึงวันนี้โรงเรียนนอกระบบของนิลวรรณได้ช่วยสอน
ศิษย์หูหนวก ให้ได้รู้หนังสือไปแล้วกว่า ๒๐๐ คน หลายคน
ออกไปทำมาหากิน สร้างครอบครัว ส่วนหนึ่งก็ไปเรียนต่อ
แล้วกลับมาช่วยงานพัฒนาและช่วยเหลือเพื่อนคนหูหนวกอยู่
กับกลุ่มของนิลวรรณก็มีอยู่หลายคน

ลูกชายของอดีตเด็กชาย (หูหนวก)

ตอนนี้ ประวิทย์ พิณใจใหม่ โตเป็นหนุ่มเต็มตัว มีครอบครัวลูกเมียแล้ว นิลวรรณเห็นอดีตเด็กชายคนนี้มาตั้งแต่เล็ก เขาเป็นลูกศิษย์คนหนึ่งของเธอ เช่นเดียวกับทองดี ๑๕ ปีก่อน ทั้งสองคนยังเป็นนักเรียนน้อยอยู่เลย แต่ในบัดนี้เขาและเธอร่วมชีวิตกันในฐานะคู่สามีภรรยา

เมื่อมาเรียนอยู่จนรู้ภาษามือแล้ว ประวิทย์ก็ออกไปสมัครเข้าทำงานที่อู่ซ่อมรถยนต์ และทำมาจนกระทั่งบัดนี้ ๑๘ ปีแล้ว จนคุยได้ว่ามีฝีมือพอตัว ยกเครื่อง เชื่อมตัวถัง ใส่น้ำมันเกียร์ ทำได้หมด รู้จักรถยนต์ครบหมดทุกส่วน

ส่วนทองดีไปเรียนที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น

จบจบ ม.๓

ทั้งคู่ยังคงไปมาหาสู่กับกลุ่มเพื่อนคนหูหนวกอยู่เสมอ โดยมีบ้านของนิลวรรณเป็นศูนย์กลาง ซึ่งหลายปีหลังมานี้ นิลวรรณได้แยกจากครอบครัวออกมาปลูกบ้านอยู่ต่างหาก ในหมู่บ้านนพรัตน์ ไม่ไกลจากตัวเมือง และใช้ที่ว่างข้างบ้าน เป็นที่ตั้งชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนม

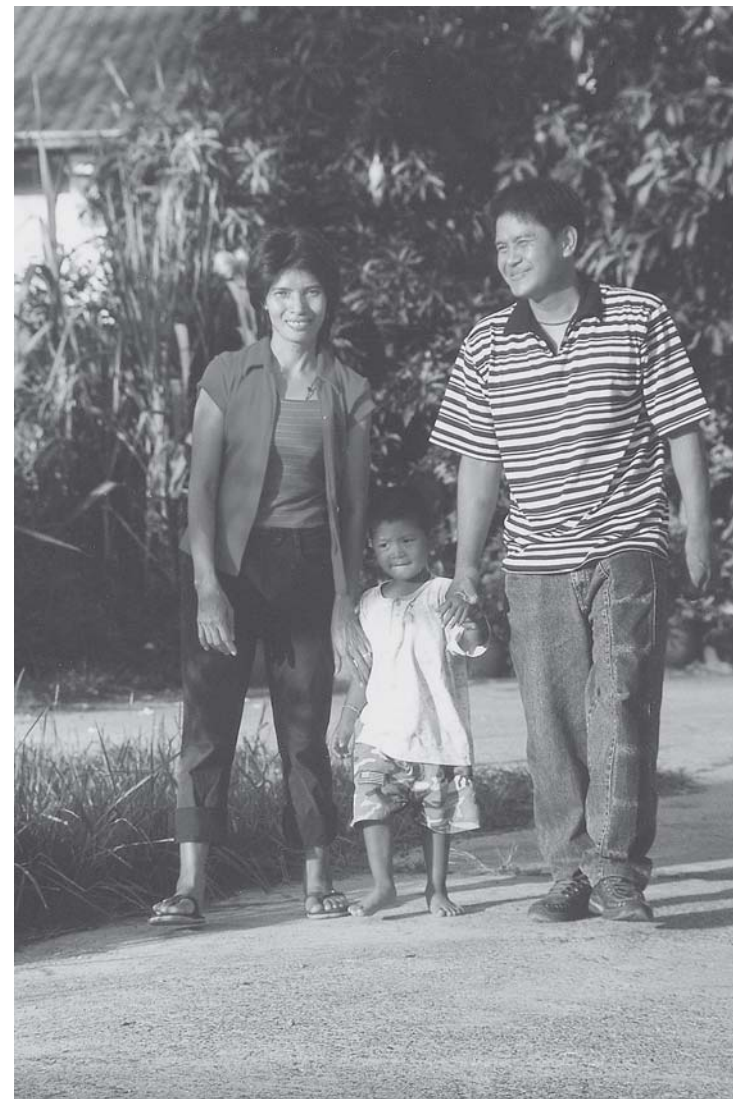
“ได้มาพบปะสังสรรค์กับเพื่อน ได้มารับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารที่เป็นประโยชน์” ทองดีกับประวิทย์ ช่วยกันเล่าช่วย กันเสริม เป็นภาษามือโดยมีล่ามแปล

ในภาษามือ ชื่อของทองดี คือใช้นิ้วชี้ทำท่าติดที่ข้าง ลำคอ จากลักษณะที่เธอมีเส้นเอ็นใหญ่อยู่ตรงนั้นเป็นจุดเด่น ส่วนชื่อภาษามือของประวิทย์ ใช้นิ้วชี้ที่คอ เนื่องจาก เขามีไฝเม็ดใหญ่ที่ตรงนั้น

ทั้งคู่แต่งงานกัน ๕ ปีมาแล้ว โดยมีนิลวรรณเป็นเจ้าแม่ จัดการงานแต่งงานให้ เวลานี้ลูกชายคนแรกของคุณามีภรรยา หูหนวกอายุได้ ๓ ปีครึ่งแล้ว

น้องบิกหัวเราะและร้องไห้เสียงดังจ้าเหมือนเด็กทั่วไป แต่หูเขาไม่ได้ยินเสียงเช่นเดียวกับคนเป็นพ่อและแม่ ซึ่ง ทองดีไม่รู้สึกรว่าเป็นปัญหาอะไร แม้ว่าใจจริงเธออยากได้ลูกหูดี แต่ในเมื่อเขาเกิดมาเป็นแบบนี้ก็ถือว่าเป็นไปตามธรรมชาติ และเธอก็จะเลี้ยงดูเขาให้ดีที่สุด

“จะส่งให้เรียน เท่าที่เขาจะเรียนได้ และจะเป็นอะไร ก็ได้ตามที่เขาเลือก”

ประวิทย์ และทองดี รู้จักกับนิลวรรณมาตั้งแต่ยังเป็นเด็ก จนปัจจุบันทั้งคู่แต่งงานกันและมีลูกคนหนึ่งแล้ว ก็ยังคงไปมาหาสู่ กับบ้านของนิลวรรณอยู่เสมอ

“ช่วยด้วยใจ” : ความใส่ใจของคนน้ำใจงาม

จิตติมา สว่างลี กับอุมาพร ใจตรง เป็นคนรุ่นหลังประวิทย์ และทองดีหลายปี แต่พวกเขาทำกิจกรรมกันได้อย่างราบรื่น ไม่มีความแตกต่างระหว่างวัย เด็กสาวทั้งสองถือเป็นเลือดใหม่ของชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนมที่เข้ามาช่วยรับช่วงสานงานต่อ

จิตติมาเป็นคนเมืองนครพนม ทั้งบ้านมีเธอเป็นคนหูหนวกคนเดียว แต่มีญาติทางแม่ที่อำเภอนาหว้าเป็นคนหูหนวก เธอเคยเรียนชั้นอนุบาลร่วมกับคนปกติ แต่เมื่อจะเข้า ป.๑ ทางโรงเรียนไม่รับ นิลวรรณแนะนำให้พ่อแม่พาเธอไปเข้าโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดขอนแก่น พ่อแม่ตกลงให้ไป แต่จิตติมาบอกว่าเธอไม่เต็มใจนัก เพราะเป็นคนขี้อายและติดบ้าน

“ไปเรียนแรกๆ เศร้ามาก ร้องไห้ ก็ใช้เวลาว่างเล่น กีฬา ฉันทัดว่ายน้ำ เคยได้เหรียญมากอยู่ จบ ม. ๓ เมื่อ ปี ๒๕๔๐ ก็ออกมาช่วยพ่อแม่ขายของที่โรงเรียนข้างบ้าน คุณนิลวรรณก็ชวนมาทำกิจกรรมที่ชมรมฯ ตั้งแต่ปี ๒๕๔๑”

จนในปีนั้นจิตติมาร่วมอยู่ในทีมคณะกรรมการในตำแหน่ง ประธานชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนม ทำหน้าที่ประสาน งาน หาทุน จัดประชุม ไปประชุมกับสมาคมต่างๆ นำข่าวสาร ความรู้มาสู่สมาชิก โดยมีอุมาพรร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย

ก่อนนั้นอุมาพรไม่เคยเรียนหนังสือมาเลย ได้มาเรียน พื้นฐานกับนิลวรรณ แล้วจึงไปโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัด มุกดาหาร จนจบ ป.๖ ก็มารับทำกรอบรูปวิทยาศาสตร์อยู่ที่ บ้าน ช่วยแม่ทำอาหารทำงานบ้านไปตามประสา พ่อไม่มีแม่ อยู่แล้วจึงมาเป็นอาสาสมัครในชมรมฯ ดูแลคนที่มาเข้าร่วม อบรม ทำกิจกรรม และออกไปทำงานชุมชนร่วมกับจิตติมา

สาวรุ่นใหม่ที่สองคนพูดถึงการทำงานชมรมฯ ว่าเป็นงานที่ไม่มีค่าแรงให้มาช่วยด้วยใจ ถ้าออกชุมชนจึงมีค่า ตอบแทนให้ เป็นค่าเดินทาง ค่าประสานงาน ค่าวิทยากร เป็นครั้งคราว

ใครบางคนยอมทำงานอย่างไม่เห็นแก่ค่าตอบแทน แน่แน่นอนว่าย่อมต้องมีที่มา

เธอพูดถึงความในใจ ในท้ายของการสนทนา “การ เรียนทำให้ฉันได้รู้ อยากให้คนหูหนวกทุกคนได้เรียน หนังสือ ให้ใช้ภาษามือได้ อ่านและเขียนหนังสือได้ สามารถ สื่อสารกับคนปกติได้ ฉันอยากให้คนหูหนวกเป็นอย่างนั้น”

จิตติมา (นั่งบนมอเตอร์ไซด์) และอุมาพร
อาสาสมัครเลือดใหม่ของชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนม

จากนคร (พนม) ถึงนคร (ศรีธรรมราช)

ถึงปัจจุบัน งานของนิลวรรณขยายกว้างออกไปไกลกว่าภายในจังหวัดนครพนมแล้ว เธอเดินทางไปทั่วประเทศ ไปแบ่งปันประสบการณ์ แนะนำการสอนภาษามือให้คนหูหนวกก่อนเข้าสู่วัยเรียน

“รู้สึกว่าคุณไม่ต่างกัน ก็อยากให้เขาออกสู่สังคมได้เหมือนคนปกติ อยากให้คนหูหนวกเกิดความหวัง และดูแลช่วยเหลือตัวเองได้ ไม่เฉพาะในนครพนมหรือภาคอีสาน ใจอยากช่วยหมดทั่วประเทศ”

หลายปีหลังมานี้เธอเดินทางลงไปยังจังหวัดนครศรีธรรมราชมาหลายครั้ง

“ไปช่วยแนะนำการเป็นผู้นำคนหูหนวก ที่นครศรีฯ พ่อแม่มีลูกหูหนวกแล้วไม่รู้ภาษามือ พูดกับลูกไม่เป็น ก็ไป

ช่วยเรื่องภาษา ไม่อย่างนั้นเด็กชนบทจะไม่ได้เรียนหนังสือ ไปแนะนำกลุ่มในแต่ละภาค ที่นครศรีฯ ไปมา ๘-๙ ครั้งแล้ว”

นครศรีธรรมราชมีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด ที่มีผลงานโดดเด่นแห่งหนึ่งของประเทศ กิจกรรมของศูนย์ฯ ดำเนินไปอย่างเป็นงานเป็นการ ภายใต้การนำของผู้อำนวยการ

สุพล บุญธรรม

“บทบาทของศูนย์ฯ คือการเตรียมความพร้อมให้ เด็กพิการก่อนเข้าสู่วัยเรียน เรามีครูอยู่ ๑๒ คน ถ้าแค่ การรับนักเรียนเข้ามาเรียนที่ศูนย์ฯ ก็คงจะได้แค่จำนวนหนึ่ง ซึ่งเฉพาะกำลังเราเองคงทำได้ไม่มาก จึงเกิดแนวคิดเรื่องการ มีส่วนร่วม เริ่มตั้งแต่การให้ผู้ปกครองเข้ามาร่วมเรียนด้วย จากนั้นก็เกิดหน่วยงานขึ้นในชุมชน แล้วให้เขาขึ้นเองให้ได้ แทนการต้องช่วยเหลืออยู่ตลอด”

ผอ.สุพล เล่าแนวคิดเชิงหลักการ แล้วเชื่อมโยงไปถึง การปฏิบัติจริง

“เอาคนหูหนวกผู้ใหญ่มาพัฒนาภาษามือ โดยความ ร่วมมือจากมหาวิทยาลัยกัลลิสเต็ต ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยสอน คนหูหนวกโดยเฉพาะที่ประเทศอเมริกา เราพัฒนาครูพี่เลี้ยง เด็กหูหนวกคนแรกขึ้นในชุมชน ชื่อครูแมว ทดลองกับเด็ก หูึงไบเฟิร์น โดยให้ย่าของเด็กมาร่วมเรียนภาษามือด้วย ให้ ความสำคัญกับคนใกล้ชิดเด็กด้วย ก็พบว่าได้ผล”

ครูแมว ที่ ผอ.สุพลพูดถึงนั้น ชื่อจริงของเขาคือ **หัสชัย ปรีชา** เป็นเด็กหนุ่มหูหนวก ชาวอำเภอพิปูน (นครศรีฯ) เขาเรียนจบ ป.๕ จากโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดสงขลา

แล้วกลับมาตัดยางอยู่ที่บ้าน ใช้เวลาว่างไปช่วยสอนเด็ก หูหนวกตามชุมชน ต่อมาได้ไปเรียนภาษามือเพิ่มเติมที่ วิทยาลัยราชสุดาอยู่ ๖ เดือน กระทั่งมาเจอกับ ผอ. สุพล ที่กำลังริเริ่มโครงการพัฒนาครูพี่เลี้ยงเด็กหูหนวกขึ้นใน ชุมชน

ส่วนไบเฟิร์น ในตอนนั้นเป็นเด็กหูึงหูหนวก วัย ๕ ขวบครึ่ง อยู่กับย่าที่อำเภอท่าศาลา (นครศรีฯ) สุพลไปพบ ยายหลานคู่นี้ที่โรงพยาบาลท่าศาลา ในคราวลงไปทำประชา สังคมเตรียมขยายงานเชิงรุกออกไปสู่ชุมชน

“ก่อนอื่นเราไปทำประชาสังคมก่อน ผ่าน อบต. ใน พื้นที่ เขาจะเป็นผู้สำรวจข้อมูลเด็กพิการในชุมชนส่งมาให้เรา เราได้ชื่อไบเฟิร์นมาในตอนนั้น”

ผอ.สุพลเล่า และเล่าต่อมาว่า

“วิธีการเริ่มแรกเราใช้คน ๔ คนร่วมกันในการเรียน การสอน หนึ่ง-ย่า สอง-ไบเฟิร์น สาม-ครูแมว สี่-ครูหูปรกติ ผ่านไป ๓-๔ อาทิตย์ ครูหูปรกติถอยออกมา ย่าเก่งมาก เรียนรู้เร็ว ดูครูและดูจากเอกสาร เอาไปเรียนต่อเองที่บ้าน ใช้เวลาราว ๖ เดือน ไบเฟิร์นสื่อสารกับย่าและคนหูหนวก อื่นๆ ได้ เข้าร่วมกิจกรรมสังคมได้ เราก็ส่งต่อเข้าโรงเรียน โสตศึกษาจังหวัดนครศรีฯ ตอนนั้นเขาเรียนอยู่ที่นั่น”

ความสำเร็จจากกรณีของไบเฟิร์นนำไปสู่ความคาดหวัง ถึงการสร้างครูพี่เลี้ยงเด็กหูหนวกให้ได้ถึง ๒๐ คน สำหรับ ส่งลงไปอยู่ในชุมชนต่างๆ ซึ่งตอนนี้เกิดเครือข่ายงานขึ้นใน อบต. อย่างน้อย ๑๒ แห่ง ในอำเภอท่าศาลา อำเภอหัวไทร

และกำลังขยายผลมายังอำเภอเมือง และอำเภอพิปูน โดยมีเป้าหมายว่าท้ายสุดจะทั่วทุกอำเภอในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ครูพี่เลี้ยงเด็กहुหนวกเวลานี้มี ๔ คน หัสชัย ปรีชา (แมว) เป็นคนแรก ถัดจากนั้นศูนย์ฯ ก็ได้ครูพี่เลี้ยงฯ ที่เพิ่งจบการศึกษาใหม่หามาอีก ๓ คน อุทิศ คงชัยศรี อเนก ชัยสุวรรณ วรรณ ชรีภิรมย์มิตร จากโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีฯ เป็นหนึ่งในสองแห่งของโรงเรียนโสตศึกษาในเขตภาคใต้ (อีกแห่งอยู่ที่จังหวัดสงขลา) เปิดสอน ๑๔ ชั้นเรียน อนุบาล ๑-๒ และ ป.๑ - ม.๖ เรียนตามหลักสูตรการศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๔ เพียงแต่ปรับการสอนให้เด็กहुหนวกสามารถเข้าใจได้ ปัจจุบันมีนักเรียนอยู่ ๔๐๐ กว่าคน

รสิกา สายมณี ครูคนหนึ่งที่อยู่ในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีฯ มาตั้งแต่โรงเรียนเพิ่งเปิดได้ไม่นาน เล่าประสบการณ์การสอน ๑๐ กว่าปีให้ฟังว่า

“สอนเด็กปรกติสื่อสารกันได้ดีทันที แต่เด็กहुหนวกบางคนเพิ่งมาภาษามือยังไม่รู้เลย ก็สอนภาษามือให้เขาก่อน สักเดือนก็พอใช้ในชีวิตประจำวันได้ อยู่ในสังคมคนहुหนวกได้ แต่ถ้าเป็นเด็กโตสั ๑๐ ขวบขึ้นไปก็ปรับตัวยากหน่อย แต่เรียนรู้ได้เร็ว เกี่ยวกับการเรียน ถ้าเป็นเรื่องรูปธรรม เรียนรู้ได้เร็ว แต่ที่เป็นนามธรรมยากมาก อย่างคำว่า จินตนาการ ความชั่ว ความดี ยากสำหรับเขา วิธีการสอนสิ่งที่เป็นาม-

ธรรม คือสร้างกิจกรรม ทำให้ดูเป็นตัวอย่าง สอนโดยสร้างกิจกรรมให้เขาเห็น เช่น เรื่องความดี เราก็มีการบริจาคเลือด แล้วอธิบายให้เขาเข้าใจว่าเป็นตัวอย่างหนึ่งของการทำความดี ต้องค่อยๆ ใส่เข้าไปเรื่อยๆ ทุกทางที่ทำได้เขาเรียนรู้ได้ แต่ต้องใช้เวลา”

ครูสาวลองสาธิตการสอนให้ดู โดยยกนิทานเรื่องกระต่ายขี้ลืม ลูกหมีแสนงอน ขึ้นมาเป็นสื่อการสอน

“ครูต้องเตรียมตัวมาก่อน ถ้าเป็นนิทานก็ต้องอ่านจนรู้เรื่องก่อน การสอนขั้นแรกก็ต้องให้เด็กรู้จักกระต่ายและหมี”

ครูเล่าและลงรายละเอียดการสอนให้เด็กรู้จักหมีอย่างเป็นลำดับขั้น

เริ่มจากรู้จักรูป - ครูแสดงภาพหมีให้นักเรียนดู

คำศัพท์ภาษามือ - (คำว่าหมีใช้มือสองข้างขยี้มั่วแฉกหน้าท้อง)

สะกดนิ้วมือ-ทำมือตามพยัญชนะไทยทีละตัว ห - ม -

และฝึกอ่านริมฝีปาก - ครูพูดคำว่า หมี แบบชัดถ้อยชัดคำ ให้เด็กดูรูปปาก สำหรับเด็กหูตึงที่ได้ยินไม่ชัด แต่เขาสามารถอ่านริมฝีปากได้

ครูสาวบอกว่า ภาษาพูดมีคำศัพท์เยอะกว่าภาษามือมาก ภาษาพูดจะยาว แต่ภาษามือสรุปเอาสาระสำคัญ คนहुหนวกรับรู้ทางสายตาเป็นหลัก ระดับความรู้ ทักษะทางการเขียนการอ่านก็น้อยกว่าคนทั่วไป

และครูสาวก็อ้างถึงการวิจัยที่ว่า คนहुหนวกที่จบชั้น ป.๖ มีทักษะด้านการอ่านการเขียนเท่ากับเด็ก ป.๒ เท่านั้น

แต่ผลการวิจัยอื่นๆ อีกจำนวนมากพบว่า ระดับสติปัญญาของเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีความหลากหลายคล้ายเด็กทั่วไป แต่เหตุที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กหูหนวกค่อนข้างต่ำกว่าเด็กทั่วไปนั้น เนื่องจากปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับภาษา

“คนที่ได้เรียนหนังสือ อาจเขียนโต้ตอบได้ แต่กลับหน้ากลับหลัง ประโยคจะไม่ตามไวยากรณ์ภาษาไทย อย่างว่าฉันกินข้าวแล้ว เด็กหูหนวกจะบอก กินข้าว-แล้ว-ฉัน”

ครูลิกาจึงไม่หวังจะให้ลูกศิษย์ไปสอบเอนทรานซ์แข่งขันกับใครเขา เธอรู้ว่านั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ยาก

หลังจบ ม.๖ จากโรงเรียนโสตศึกษาฯ คนที่จะต่อระดับปริญญาส่วนใหญ่ก็ต้องไปเรียนต่อที่สวนดุสิต หรือไม่ก็ที่วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งมีคณะที่เปิดสำหรับคนหูหนวก

เหมือนเธอเพิ่งนึกอะไรขึ้นได้ เธอล้วงมือลงในกระเป๋าคว้าโทรศัพท์มือถือออกมาเปิดกล้องข้อความให้ดูเมสเสจจากลูกศิษย์ที่กำลังเรียนชั้นปริญญาอยู่ที่วิทยาลัยราชสุดา

การส่งข้อความถึงกันผ่านทางโทรศัพท์มือถือเป็นที่นิยมกันมากในหมู่คนหูหนวก

“นี่ตัวอย่างการเขียนของคนหูหนวก ข้อความจากอดีตนักเรียนที่จบจากที่นี่ เขาบอกมาว่า ‘สบายดีอยู่ ว่างนะ เธอทำอะไรอยู่ และเมื่อ ม.๓ และ ม.๖ จบ เลี้ยงที่สนุกนะ วันนี้ปิดเทอม นักเรียนกลับใช้หรือเปล่า คิดถึงมาก ตอบสิ จากละมุน’ ทุกครั้งที่ส่งมา เขาจะส่งมาด้วยอย่างตรงไปตรงมาว่า

ตอบนะ ตอบสิ ตอบมา ตอบเร็ว ที่ว่า สบายดีอยู่ นั่นคือตัวเขาเอง เขาว่าง แล้วก็ถามเรื่องงานเลี้ยงส่งปัจฉิมนิเทศน์ของที่นี่ และเขารู้ว่าช่วงนี้ปิดเทอมก็อาจคิดว่าเราคงเหงา”

แต่ประสบการณ์และการฝึกฝนคงช่วยให้การใช้ภาษาเขียนของเขาดีขึ้น เหมือนอดีตนักศึกษาบางคนที่จบการศึกษามาจากวิทยาลัยราชสุดา

อดีตศิษย์โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีฯ คนหนึ่งชื่อครุชิต รัตนพงศ์ เขียนบันทึกเกี่ยวกับชีวิตของตัวเองชื่อ “เส้นทางชีวิต” ตีพิมพ์ในหนังสือ “บันทึกจากโสตฯ นคร” ของโรงเรียนที่เขาจบการศึกษาด้วยทักษะด้านการเขียนและภาษาอย่างธรรมดาๆ ทว่าถ่ายทอดเนื้อหาสาระในชีวิตของเด็กหนุ่มหูหนวกคนหนึ่งได้อย่างเห็นชีวิตจิตใจ

“ผมเป็นคนอำเภอเชียรใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช มีโอกาสได้เข้าเรียนหนังสือในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งตั้งอยู่ที่ตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง เป็นโรงเรียนที่สอนนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน (หูหนวก, หูตึง) ผมเข้ามาเรียนที่นี่เป็นนักเรียนรุ่นแรก ผมดีใจ พ่อแม่ผมก็ดีใจ ที่มีโรงเรียนสอนคนพิการอย่างพวกผม พ่อแม่ผมคงเหนื่อยที่ผมเกิดมาไม่เหมือนกับคนอื่น แต่ผมก็ยอมรับในสภาพที่เป็นอยู่อย่างนี้

ในโรงเรียนที่ผมได้เรียนนั้น เป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนอยู่ประจำทั้งหญิงชาย ผมจึงมีเพื่อนมากมาย ผมได้พูดคุยเพราะมีครูสอนภาษามือ ครูทุกคนให้ความรักความเมตตาต่อศิษย์ที่มีความพิการอย่างพวกผมมาก ผมรู้สึกอบอุ่นและ

ขอบคุณครูทุกคนที่สั่งสอนให้ผมเป็นคนดี อีกทั้งในด้านอาหารการกินยังมีแม่ครัวช่วยทำอาหารเลี้ยงพวกผมให้มีกิน ทำให้ร่างกาย เจริญเติบโตแข็งแรง มีสุขภาพที่ดี ผมได้เรียนที่นั่นจนมัธยมศึกษาปีที่ ๓ เมื่อจบแล้วผมมีโอกาสได้เข้าเรียนในวิทยาลัยราชสุดาอีก ๒ ปี มีพ่อแม่ทำงานหาเงินให้ผมได้เรียน

การเรียนในวิทยาลัยราชสุดา มีความแตกต่างจากการเรียนในโรงเรียนโสตศึกษามาก เพราะมีนักศึกษาที่มาจากหลายโรงเรียนที่มีการสอนและภาษามือที่ใช้แตกต่างกัน จำเป็นที่ต้องมีการเพิ่มเติมปรับปรุง เปลี่ยนแปลงเพื่อให้ภาษามือที่เป็นความรู้ใหม่ๆ ได้พัฒนาไปในทางที่ดีมากขึ้น ผมได้เรียนรู้การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมคนพิการในแบบต่างๆ และมีเพื่อนใหม่มากด้วย

หลังจากที่ผมเรียนจบหลักสูตรแล้ว ผมก็ถูกส่งให้เป็นครูพิเศษสอนนักเรียนหูหนวกในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งมีนักเรียนรุ่นใหม่ที่ผมจะต้องใช้ภาษามือในการสื่อสารทำความเข้าใจและฝึกฝนเพื่อปรับปรุงตัวเอง ผมดีใจมากที่ผมมีงานทำ มีเงินเดือนหรือค่าตอบแทนในการเลี้ยงตัวเอง ซึ่งไม่ต้องเป็นภาระกับพ่อแม่อีกต่อไป แต่พ่อแม่ของผมยังคงมีน้องอีก ๒ คน ที่มีความพิการเหมือนผมและกำลังเรียนอยู่ในโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครศรีธรรมราช

จากวันที่ผมถือกำเนิดมาเป็นลูกของพ่อแม่จนถึงปัจจุบัน ผมมีโอกาสดำเนินชีวิต โดยการที่มีครูอาจารย์พ่อแม่ และอีกหลายคนให้การสนับสนุนช่วยเหลือให้ผมได้

มีโอกาส และเส้นทางชีวิตที่ดี ผมดีใจและภูมิใจเป็นที่สุด”

นักเรียนอีกกลุ่มซึ่งเป็นส่วนใหญ่ มักต้องกลับไปทำงานกับครอบครัว กริดยาง ขายของ เลี้ยงสัตว์ มักไม่สามารถเข้าทำงานที่อื่น เนื่องจากเขาไม่รับ หรือได้รับให้เข้าทำงานคนหูหนวกก็มักอยู่ไม่ได้เพราะสื่อกับคนหูตียาก

ที่จบแล้วได้ทำงานอย่าง **อุทิศ คงชัยศรี อเนก ชัยสุวรรณ ครรชิต ศรีภิรมย์มิตร** ถือเป็นการได้รับโอกาสที่ดี

การสอนของครูพี่เลี้ยงฯ ไม่มีหลักสูตรที่แน่นอนตายตัว แต่มีเป้าอยู่ที่สอนให้เขาสามารถใช้ภาษามือได้ อันจะเป็นเหมือนบันไดขั้นต้นให้เขาได้ขึ้นไปสู่โลกกว้าง

รูปแบบหนึ่งที่นิยมกันมากคือการสอนผ่านสื่อนิทาน ห้องเรียนในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัด นครศรีธรรมราช ถูกจัดคล้ายเป็นลานกิจกรรมไปด้วยในตัว หนังสือเรียนภาษามือ หนังสือนิทาน วางเรียงเป็นชั้นๆ โปสเตอร์ตัวสะกดนิ้วมือไทย แปะอยู่บนผนัง ของเล่นเสริมทักษะวางกองอยู่มุมด้านใน มุมห้องอีกด้านเป็นบ้านนิทานสำหรับการเล่าเรื่อง

นิทานเรื่อง ความดีของยี่ราฟ นั้นครูครรชิต ศรีภิรมย์-มิตร คงอ่านจนจำได้ขึ้นใจมาแล้ว เมื่อมานั่งสอนเขาเปิดหนังสือนิทานประกอบภาพเล่มนั้นให้เด็กนักเรียนดูไปที่ละหน้า และเล่าเรื่องไปโดยใช้ภาษามือ

คำว่า ยี่ราฟ ครูจะกางฝ่ามือข้างหนึ่งแนบลำคอแล้ว ลูบขึ้น (เป็นสัญลักษณ์ว่าคอยาว)

ยี่ราฟคอยาวกินยอดไม้บนที่สูงได้ แต่แพะบอกว่าไม่
เก่งเท่ามันที่กินหญ้าบนที่ต่ำได้ จนวันหนึ่งน้ำท่วมทุ่งหญ้า
แพะไม่มีอะไรจะกิน ยี่ราฟต้องเก็บยอดไม้จากที่สูงให้กิน นี่
คือความดีของยี่ราฟ

ซึ่งนักเรียนที่หัดเรียนภาษามือใหม่ๆ อาจฟังรู้เรื่อง
บ้างไม่รู้บ้าง ขึ้นต่อไปจึงเป็นการเล่าซ้ำด้วยการแสดงเป็น
ละครหุ่นในบ้านนิทาน

นักเรียนดูจบก็เป็นฝ่ายแสดงให้ครูดูบ้าง เป็นการ
ทดสอบความเข้าใจเนื้อเรื่อง

ครูหูนวกกำลังเล่านิทานให้ศิษย์หูนวกฟัง

ห้องเรียนบ้านนอก

ถึงวันออกสอนตามชุมชน ในวันจันทร์และวันพุธของสัปดาห์ ศิษย์ครูครุฑคนหนึ่งอยู่ที่บ้านข้างซ้าย อำเภอพระพรหม (นครศรีฯ) เป็นเด็กวัย ๖ ขวบ ลูกชายของช่างซ่อมรถ

เดิมแม่เคยพา ช้อป หรือ เด็กชายเพชรรัตน์ ชันเพ็ชรไปเรียนที่ศูนย์ฯ เพราะเห็นว่าเป็นการดีที่เขาจะได้พบเพื่อนด้วย แต่ตอนหลังแม่ตั้งท้องน้องอีกคน ไม่สะดวกกับการเดินทาง ครูจึงเข้ามาสอนที่บ้าน

ในวัยขนาดเขาครูเริ่มต้นที่การฝึกให้นับเลข ก่อนเข้าสู่การสอนภาษา พยัญชนะ

ภาษามือ บอกจำนวนเลขด้วยการยกนิ้ว งอนิ้ว กำมือ

และสะบัดมือ

หนึ่ง - ยกนิ้วชี้ (นิ้วเดียว)

สอง - ยกนิ้วชี้ นิ้วกลาง

สาม - ยกนิ้วโป้ง นิ้วชี้ นิ้วกลาง

สี่ - พับนิ้วโป้ง ยกนิ้วชี้ นิ้วกลาง นิ้วนาง นิ้วก้อย

ห้า - ยกฝ่ามือ กางนิ้วทั้งห้าออก

หก - ปลายนิ้วโป้งแตะปลายนิ้วก้อย

เจ็ด - ปลายนิ้วโป้งแตะปลายนิ้วนาง

แปด - ปลายนิ้วโป้งแตะปลายนิ้วกลาง

เก้า - ปลายนิ้วโป้งแตะปลายนิ้วชี้

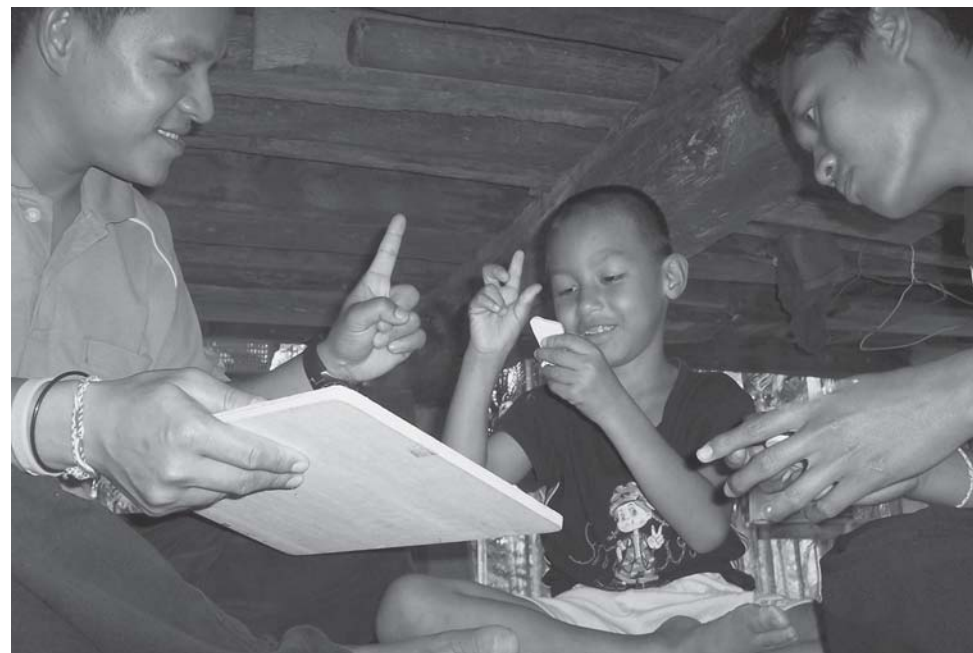
สิบ - กำมือ บิดข้อมือออกข้างนอก

ครูทำสัญลักษณ์นิ้วมือเป็นเลขไหน ก็ชี้ที่เลขนั้นบน
แผงตัวเลข ๑ ถึง ๑๐ สอนไปหลายๆ เทียว ก็ลองผลัดกันเล่น
ครูสะกดนิ้วมือเป็นเลข ให้นักเรียนหยิบตัวเลขจากแผง หรือ
ให้เด็กเป็นผู้กำหนดเลขให้ครูจับ แล้วให้เด็กบอกว่าผิดหรือถูก
“น้องซ้อปเขาเรียนได้เร็ว ครูสอนแป๊บเดียว เขาทำได้”

แม่ประเมินการเรียนรู้ของลูก

ในการเรียนการสอนนี้จะต้องมีคนใกล้ชิดของเด็กมา
ร่วมเรียนด้วย เพื่อได้เอาไปฝึกเรียนกันเองต่อ และเพื่อให้
สามารถสื่อสารกับคนหูหนวกที่อยู่ในบ้านได้ “เรียนกันมา
หลายเดือน แม่ก็ใช้ภาษามือได้มากแล้ว ไ้มาตั้งแต่ กินข้าว
กินน้ำ ซ้อน จาน แม่ใช้ภาษามือพูดบอกเขาได้”

ห้องเรียนในชุมชน เรียนกันตามใต้ถุนบ้านหรือตาม
นอกชาน ไม่มีตารางการสอนที่ตายตัว สังเกตดูว่าพอเด็ก

ห้องเรียนชุมชน สอนกันตามใต้ถุนและรอบ ๆ บ้าน
และต้องมีคนใกล้ชิดของเด็กหูหนวกมาร่วมเรียนด้วย เพื่อจะได้
นำไปสอนต่อและสื่อสารกับเด็กได้

เริ่มเมื่อก็ชวนกันออกไปเดินเล่นนอกบ้าน ตามใต้โคนไม้ ในสวน เจอหมู เจอไก่ ลูกมะพร้าว บ่อน้ำ ฯลฯ ก็สอนกันไปเรื่อยตามแต่สิ่งที่พบเห็น ให้เขาได้คำศัพท์เบื้องต้น

ผอ.สุพล บอกว่าจะเริ่มจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมก่อน เรื่องที่เป็นนามธรรม อย่างเรื่องความดี ความชั่ว การเสียสละ ต้องใช้เวลา และต้องอาศัยสถานการณ์ในการอธิบายด้วย ซึ่งเขาต้องค่อยๆ เรียนรู้ไปในวันข้างหน้า

จากนั้นก็วกไปถามแม่ของช๊อปว่า คิดจะให้ลูกไปเข้าโรงเรียนโสตศึกษาไหม

“อยากให้เรียน” นางตอบ “แต่ว่า อยากให้เขาได้รู้เรื่องกว่านี้อีกสักหน่อย อาจจะเป็นปีหน้า ให้เขาดูแลตัวเองได้มากกว่านี้ เขากินอยู่ไม่ยากหรอก เขาชอบกินไข่ต้ม”

นางพูดพลางสายตาตามองมาทางลูกชายที่พูดไม่ได้ไม่เห็นแว่วว่านางจะรักหรือเอ็นดูลูกคนนี้มากหรือน้อยไปกว่าลูกชายอีกคนที่เป็เด็กปกติ

ช๊อปกำลังฝึกเรียนนับเลขกับแม่ หลังจากเรียนกับครูครชิตมาแล้ว

“เด็กเขาพัฒนาได้...อย่าไปปิดกั้น”

วันหนึ่งเมื่อกลางปี ๒๕๔๘

ครูพี่เลี้ยงฯ ๒ คน แวะกินขนมจีนที่ร้านเพ็งริมทางในซอยหัวท่า ซานเมืองนครศรีฯ ทั้งคู่กินไปคุยกันไปโดยที่คนอื่นในร้านรวมทั้งแม่ค้าขนมจีนฟังไม่รู้เรื่อง แต่มองออกว่าทั้งสองคนคุยกันเข้าใจ

บุญช่วย กลักดวงจิตต์ แม่ค้าขายขนมจีนหยิบปากกา มาเขียนลงกระดาษสมุดว่า

“ฉันมีหลานหุนวคนหนึ่งอยู่ที่บ้าน”

ส่งให้เด็กหุนมอ่าน

เขาเขียนตอบว่า “พรุ่งนี้จะพาครูหุติมาคุย”

เริ่มต้นการสอนเด็กหุนวคนนั้นต้องประกอบไปด้วยคน

๔ ฝ่ายเสมอ

ครูหุติ-ครูพี่เลี้ยงฯ-เด็กหุนว-ญาติใกล้ชิดของเด็ก

เริ่มแรกครูहुติจะทำหน้าที่เป็นคล้ายคนกลาง ซึ่งแจ้งทำความเข้าใจกับทุกฝ่าย ให้ญาติของเด็กเข้าใจรายละเอียดเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งก็ไม่มีอะไรมาก เป็นงานในรูปแบบอาสาสมัคร โดยไม่มีเงื่อนไขข้อแลกเปลี่ยนหรือพันธะผูกพันใดๆ ทั้งสิ้น การเรียนการสอนทำไปเพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ให้กับเด็กหูหนวกก่อนวัยเรียน โดยหวังว่าจะเป็นพื้นฐานของการไปเข้าโรงเรียนโสตศึกษาในวันข้างหน้า ซึ่งผู้ปกครองไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ ให้ครู นอกจากอาจให้ครูได้อาศัยกินข้าวเที่ยงด้วยในวันที่มาสอน

และอีกด้านหนึ่งครูहुติก็ต้องถ่ายทอดข้อมูลต่างๆ เกี่ยวกับเด็กที่ครูพี่เลี้ยงฯ ควรรู้-ผ่านภาษามือ

ยายของน้องไอซ์ เล่าเรื่องครอบครัวตัวเองและเรื่องของน้องไอซ์ให้ครูฟัง และครูहुติก็ทำหน้าที่ล่ามแปลให้ครูพี่เลี้ยงฟังต่อ

ความจริงน้องไอซ์ไม่ใช่หลานแท้ๆ ของนาง แต่เป็นชั้นเหลน เป็นลูกของลูกพี่ (ชาย) บุญธรรม เมื่อแรกเกิดน้องไอซ์มีหลายโรครุมเร้า ไม่มีใครสะดวกที่จะเลี้ยงดู นางอยู่ตัวคนเดียว สามิตายจากไปนานแล้ว ลูกชายที่ยังโสดทั้งสองคนก็ไปทำงานอยู่ต่างจังหวัด นางจึงเป็นคนรับเลี้ยงน้องไอซ์ โดยเอาลูกสาวคนหนึ่งของพี่สาวจากปากพนัง มาเป็นพี่เลี้ยง

“พี่เลี้ยงน้องนี้ต้องกำชับ ถึงแม้น้องหู่จะไม่ได้ยินก็ไม่ได้ให้ แล้งหยาบ พุดมิ่งพุดกุ เรียกอี่นี่ อย่างนี้ไม่เอา ถึงว่าเด็กมันไม่ได้ยินก็เถอะ ตวาดไม่ได้ หน้าตาทำทางก็เหมือนกัน เราตวาดทำตาดมึงทิ้ง เขารู้ ถ้าเรายิ้มแย้มแจ่มใจ เขาก็อารมณ์ดี”

น้องไอซ์ หลานสาววัย ๓ ขวบครึ่ง ที่ยายบุญช่วยเชื่อว่าสามารถพัฒนาได้ถ้าได้รับโอกาส “ทำได้หลายอย่าง ส่งปากกา ดินสอให้จับถนัดเลย สอนไม่ยากเลย ให้เขาอายุได้สัก ๔-๕ ขวบ จะให้ไปเรียนต่อโรงเรียนโสตฯ”

ตอนนี้น้องไอซ์อายุ ๓ ขวบครึ่ง แต่เพิ่งเดินได้และกินข้าวอย่างเป็นปกติได้เมื่อไม่กี่เดือนมานี้ ยายเชื่อว่าเพราะน้องไอซ์มีหลายโรคจึงมีพัฒนาการช้า

“ตอนเกิดมานี้ตัวเขียว หมอว่าเด็กมันกินน้ำนมแม่เข้าไป ก็ดูตอออกแล้ว เขาส่งโรงพยาบาล มอ. หาดใหญ่ ตรวจพบหลายโรค ความดันสูง ลิ้นหัวใจรั่ว เส้นเลือดหัวใจเกิน หูรูดอาหารหย่อน และยังอะไรรออีก โดนควั่นอะไรหน่อยจะป่วยทันที เมื่อก่อนนี้น้ำกลั้ว เขาจะเกร็ง แล้วตัวอ่อน น้ำลายฟูม ยายต้องพาไปโรงพยาบาลมหาราชนิกๆ ใส่ตะกร้าหน้ารถมอเตอร์ไซด์ขับไปเอง เสี่ยงพาไปถ้าจะตายก็ต้องตาย ขับไปเลย ก่อนนี้เขาต้องกินข้าวบด ไม่มีที่เป็นชิ้นเลย ก่อนนั้นอีกเคยให้อาหารทางสายยาง เอาเข้าพุงเลย ทีแรกขดสายคาไว้ มันคัน ตอนหลังยายไปหัดสอดสายที่หาดใหญ่ ผูกเอง ชื่อว่าสลินมา ความยาวกะถูกหมด ทำเองได้”

น้องไอซ์มีหลายโรค แต่ตอนนั้นยังมีอีกโรคที่นางไม่รู้

“เห็นเขาร้องไห้เสียงดัง มีเสียงหัวเราะ ยายคิดว่ามันปกติ ก่อนหมอมจะเช็กรู้ว่าแก้วหูไม่เปิด และหมอว่าผ่าไม่ได้ เพราะเด็กเป็นโรคหัวใจ ถ้าผ่าได้ ค่าใช้จ่ายแปดหมื่นห้า คงหาได้ ไม่เหลือปากว่าแรง”

แต่ตอนนี้ความเจ็บป่วยอื่นๆ ของน้องไอซ์ดีขึ้นมากแล้ว

“ตอนนี้หายหมดแล้ว หัวใจที่รั่วก็เริ่มหาย ข้าวสวยก็กินได้แล้ว ต้องค่อยๆ ป้อน หูไม่ได้ยิน แต่เขาจำดี แนววิธีแปรงฟัน เขาจำได้ ชอบการแต่งตัว ทาแป้ง เวลาออกมา

จากห้องกึ่งรู้จักปิดพัสดลม รีโมทก็ใช้เป็น ทวีเขาดูรู้เรื่องหรือเปล่านั้นไม่รู้ แต่เห็นเขาชอบจัง”

ที่สำคัญยายเชื่อว่าเด็กที่เกิดมาไม่สมบูรณ์พร้อมนี้ จะสามารถพัฒนาได้

“ยายว่าเด็กเขาพัฒนาได้ มันทำได้หลายอย่าง ส่งปากกาดินสอให้จับถนัดเลย สอนไม่ยากเลย ถ้าสอนไปคงต้องได้ผล ยายว่าเขาทำอะไรได้ ถ้าเราสอนมันทำได้ อย่าไปปิดกั้นว่ามึงโง่ มึงต้องอยู่เพียงตรงนี้ เรื่องช่วยเหลือ เบี้ยเลี้ยงข้าวของนี้ยายไม่ต้องการเท่ากับโอกาสให้เขาได้พัฒนาตัวเอง ให้ช่วยเหลือตัวเองได้ในวันข้างหน้า นียายจะต้องเรียนภาษามือเองด้วย จะได้สอนเขา”

แล้วยายพูดไปถึงครูซึ่งนั่งอยู่ต่อหน้าแต่ไม่อาจได้ยินเสียง-ว่า ครูพวกนี้มาสอน ไม่เคยเรียกร้องเงินหรืออะไร นอกจากให้กินข้าว และเขาก็เป็นคนดี ยายเคยแอบดูพฤติกรรมของครู ก็ได้เห็นว่าต่อหน้ายายเขาปฏิบัติกับน้องอย่างไรลับหลังก็อย่างนั้น

ครูมาสอนถึงบ้านสัปดาห์ละ ๒ วัน เรียนกันมาแปดเดือนแล้ว

อีกไม่นานยายบุญช่วย กลักดวงจิตต์ คงได้เห็นน้องไอซ์ใส่ชุดนักเรียนไปเรียนหนังสือ

“ให้เขาอายุได้สัก ๔-๕ ขวบ จะให้ไปเรียนต่อโรงเรียนโสตศึกษาฯ ที่ทุ่งสง อยากฝึกให้เขาช่วยเหลือตัวเองได้ ระหว่างที่เรายังอยู่ เพื่อในวันที่ไม่มีเราก็ให้เขาดูแลตัวเองได้ ไม่เป็นภาระใคร”

ลูกชาย (ดวงจิตดวงใจ) ของแม่

ในจังหวัดบ้านเกิดของตัวเอง ในปีหลัง ๆ มา นิลวรรณ ขยายพื้นที่การทำงานออกไปยังอำเภอพนมสวรรค์ อำเภอปลาปาก ฯลฯ ตามหมู่บ้านชนบทไม่ต่ำกว่า ๑๐ แห่ง

เข้าไปสอนคนหูหนวกในชุมชนให้รู้ภาษามือไทย เอาโครงการฝึกอาชีพไปให้ และเอาลูกหลานรุ่นใหม่ในหมู่บ้านออกมาเรียนหนังสือในโรงเรียนโสตศึกษา

นิลวรรณไปพบ จ้อย ที่บ้านคือเมื่อเขาอายุราว ๗ ขวบ และเป็นคนพาจ้อยออกมาเข้าโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัด Mukdahan ในเวลาต่อมา จนเดี๋ยวนี้จ้อยอายุ ๒๔ ปีแล้ว เขายังคงไปมาหาสู่และไม่เคยลืมบุญคุณของนิลวรรณ ที่เป็นผู้เปิดประตูให้เขาเดินออกมาพบโลกใหม่ๆ นอกหมู่บ้าน

เขาพูดซ้ำๆ อยู่หลายครั้งในทำนองว่า “ผมได้เรียนภาษามือจากคุณนิลวรรณ เธอบอกผมเสมอๆ ว่าให้อดทนๆ และต่อไปข้างหน้าจะต้องเลี้ยงดูพ่อแม่ด้วย ที่ผมโตมาเป็นผู้เป็นคนในทุกวันนี้ก็เพราะได้รู้จักกับคุณนิลวรรณนั่นแหละ”

พอใช้ภาษามือขั้นพื้นฐานได้ ก็ถึงเวลาที่จ่อยควรได้เข้าโรงเรียน แม่พูดถึงเหตุการณ์วันนั้นว่า “ป่านว่าเอาดวงจิตดวงใจแม่ไปด้วย แต่อาจารย์สุดาวลย์ขอให้ไป แม่กับพ่อก็เลยไปส่ง อาจารย์พาไปโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร จ่อยได้เรียนแค่ ป.๓ เนื่องจากปัญหาเรื่องเงินแม่ไม่มีเงิน”

ออกจากโรงเรียนมาแล้วพี่สาวก็พาไปทำงานที่ร้านแก๊สอยู่ร้านแก๊สจ่อยได้หัดขับรถ เป็นรถหลัก้อ หัดปีหนึ่งก็ขับชำนาญ ไปส่งแก๊สตามบ้านตามแผนที่ที่เขาวาดให้ได้ แต่ได้เงินไม่ค่อยพอใช้ ก็กลับบ้านไปรับจ้างตัดไม้ไผ่ส่งกรุงเทพฯ ก่อนละ ๓ บาท ระหว่างนั้นจ่อยยังคงมาที่ชมรมฯ เขาบอกว่ามีความสุขที่ได้มาที่นี่ มาพบกับประวิทย์ ก็ชักชวนกันไปทำงานอยู่เฉลิมการช่างเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบัน

ทุกวันนี้จ่อยเป็นกำลังหลักของครอบครัว เขาทำงานได้ค่าแรงวันละ ๑๒๐ บาท ถ้าทำวันหยุดหรือทำล่วงเวลาด้วยก็มีเบี้ยเลี้ยงพิเศษให้ อยู่กินกับเจ้าแก้วแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน สิ้นเดือนก็เอาเงินมาให้แม่

“คิดฮอดแม่เขาก็โทรมา จ่อยให้เจ้าแก้วคุยให้” แม่เล่าเรื่องน่ารักน่าชังของลูกชาย “หรือแม่คิดฮอดเขาหลายก็โทรไป โทรผ่านเจ้าแก้ว ก็บอกว่าให้จ่อยมาหาแม่ แม่คิดฮอด เขา

ก็ขับมอเตอร์ไซด์มา ตอนยังไม่ออกรถก็มารถโดยสาร มาเดี่ยวเดียวก๊กลับ ถึงหน้าทำนา ก็โทรไปขอเจ้าแก้วให้จ่อยมาทำนาเท่านั้นมือ เท่านั้นมือ ที่นามืออยู่ ๘ ไร่”

นางพูดถึงลูกชายที่พูดไม่ได้อย่างภาคภูมิใจในตัวเขา

“เขาเก็บเงินได้ก็เอามาให้แม่ อาศัยแต่เขาผู้เดียวมาตลอด ตั้งแต่เขาออกโรงเรียน แม่บอกให้เขาเอาเมียเถอะ เขาบอกเบิ่ง ๒ ฝ่ายบ่ทัน ต้องเลี้ยงพ่อแม่ก่อน”

ตำนานหมู่บ้านคนหูหนวก (คำสาปของอีกา ?)

วันต้นฤดูฝนปี ๒๕๔๙

ยังไม่ถึงหน้าฝนแต่ทำนา แต่จ่อยขอผลงานจากอยู่ซ่อมรถกลับไปเยี่ยมพ่อแม่ที่บ้านคืออีกครั้ง เดินทางไปด้วยกันกับนิลวรรณซึ่งถือโอกาสลงไปเยี่ยมชุมชนด้วย

ญาติพี่น้องมารอกันอยู่เต็มลานบ้าน เมื่อรู้ว่าจ่อยและนิลวรรณจะมา คนแรกเป็นญาติพี่น้องร่วมสายเลือด ส่วนอีกคนก็เป็นผู้มีบุญคุณล้นพ้นที่อยู่ในใจคนหูหนวกในชุมชนเสมอมา

ทุกคนทักทายกันด้วยภาษามือ และแสดงออกถึงความยินดีผ่านทางใบหน้าและดวงตา และถามไถ่ทุกข์สุขกันผ่านทางล่ามภาษามือ-สำหรับบางคน บรรยายภาคเติมเต็มไป

ด้วยความตื่นตื้นยินดี จนดูซุลมุนุ่นวายอยู่ชั่วขณะ

จ่อยอาศัยช่วงจังหวะนั้นปลุกตัวขึ้นไปหาพ่อที่อยู่บนบ้าน

ตอนนี้พ่ออายุเกือบเจ็ดสิบปีแล้ว และสายตาเพ็งบอดสนิทเมื่อสองสามปีที่ผ่านมา แม่พูดติดตลกว่า “พ่อเขาไปอยู่ในโลกมืดเสียแล้ว ที่แรกเป็นต้อหินแล้วไปผ่าตัดที่โรงพยาบาล จากนั้นก็มองไม่เห็นอีกเลย หวาอะไรให้กินกับบอกว่าอันนี้แก้หน้า อันนี้แกง อันนั้นอยู่ตรงนั้นตรงนี้”

ลูกชายซึ่งพูดไม่ได้ทักทายพ่อที่ตาบอดด้วยการเข้าไปกุมมือ

พ่อถามด้วยภาษามือว่า มาได้กี่วัน

ลูกชายคว่ำมือของพ่อมาจับนิ้วเขา บอกจำนวนวัน

พ่อรู้จากเสียงแข็งแะจากลานบ้าน ว่าลูกชายมีเพื่อน มาด้วยหลายคนก็บอกให้จ่อยปีนขึ้นเก็บมะพร้าวอ่อนมาเลี้ยงเพื่อน

จ่อยลงจากเรือนไปขึ้นต้นมะพร้าว ไม่ก็อึดใจมะพร้าวอ่อนลูกเขียวๆ ก็ร่วงลงมาเป็นทลาย เอาพร้าวสับเปลือกออก เจียนชอบทำยกะลาที่ยังไม่แข็งดีเป็นรูปกลม ยกขึ้นดื่มน้ำจนหมดแล้วผ่าแะกินเนื้อมะพร้าวอ่อนๆ

กินไปพลาง ค่อยกันไปพลาง ด้วยภาษามือแล้วผ่านการแปลโดยล่าม

จ่อย มีชื่อจริงว่า **สายัญ สุขวัณ** เป็นคนหูหนวกคนเดียวในบ้าน แต่เขามีป้าและลูกพี่ลูกน้องรวมทั้งหลานๆ หลายคน-เป็นคนหูหนวก

จ่อยหูหนวก ส่วนพ่อของเขาตาบอด
พ่อ-ลูกทักทายและสื่อสารกันด้วยวิธีสัมผัสมือ

พ่อใส สุขวิญญู พ่อของจ๋อย เป็นลูกของตาอ่อนและยายคำมา สุขวิญญู มีพี่น้อง ๕ คน เรียงตามลำดับได้แก่ พ่อสวน แม่ชู พ่อสัน พ่อใส พ่อดา

พ่อสวน-ลูกชายคนหัวปี เป็นคนหูปรกติ ได้ลูก ๔ คน มี ๒ คนเป็นคนหูหนวก และได้หลานอีกหลายคนทั้งหูหนวกและปรกติ

คนที่ ๒ คือ แม่ชู เป็นคนหูหนวก แยกได้ลูกสาว ๒ คน ทั้งคู่ปรกติ ลูกสาวคนแรก มีลูก ๔ คน ทุกคนปรกติ และได้หลานแล้ว ๑ คนก็ปรกติดี ส่วนลูกสาวคนที่ ๒ ของแม่ ได้ลูกชาย ๒ คน เป็นปรกติดีทั้งคู่

คนที่ ๓ พ่อสัน หูหนวกเหมือนพี่สาว แต่งงานกับคนปรกติ ได้ลูก ๔ คน คนแรกเป็นลูกชายชื่อไพศาล หูปรกติ และเมื่อไพศาลได้ลูกมากก็เป็นปรกติ แต่ลูกคนสุดท้ายชื่อไพรวลัย หูหนวกแต่กำเนิด และเมื่อไพรวลัยได้ลูกมากก็เป็นคนหูหนวกอีก

คนที่ ๔ คือพ่อใส มีลูก ๘ คน จ๋อยเป็นคนหูหนวกคนเดียว

และคนสุดท้าย-พ่อดา แต่งงานกับแม่หลา ทุ้มทัดทราย มีลูก ๗ คน หูหนวก ๓ คน และมีเขยคนหนึ่งเป็นคนหูหนวก

นับรวมกันแล้วเฉพาะลูกหลานในสายตระกูลสุขวิญญูที่บ้านค้อ มีคนหูหนวกอยู่ราว ๑๐ คน

คนในหมู่บ้านเขาพูดกันไปว่า เป็นเพราะคำสาปของอีกา

สมัยก่อนในไร่ในนาแถวบ้านค้อมีอีกาชุกชุม ใครห่อ

ส่วนหนึ่งของลูกหลานในสายสกุล สุขวิญญู ตระกูลหูหนวกแห่งบ้านค้อ (อำเภอโพธารมย์ นครพนม) หญิงชราคนที่นั่งกลางภาพคือแม่ชู สุขวิญญู คนหูหนวกคนแรกของตระกูล ส่วนทางซ้ายของภาพเป็นผู้มาเยือน ชายสุดคือ นิลวรรณ ปิติพัฒน์ ถัดมาเป็นจ๋อย และชายคนใส่เสื้อแขนสั้นสีอ่อนนั้นเป็นล่ามภาษามือชื่อ พุทธสา กิณนารีแซ

ข้าวไปวางไว้ตามเถียงนาก็มักถูกอีกามาขโมยกินเสียเป็นประจำ ตาอ่อนแก่โกรธแค้นนึกจึงวางกับดัก จับเอามันมาฆ่า แต่ปมเหตุที่ว่ากันว่าทำให้ลูกและหลานๆ ในชั้นต่อๆ มาของตาอ่อนต้องเป็นบ้า ก็เพราะแก่ไปตัดลิ้นอีกา !

บ้างก็ว่าแกจับอีกาไว้ในขायให้มันร้องอดอยากอยู่ในนั้นหลายวันหลายคืนจนตาย

บ้างว่าแกจับอีกาเหยียดคอมันเงยขึ้น เอาไม้ค้ำระหว่างใต้คางกับหน้าอก แล้วปล่อยให้มันผลุดบินขึ้นไปจนสุดแรง มันควบคุมทรงตัวไม่ได้ก็ตกลงมาตาย

ตำนานเรื่องคำสาปนี้ฝังอยู่ในใจของถิ่น ลูกสาวคนแรกของแม่ชู มาตั้งแต่เล็ก จนโตเป็นสาวจึงเอ่ยปากถามยายคำมา ซึ่งตอนนั้นตาอ่อนไม่มีชีวิตอยู่แล้ว

ยายบอกว่า เรื่องจับอีกามาฆ่านั้นจริง แต่การทารุณกรรมอย่างพิสดารตามที่เขาพูดกันนั้น-ไม่มี

ถันเชื่อว่าคนเฒ่าคงไม่โกหก เธอจึงยืนยันกับใครต่อใครเสมอ ว่าเรื่องคำสาปอีกานั้นไม่เป็นความจริง

ทั้งเอาเข้าจริงแล้ว คนหูหนวกในบ้านคือ อำเภอโพนสวรรค์ (นครพนม) ก็ไม่ได้มีเฉพาะแต่ในตระกูลสุขวิญ

เท่าที่นับได้ ตระกูลคำมี ๒ คน

ตระกูลตันเงิน ๑ คน

ตระกูลอุทากา อีกอย่างน้อย ๓ คน

แม่คำบาง อุทากา เล่าว่า นางมีลูก ๙ คน ๔ คนแรกเป็นปกติดี แต่ลูกคนที่ ๕ ๗ ๘ หูหนวก ครั้นลูกสาวของนางที่หูหนวกไปแต่งงานกับคนหูหนวกด้วยกัน ลูกกลับอกมา

หูเป็นปกติ สืบย้อนขึ้นไปทางญาติพี่น้องของนางก็ไม่เคยมีคนหูหนวก ส่วนกับตระกูลอื่นๆ ในหมู่บ้านที่มีลูกหลานหูหนวกก็ไม่ได้เกี่ยวข้องเป็นเครือญาติกันแต่อย่างใด

“ตั้งแต่รากถึงต้นไม่มี มีตั้งแต่ต้นมาถึง” แม่แล็ดสุขวิญ แม่ของจ้อยพูดเปรียบเปรย ในทำนองว่าตั้งแต่บรรพบุรุษมาไม่เคยมี นางเชื่อว่าความหนวกใบ้เพิ่งมาปรากฏในวงศ์ลูกหลาน

แล้วก็ทำให้บางคนกลัวที่จะเข้ามาแต่งงานร่วมชีวิตกับลูกหลานในตระกูลนี้

“คนเขาก็กว้าง ไม่กล้ามาแต่งงานกับพวกพี่น้องของฉัน กลัวว่าลูกจะเกิดมาก็ก๊ว แต่พวกฉันไม่กลัวหรอก” ถัน พูดแทนพี่น้องในตระกูลสุขวิญ พวกนางไม่รังเกียจแม้ลูกหลานจะเกิดมา ก๊ว หรือเป็นใบ้

“ยายบอกแล้ว ก๊วมาโลด ก๊วมามันก็คนคือกัน ฉันเลี้ยงได้ดีเหมือนลูกคนอื่น” แม่แล็ดพูดอย่างทะนง พวกนางอยากจน แต่ก็พอมีกินกันอยู่ได้อย่างมีความสุขตามอัตภาพ

อยู่ร่วมกัน คุยกันได้ ใช้ภาษามือกันไปตามประสาของชาวบ้าน จนกระทั่งนิลวรรณนำภาษามือทางการเข้ามา คนหูหนวกในหมู่บ้านจึงได้รู้จักและได้ฝึกใช้กันเรื่อยมา

ตอนนั้นลูกสาวคนหนึ่งของถันกับหลานชายอีกคนตั้งใจกันว่า เมื่อจบชั้นมัธยมแล้ว จะพากันไปเรียนภาษามือที่วิทยาลัยราชสุดา

เรียนเพื่อเอากลับมาถ่ายทอดให้กับพี่น้องหูหนวกในหมู่บ้าน

หมู่บ้านคนหูหนวก (มากที่สุดในประเทศไทย ?)

บ้านกุดตาไก่ (อำเภอปลาปาก นครพนม) ไม่มีตำนาน
เกี่ยวกับคำสาปอีกา แต่ก็มีคนหูหนวกไม่น้อยกว่าบ้านค้อ

ครอบครัวแม่ทอง อุษาสห์ แม่เฒ่าอายุ ๘๐ ปี มีลูก
ทั้งหมด ๑๓ คน หูหนวกมาแต่กำเนิด ๔ คน

แม่ให้รายละเอียดเฉพาะลูกคนที่หูหนวก ดังนี้
คนแรกเป็นชาย ได้ภรรยาเป็นคนหูปกติ

คนต่อมาเป็นหญิง ได้สามีหูหนวก อยู่ด้วยกันยังไม่
มีลูก

คนถัดมาอีก เป็นหญิง สามีเป็นคนหูหนวก ได้ลูกชาย-
หญิงสองคน หูหนวกทั้งคู่

คนสุดท้าย ผู้หญิง แต่งงานกับคนหูปกติ มีลูกแล้ว
สองคน ปกติดีทั้งคู่

ลูกเขยแม่ทอง คนที่ยังไม่มีลูกนั้นเป็นลูกชายของพ่อสมศักดิ์ นันทแสง ครอบครัวของเขามีลูก ๓ คน หูหนวก ๒ คน คนหนึ่งเป็นผู้หญิง ส่วนอีกคนก็คือคนที่มาแต่งงานกับลูกสาวแม่ทอง แกล้งนั้บนิ้วไล่ดูก็พบว่าบ้านกุดตาไ้มีคนหูหนวกอยู่ราว ๒๐-๓๐ คน ในหลายครอบครัว

นิลวรรณ เล่าว่า แรกที่เธอเข้ามายังหมู่บ้านนี้ก็พบว่าคนหูหนวกในหมู่บ้านเขาอยากเรียนแต่ยากจนมาก จากนั้นเธอก็เที่ยวมาบ่อยๆ มาติดป้ายไว้ตามต้นไม้ ว่าใครอยากเรียนภาษามือก็ขอให้มารวมกันจะช่วยสอนให้

“เรียนกันที่วัด เราขอใช้สถานที่ในวัดของชุมชนเป็นห้องเรียน เอาภาพมาติดเป็นสื่อการสอน ขอรับบริจาคมาจากร้านในเมือง เดิมภาษามือของชุมชนเขาก็มีอยู่แล้ว เรานำภาษาทางการเข้ามาก็ปรับเปลี่ยนกันไปเรื่อยๆ แลกเปลี่ยนกัน ดิฉันเที่ยวมาเที่ยวไปในช่วงต้นๆ ปี ว่างๆ ก็มาสอน พอถึงหน้าทำนาก็ให้เขาทำนาไป ยามได้มาพบปะ เขามีความสุขกันมาก มีเรื่องจะเล่าเยอะมาก เดี่ยวจะทยอยเล่าให้ฟังต่อไป”

นิลวรรณพูดผ่านภาษามือ ทั้งโบหน้าและดวงตาบอกความอึดอัดใจ

“รู้สึกว่ายากไปพบคนที่เหมือนกัน ดูภาษามือธรรมชาติของเขา แล้วก็เอาภาษามือไทยมาช่วยสอนให้เป็นเพื่อนกัน เรียนรู้ด้วยกัน เป็นพี่น้องกัน ไม่มีการแบ่งแยกแบ่งชั้นกัน มีแต่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน บางครั้งสอนอบรมอาชีพควบคู่กันไปด้วย สอนให้ฟรี ดิฉันไม่เคยคิดถึงเรื่องเงิน รู้สึกว่าความหูหนวกเป็นเรื่องกดดัน ก็อยากให้เขา

ครอบครัวแม่ทอง อุษาสห์ และเพื่อนบ้านชาวกุดตาไ้ (อำเภอปลาปาก นครพนม) หลายคนในภาพเป็นส่วนหนึ่งของคนหูหนวกในหมู่บ้านที่มีอยู่ราว ๓๐ คน พวกเขาดีใจและร่วมถ่ายรูปอย่างยินดีที่นิลวรรณและเพื่อนคนหูหนวกจากชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนมมาเยี่ยมถึงบ้าน

ได้เหมือนคนปกติ เมื่อก่อนหนูหนักไม่ได้เรียนหนังสือ ไม่กล้าออกจากบ้านไปไหน เดี่ยวนี้ขึ้นรถ ขายเป็นได้ เขาก็ชักชวนคนอื่น ๆ ในหมู่บ้านให้มาเรียนด้วยกัน มีข้าวเหนียวมะม่วง มะพร้าว มาฝาก มีความสุขมาก”

ลูกสาวหูหนวกคนสุดท้ายของแม่ทอง ชื่อบัวเรียนอยู่สาห์ เป็นศิษย์คนแรกๆ ของนิลวรรณในหมู่บ้านนี้ หน้าตาของเธอบ่งบอกความดีใจที่เห็นนิลวรรณกลับมาเยี่ยม

และสำหรับพี่สาวของบัวเรียน ที่มีลูก ๒ คนหูหนวก นอกจากเรื่องภาษามือ และการช่วยเหลืองานให้นางทำแล้ว ลูกชายลูกสาวของนางได้มีโอกาสไปเรียนหนังสือที่โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ก็ด้วยการช่วยเหลือของนิลวรรณ

“ชั่วชีวิตเขาไม่เคยขึ้นรถเมล์ไปไหน ดิฉันพาเขาไปพาลูกของเขาไปเข้าโรงเรียนโสตฯ ที่มุกดาหาร เขาดีใจมาก”

เดี๋ยวนี้เด็กหญิงยังเรียนอยู่ที่นั่น ส่วนเด็กชายคนพี่เรียนจบแล้ว มาเรียนต่อระดับ ปวช. อยู่ที่วิทยาลัยสารพัดช่างนครพนม

ชมรมคนหูหนวกจังหวัดนครพนม ตั้งอยู่ต่อรั้วกับบ้านของนิลวรรณ เด็กหนุ่มที่เห็นในภาพคือ จ้อย เขาเป็นอีกคนหนึ่งที่นิลวรรณให้ความเมตตาและผูกพัน

๔๕ กระรัต และเกียรติประวัติ ของยอดหญิงเมืองนครพนม

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๔๙

เป็นวันคล้ายวันเกิดของนิลวรรณ แต่ทั้งวันเธอยังคง
ง่วนอยู่กับงานที่ กลุ่มสมาชิกคนหูหนวกภาคตะวันออกเฉียง
เหนือ ตามปรกติอย่างที่เคยเป็นมาในวันอื่นๆ

ปีนี้เธออายุ ๔๕ แล้ว ทว่าหน้าตาผิวพรรณของเธอยัง
ดูอ่อนกว่าวัยมาก อาจเป็นด้วยจิตใจที่เป็นปรกติ ปราศจาก
ความบั่นป่วนวุ่นวายอยู่ภายใน เป็นจิตใจที่มีแต่ความเมตตา
ปรารถนาดีต่อคนอื่น ที่ทำให้เธอไร้เรื่องทุกข์ใจ แล้วความ
อ่อนโยนและปราณีที่มีอยู่ภายในนั้นก็สะท้อนออกมายังรูป
กายภายนอกด้วย

นับจากปี ๒๕๒๗ ที่เธอกลับมาตั้งต้นทำงานกับคน
หูหนวกในจังหวัดบ้านเกิด ถึงบัดนี้ก็ล่วงมา ๒๓ ปีแล้ว

เคยได้รับรางวัลระดับชาติและนานาชาติมากมาย
ได้รับรางวัลบุคคลพิการตัวอย่าง ปี ๒๕๓๒ จากสภา
สังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ปี ๒๕๔๖ ได้รับพระกรุณาธิคุณจากพระเจ้าวรวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ พระราชทาน
รางวัลคนพิการดีเด่นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางการ
ไต่ขึ้นและสื่อความหมาย จากมูลนิธิธรรมาภรณ์หม่อมงามจิตต์
บูรณัตถ์

ในปีเดียวกัน (๕ เมษายน ๒๕๔๖) เธอได้รับรางวัล
คนพิการดีเด่นแห่งชาติ ด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน จาก
มหาวิทยาลัยกัลลีย์เด็ต (Gallaudet University) สหรัฐอเมริกา

ปัจจุบันเธอได้รับเลือกให้เป็นประธานกลุ่มสมาชิกรุ่น
คนหูหนวกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งเป็นองค์กรระดับภาค
ในเครือข่ายของสมาคมคนหูหนวกแห่งประเทศไทย และใน
ระดับจังหวัดก็มีชมรมคนหูหนวกของแต่ละจังหวัด

เดิมที่ทำการกลุ่มสมาชิกรุ่น อยู่จังหวัดขอนแก่น
เพิ่งย้ายมาที่นครพนมเมื่อไม่นานมานี้ มาอยู่ภายในวิทยาลัย
สารพัดช่างนครพนม

นอกจากมาขอใช้ห้องหนึ่งเป็นที่ทำการกลุ่มสมาชิกรุ่น
ในหลายโอกาสสมาชิกรุ่นคนหูหนวกมักต้องมาขอใช้สถานที่
ของวิทยาลัยฯ จัดกิจกรรมต่างๆ อยู่เป็นประจำ ผู้อำนวยการ
วิทยาลัยฯ เห็นดังนั้นก็เกิดความคิดขึ้นมาว่า

“ทำไมไม่มาเรียนแบบประจำยาวกันบ้าง ?”

จากแนวความคิดนี้ที่เป็นจุดให้เกิดการสานต่อก่อรูป

ในทางปฏิบัติกระทั่งนำไปสู่การรับนักศึกษาหูหนวกเข้าร่วม
ชั้นเรียนเป็นครั้งแรกในปีการศึกษา ๒๕๔๘

ห้องเรียนเงียบที่สุดในโลก

“ผมเห็นว่าคนพิการน่าจะมีการศึกษา-ถ้าเขาตั้งใจ”

ราชน บรรลุศิลป์ ผู้อำนวยการวิทยาลัยสารพัดช่าง นครพนม พูดถึงแนวคิดส่วนตัว อันเป็นที่มาของการเปิดโอกาสให้คนหูหนวกเข้ามาเรียนร่วมชั้น

“วิทยาลัยสารพัดช่างที่ชลบุรีเขาทำได้ แล้วสารพัดช่างที่นี่มีกลุ่มสมาชิกคนหูหนวกฯ มาตั้งอยู่ในสถาบัน ทำไมจะตั้งไม่ได้ ก็อยากให้คนพิการเขาได้เรียนใกล้บ้าน ไม่ต้องเข้ากรุงเทพ ถ้าเราไม่ให้ความรู้ให้เขามีอาชีพก็จะเป็นภาระของรัฐบาล แต่ถ้าเราให้ความรู้ก็ช่วยได้เยอะ เพราะคนพิการส่วนใหญ่มีความตั้งใจ เพื่อให้ตัวเองทัดเทียมกับคนปกติ หลายคนทำได้ดีกว่าคนปกติด้วยซ้ำ”

ผอ. บอกว่าการรับคนพิการเข้ามาเรียนด้วย ไม่มีความยุ่งยากซับซ้อนแต่ประการใด

“ของบประมาณจากต้นสังกัด เราแจ้งความต้องการ
กรมเขาจะให้ ๒ เท่าของเด็กปกติ เช่น นักศึกษาช่างปกติเขา
ให้หัวละ ๒ พัน ถ้าเป็นคนพิการได้ ๔ พัน เรื่องค่าหน่วยกิต
สำหรับนักศึกษาหูหนวกผมให้กลุ่มสมาชิก ทำหนังสือขอ
ยกเว้น ส่วนที่พัก เราก็ให้พักแฟลตสำหรับเจ้าหน้าที่และครู
อาจารย์ ที่ว่างอยู่ เป็นการสร้างประโยชน์ให้ผู้ด้อยโอกาส ให้
เขาได้เป็นเยาวชนของชาติที่มีอนาคตต่อไป”

และสิ่งที่ขาดไม่ได้สำหรับห้องเรียนที่มีคนหูหนวกอยู่
ด้วยก็คือ ล่าม ตอนนีกลุ่มสมาชิก เป็นผู้จัดหามาให้

“ผมมาที่นี่เมื่อเดือนพฤษภาคม ๒๕๔๘” ทวีป เชื้อทอง
ล่ามภาษามือ สังกัดกลุ่มสมาชิกคนหูหนวก ที่มาประจำอยู่
วิทยาลัยสารพัดช่างนครพนม เล่าที่มาของตัวเอง

ก่อนหน้าทวีปก็คุ้นเคยอยู่กับคนหูหนวกมาตลอด
ที่บ้านเขามีพี่ชายหูหนวก ๒ คน ซึ่งเกิดจากอุบัติเหตุ
“พี่คนโตสาเหตุมาจากตกเปลตอนยังเล็ก หูได้รับการกระทบ
กระเทือน ส่วนพี่คนที่ ๒ ตกน้ำ เป็นหูน้ำหนวก ทั้งสองคนได้
เรียนหนังสือที่โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ คนโตจบ มศ.๓
ปัจจุบันทำงานเป็นพนักงานโรงแรม คนรองจบ ม.๖ และต่อ
มาได้ซื้อใบสมัครของมหาวิทยาลัยรามคำแหงมาแล้ว เตรียม
จะเรียนต่อปริญญา”

แต่ไม่ทันได้เข้าเรียน เขาประสบอุบัติเหตุทางรถยนต์
เสียชีวิตเมื่อ ๒ ปีที่แล้ว ซึ่งในตอนนั้นเขาทำงานอยู่กับสมาคม
คนหูหนวกแห่งประเทศไทย ฝ่ายช่างกลึงและคอมพิวเตอร์
ทวีปต้องมาวิ่งเต้นติดต่อเรื่องเอกสารกับทางสมาคม

นอกจากทำหน้าที่ล่ามภาษามือในชั้นเรียน
ตอนเข้าแถวเคารพธงชาติทุกเช้า ต้องมีล่ามคนหนึ่งมาทำหน้าที่แปลเพื่อให้
นักศึกษาหูหนวกได้รู้เรื่องต่าง ๆ เท่าเทียมกับเพื่อนร่วมสถาบันทุกคน

คนหูหนวกแห่งประเทศไทย

“สมาคมฯ เขาเห็นผมใช้ภาษามือได้ สื่อสารกับคนหูหนวกรู้เรื่อง ก็ถามว่าอยากทำงานไหม คิดไปคิดมาก็ตกลงช่วย ทำแทนตำแหน่งพี่ชายเลย”

ทวีปทำงานกับสมาคมฯ และพัฒนาภาษามือทางการอยู่ ๒ ปีก็ออกมาทำงานกับสภาคนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทยต่อ

“เขาโทรมาตามว่าให้ไปช่วยสมาคมกีฬาคนพิการเป็นล่ามส่งนักกีฬาร่วมแข่งขันชิงแชมป์เอเชียแปซิฟิกหน้อย ก็มาทำทีมชาติหูหนวก”

จากที่นั่นทวีปก็มาอยู่กับกลุ่มสมาชิกฯ ได้ปีกว่ามาแล้ว

“ทางนี้บอกวิทยาลัยสารพัดช่างนครพนมจะเปิดรับคนพิการเข้าเรียน ผมก็มา เป็นล่ามในชั้น ปวช. ปี ๑ ช่างอิเล็กทรอนิกส์”

บัวลอย อินทรี หลานชายของยายทอง อุษาสรี ที่นิลวรรณเคยพาออกจากหมู่บ้านกุดตาไก้ไปเข้าโรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดมุกดาหาร ก็ได้มาเริ่มเข้าเรียนวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ในคราวนั้น เป็นนักศึกษาหูหนวกรุ่นแรกของวิทยาลัยสารพัดช่างนครพนม

“การเรียนการสอนก็สอนไปตามปกติ ๑ ปีการศึกษาที่ผ่านมา ของแผนกช่างอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีนักศึกษาหูหนวกร่วมเรียนอยู่ด้วย ๒ คน ก็ไม่มีปัญหาอะไร เขามีความตั้งใจ ยืนยัน พัฒนาได้เร็ว

มีมานะที่จะทำให้ตัวเองมีคุณค่า ขณะที่เด็กปกติอาจไปเที่ยวเกเร” ผอ.ราชัน ประเมินภาพรวมการรับคนหูหนวก

ห้องเรียนวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าชั่วโมงนี้ ครูเขียนสิ่งที่ต้องการจะสอนลงบนกระดานดำ แล้วให้นักศึกษาคนที่อ่านคล่องช่วยถ่ายทอดต่อให้เพื่อนเป็นภาษามือ

เข้าร่วมชั้นเรียน ในปีการศึกษาที่ผ่านมา

ส่วนในสายตาลำมทวิปมองว่า “คนหูหนวกเหมือนคนปกติ แต่การติดต่อสื่อสารยากกว่า ภาษาเขียนกับพูดมันต่างกัน ในชั้นเรียนผมต้องอธิบายให้เขายาวกว่าปกติ ต้องอธิบายตัวตัวอักษร ตัวปล่อยกระแสไฟ และตอนเย็นเขาต้องมาทบทวนเพิ่ม ในแง่วิชาการเขาจะเข้าใจได้ยาก แต่ที่เกี่ยวกับทางเทคนิคเขาทำคะแนนได้ดีกว่านักศึกษาหูดีก็มี ส่วนเรื่องการเข้าสังคมก็ให้เขาเรียนรู้ซึมซับจากคนปกติจากการร่วมชั้นเรียนด้วยกัน”

ด้านตัวนักศึกษาเอง บัลดอยบอกความในใจว่า ใจจริงแล้วเขาชอบเรียนกับคนหูหนวกด้วยกันมากกว่า “มันคุยกันง่ายกว่า แต่ที่วิทยาลัยก็มีเพื่อนหูดีเยอะ ในห้องเดียวกันก็มีเพื่อนหูหนวกอยู่ด้วยคนหนึ่ง เรียนเก่งด้วย ทำคะแนนได้เยอะกว่าเพื่อนนักศึกษาหูดีหลายคน”

บัลดอย ผ่านชั้น ปวช.๑ ด้วยเกรดเฉลี่ย ๒.๗๒

“จากนี้ก็เหลือแต่ว่า เมื่อเรียนจบไปแล้วจะมีใครยอมรับเขาทำงานไหม หวังว่าส่วนมากก็จะเอาแต่คนปกติ แต่ผมว่าจริงๆ แล้วถ้าเอาคนพิการไปจะได้งานเยอะกว่า เพราะส่วนใหญ่ความขยันเป็นเลิศ ความเกรงใจไม่ค่อยมี”

ผอ.ราชัน มองไปถึงอนาคตของศิษย์ ในส่วนของวิทยาลัยฯ เองนั้น เขาบอกว่า

“คงไม่มีปัญหาอะไรถ้าจะสานต่อไปเรื่อยๆ หากมีนักศึกษาเข้ามามากพอ เราอาจรับเฉพาะคนพิการไปเลย ถ้ามีสถาบันอาชีวศึกษาสำหรับคนพิการโดยตรง มีที่พักให้

หลังจากเรียนทฤษฎีแล้วครูก็ให้นักศึกษาจับคู่ผลัดกันฝึกวัดตัว

พร้อมกันน่าจะดี แต่ตอนนี้คนเรียนยังน้อยก็ต้องค่อยเป็นค่อยไป ปีนี้เราก็ส่งอาจารย์ไปแนะแนว ตามโรงเรียนโสตศึกษา ได้มาทั้งชายหญิงราว ๒๐ คน ผู้หญิงเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า ผู้ชายเรียนออกแบบศิลป์”

ปีการศึกษา ๒๕๔๙

วิทยาลัยสารพัดช่างนครพนม มีห้องเรียนเฉพาะนักศึกษาหูหนวก ๒ ห้องเรียน ในชั้น ปวส. แผนกวิชาเทคโนโลยีผ้าและเครื่องแต่งกาย ๙ คน เป็นหญิงล้วน และแผนกวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ ๙ คน ทั้งหญิงชาย ส่วนบวบลอยกับเพื่อนหูหนวกอีกคน ซึ่งเรียนร่วมชั้นกับนักศึกษาปกติ ก็เลื่อนชั้นมาอยู่ชั้น ปวช.๒

เช้าวันแรกในสัปดาห์ที่สองของการเปิดเรียน หลังเป็นล่ามแปลหน้าเสาธงตอนเคารพธงชาติ ทวีปยังคงเป็นล่ามภาษามือให้กับนักศึกษาแผนกช่างอิเล็กทรอนิกส์เหมือนอย่างปีที่แล้ว ส่วนระดับ ปวส. ๒ ห้องเรียน เป็นหน้าที่ของ **พุทธสา กิณนารีแซ** ล่ามภาษามือของกลุ่มสมาชิกคนหูหนวกอีกคนที่ถูกส่งตัวมาทำหน้าที่ล่ามในชั้นเรียน

ห้องเรียนของแผนกวิชาเทคโนโลยีผ้าฯ นั้น การสื่อสารวิชาความรู้ไม่ยากเย็นนัก แม้อาจารย์จะไม่รู้ภาษามือ

พื้นฐานของการตัดเย็บเสื้อผ้า เริ่มจากการวัดตัว อาจารย์เขียนรายละเอียดเกี่ยวกับสัดส่วนของร่างกายที่ช่างวัดตัวต้องรู้ รอบเอว รอบสะโพก เป้า ต้นขา เข่า ช่วงความยาวขา รอบปลายขา ฯลฯ ให้นักเรียนคนที่พออ่านภาษาไทยได้ ช่วยแปลบอกเพื่อนเป็นภาษามือ เข้าใจตรงกันแล้ว

ก็จับคู่ผลัดกันฝึกวัดตัว

อาจารย์**อารีรัตน์ คำเรือน** หัวหน้าสาขาเทคโนโลยีงานผ้าฯ อาศัยช่วงที่นักศึกษากำลังฝึกภาคปฏิบัติปลีกตัวมาให้ข้อมูลว่า นักศึกษาเหล่านี้มาจากโรงเรียนโสตศึกษา ขอนแก่น มุกดาหาร ซึ่งเธอเองที่เป็นผู้ออกไปแนะแนวแนะนำให้พวกเขาได้มาเรียนที่นี่

“ด้วยความรู้สึกว่ายากช่วย อยากให้เขามีอาชีพติดตัว ไม่อย่างนั้นเขาก็จะเจาอยู่แต่กับบ้าน มาเรียนอยู่กับเรานอกจากได้หลักสูตรการตัดเย็บ ก็เอางานมาให้ทำ รับเสื้อผ้ามาให้เขาเย็บ ได้พัฒนาฝีมือ และเขาได้มีรายได้ระหว่างเรียนไปด้วย ปีหน้าคิดว่าคงมีคนมาเรียนเพิ่มมากขึ้น”

ผอ.วิทยาลัยฯ ก็ตั้งเป้าว่า “ในแผนก ปวส. เรียนผ่านไป ๑ ปีแล้วก็น่าจะทำงานได้ ตัดผ้าได้ จะทำให้เขามีรายได้ให้กลุ่มสมาชิกฯ หาแหล่งจำหน่ายให้ เพื่อให้เป็นตัวอย่างกับรุ่นหลังได้ว่า เรียนปีเดียวก็ทำงานเป็นแล้ว”

ซึ่งอาจารย์อารีรัตน์ เชื่อว่านักศึกษาหูหนวกทำได้แน่นอน เธอว่าแค่เทอมเดียวก็ต้องตัดกางเกงได้แล้ว ถ้าจบหนึ่งปีก็ตัดกระโปรงตัดเสื้อได้ครบหมด

ในห้องเรียนแผนกออกแบบนิเทศศิลป์ อาจารย์ผู้สอนมีเรื่องที่ต้องทำความเข้าใจและทำความรู้จักกับนักศึกษาใหม่บรรยากาศในห้องเรียนจึงเป็นอีกแบบ

อาจารย์หนุ่ม แนะนำตัวว่าเขาเป็นอาจารย์ประจำชั้น ช่วงเวลา ๒ ปีการศึกษาถัดจากนี้ เขาจะทำหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษา ดูแลความเป็นอยู่ของนักศึกษาทุกคนในชั้นนี้ ใครมี

ปัญหาอะไรก็มาบอกมาคุยกันได้

ครูพูดไป ล่ำม (พุทธสา กิณนารีแซ) ถ่ายทอดต่อ
เป็นภาษามือไปพร้อมกัน

จากนั้นครูก็ให้ศิษย์แนะนำตัวเองว่าใครอยู่ที่ไหนกันบ้าง
นักศึกษาส่วนใหญ่ตอบว่า มาพักอยู่ที่แฟลตของ
วิทยาลัย

เป็นแฟลตสำหรับเจ้าหน้าที่และคณาจารย์ ซึ่งมีห้อง
ว่างอยู่มาก ผอ. อนุญาตให้นักศึกษาหุหนวกอยู่ฟรี ไม่ต้อง
จ่ายค่าเช่า เพียงแต่เสียค่าน้ำค่าไฟเองตามที่ใช้

มีนักศึกษาบางคนพักอยู่ในเมือง

ครูถามหาบ้าน ครูเองก็พักอยู่ในตัวเมืองนครพนม
เหมือนกัน

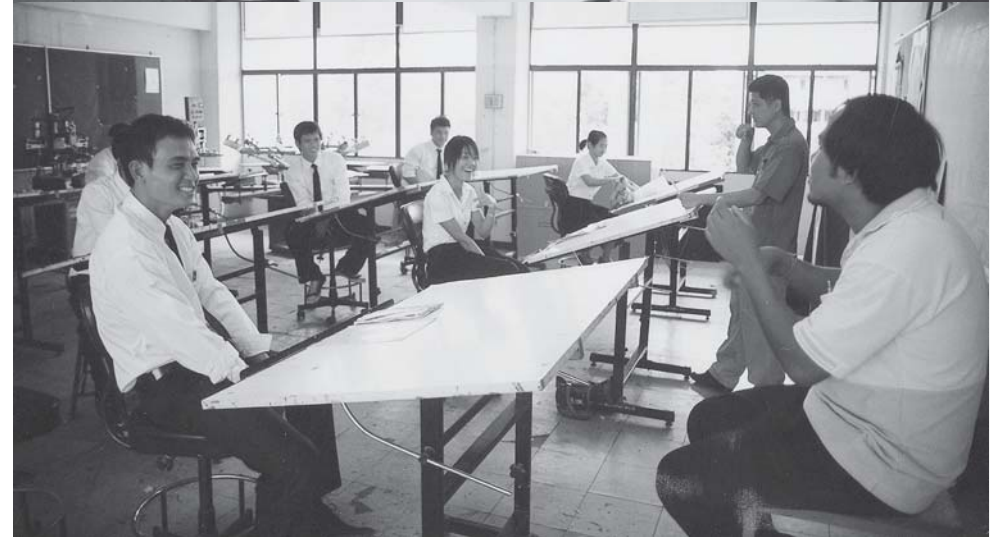
เขาอธิบายด้วยการวาดแผนที่ แต่ว่าอย่างไรครูก็ดู
ไม่ออก จนเพื่อนอีกคนต้องออกมาช่วยวาด เพื่อนๆ ในชั้น
ล้อเจ้าของบ้านจนได้อายม้วนกลับไป

ห้องเรียนคนหูหนวก

เจียบ !

แต่ดูมีความเบิกบาน มีชีวิตชีวา ไม่ซึมเศร้า ครูกับล่ำม
เท่านั้นที่พูดกันออกเสียง ส่วนนักเรียนพูดกันด้วยภาษามือ
บางคนภาษามือชัดเจนดีมาก และบางคนออกทำภาษามือเร็ว
และแรงจนครูแซวว่าดีแล้วที่เขาไปนั่งอยู่ด้านหลังห้อง

ถ้าเขานั่งแถวหน้าครูคงต้องใส่หมวกกันน็อก--ป้องกัน
โดนนิ้วจิ้มลูกตา

ห้องเรียนวิชาออกแบบนิเทศศิลป์ นักศึกษาเป็นคนหูหนวกทั้งชั้น
ห้องเรียนเจียบอย่างปราศจากเสียงโหวกเหวก แต่มีชีวิตชีวาอย่างยิ่ง
ครูกับล่ำมอยู่หน้าชั้น การสื่อสารโต้ตอบระหว่างครูกับศิษย์
มีล่ำมภาษามือเป็นสื่อกลาง

หญิงสาวคนนี้ไม่มีเหงา

ทุกวัน

หลังเลิกเรียนในยามเย็น ทุกคนแยกย้ายกันกลับบ้าน พวกนักศึกษาหนูหนวกที่พักอยู่ในโรงเรียนมักชวนกันออกมาเล่นฟุตบอลกันอย่างสนุกสนาน-ไม่มีเหงา

เวลาไล่เลี่ยกันนั้นนิลวรรณก็หิ้วกระเป๋าเอกสารใบเดิมของเธอออกมาจากที่ทำการกลุ่มสมาชิกคนหูหนวกฯ ในวิทยาลัยสารพัดช่าง ขึ้นมอเตอร์ไซด์มุ่งกลับบ้าน

วันนี้ (๒๙ พฤษภาคม) เป็นวันคล้ายวันเกิดของเธอ แต่นิลวรรณยังคงอยู่กับการทำงานเพื่อคนอื่นตลอดทั้งวัน จนเย็นย่ำก็มุ่งหน้ากลับบ้านไปตามปกติเช่นทุกวันที่ผ่านมา

แต่คืนนี้คนกลุ่มเล็กๆ ที่ใกล้ชิด ก็เตรียมการบางอย่าง เอาไว้ให้เธอได้แปลกใจ และพวกเขาก็หวังว่าเธอจะสุขใจด้วย
นิลวรรณแยกจากครอบครัวออกมาอยู่บ้านของตัวเอง
ในหมู่บ้านนพรัตน์มา ๙ ปีแล้ว

อยู่คนเดียว

โลกที่เงียบของเธอดูเหมือนน่าเงียบเหงายิ่งขึ้น เมื่อ
ยามอยู่ตามลำพัง

เธอทำเพื่อคนอื่นมามากมาย แต่เมื่อถูกถามถึงว่า
เมื่อไรจะคิดสร้างครอบครัวของตัวเองบ้าง เธอตอบว่า ก็เคย
มีคนชอบพอ แต่คุยกันแล้วไม่ถูกกัน เพราะเขาคอยห้ามฉัน
ห้ามนี้ ขณะที่เธอเห็นว่าคนหูหนวกทำอะไรได้สารพัดอย่าง
เธอก็อยากช่วยให้คนหูหนวกได้มีโอกาสเพิ่มขึ้นมาบ้าง ซึ่ง
เธอเชื่อว่าคนหูหนวกทำได้ ถ้าได้รับโอกาส

“ทำงานนี้ได้บุญและมีความสุข คนอื่นอาจไม่รู้ แต่ฉัน
รู้ในสิ่งนี้ ใจเรารู้ว่าคนพิการอยากได้อะไร เราจะช่วยให้เขา
ช่วยตัวเองได้ ตอนนี้ก็ฝึกฝนแต่อยากให้มีตัวแทน เพราะเรา
แก่ลงทุกวัน อยากให้มีคนมาสานฝันต่อ”

นิลวรรณและเพื่อนๆ เป็นคนหูหนวกไทยกลุ่มแรกๆ
ที่ได้เรียนภาษามือที่ถือเป็นภาษาในวัฒนธรรมของคนหูหนวก
เป็นภาษาที่ทำให้พวกเขาเป็นมนุษย์ที่สื่อสารได้ ทั้งยังพา
พวกเขาฝ่ากำแพงโปร่งใสออกมาสู่สังคมกว้าง

และบัดนี้ เรื่องราวชีวิตและความใฝ่ฝันของพวกเขา
ถูกบอกเล่าผ่านล่ามมาเป็นภาษาที่คนหูดีเข้าใจได้แล้ว
ขอเพียงแต่เรายอมรับฟัง.

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการ ในสังคมไทย

ในสังคมไทย “ความพิการ” ถูกทำให้รับรู้และเข้าใจ จากชุดความรู้ที่จำกัด ทำให้การให้คุณค่าและความหมายกับ “คนพิการ” มีความผิดเพี้ยนบิดเบือนไปจากที่ควรจะเป็น และในกระแสความเข้าใจหลักมักมองว่า “ความพิการ” เป็นภาวะไร้ความสามารถและ “คนพิการ” ก็นำมาซึ่ง “ความเป็นภาระ” ต่อสังคมและครอบครัว นั้นหมายความว่า “ทุน” จากความเป็นมนุษย์คนหนึ่งของสังคม ถูกละเลยมองข้ามไปอย่างน่าเสียดาย แม้จะมีการประกาศใช้ พ.ร.บ. เพื่อคนพิการในปี 2534 แล้วก็ตาม แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าสังคมไทยยังไม่คิดที่จะทำอะไรอย่างจริงจังเพื่อเผยแพร่ คุณค่าและศักดิ์ศรีของคนพิการ การละเลยหรือกีดกันคนพิการ ออกนอกสังคมนี้ อาจกล่าวได้ว่าเป็นการกดขี่ข่มเหงมนุษย์ด้วยกันเอง หน้าซ้ำอาจสร้างความทุกข์ยากลำบากให้คนพิการอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์อีกด้วย

แผนงานสร้างเสริมสุขภาพคนพิการในสังคมไทย เกิดจากการสรุปบทเรียนการทำงานด้าน “ความพิการและคนพิการ” ในสังคมไทยที่ผ่านมา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ายังไม่ได้สร้างการเรียนรู้ให้สังคมเข้าใจ “ความพิการ” และ “คนพิการ” มากนัก ทิศนะสังคมต่อเรื่องนี้ ยังถือได้ว่าเป็นอุปสรรคทางสังคมวัฒนธรรมที่สำคัญในการสร้างสุขภาพของคนพิการ และรวมไปถึงการสร้าง

สุขภาพะสังคมโดยรวมด้วย แผนงานฯ นี้เป็นแผนงานเชิงรุก ที่มีกรอบแนวคิดหลักการและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจน ได้รับการสนับสนุนทางวิชาการและการจัดการจากศูนย์สิรินธรเพื่อการฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์แห่งชาติ และสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) ทั้งนี้มีสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นผู้สนับสนุนแนวคิดและงบประมาณ ทั้งยังมีเครือข่ายองค์กรคนพิการและผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้อง กับ “ความพิการ” และ “คนพิการ” ทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นภาคี เครือข่ายร่วมปฏิบัติการสู่เป้าหมาย โดยเริ่มดำเนินงานในปี พ.ศ. 2547

แผนงานฯ ตระหนักดีว่า กระบวนการเปลี่ยนแปลงและสร้างความรู้ความเข้าใจใหม่ๆ ที่มีต่อผู้พิการนั้นจะเกิดได้ จำเป็นต้องมีเครือข่ายผู้สร้างความเปลี่ยนแปลงที่เข้มแข็ง ดังนั้น แผนงานฯ จึงมุ่งสนับสนุน ส่งเสริมทุกๆ หน่วยงาน องค์กร กระทั้งปัจเจกบุคคลที่จะเป็นผู้สร้างการเปลี่ยนแปลง โดยการสร้างความรู้ ความเข้าใจใหม่ๆ และทัศนคติที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม โดยดำเนินการผ่านการสนับสนุนงบประมาณ แบ่งปันทรัพยากร หรือร่วมผนึกกำลังในกระบวนการใดๆ ก็ตามที่สามารถสร้างให้เกิดเครือข่ายสำหรับผู้พิการ ไม่ว่าจะเป็นการสร้าง การจัดการความรู้ผ่านงานวิจัย การจัดกิจกรรม ผลิตข้อมูลที่จะสื่อสารกับสังคม ตลอดจนจนกระบวนการพัฒนานโยบายสาธารณะต่างๆ ที่สามารถนำไปสู่การสร้างสุขภาวะและความตระหนักในคุณค่าของ “คนพิการ” เพื่อให้คนพิการเกิดพลังใจที่จะใช้ศักยภาพของตนดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า และเกิดการตระหนักในการอยู่ร่วมกันอย่างเท่าเทียมซึ่งกันและกัน ระหว่างผู้พิการและสุขภาวะที่ยั่งยืนของสังคมวงกว้าง.

